

Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs medaljer

SIC NOS : NON NOBIS

Det Trondhiemske selskab ble grunnlagt i 1760 av biskop Johan Ernst Gunnerus, rektor Gerhard Schøning og historikeren Peter Frederik Suhm. Det er dermed Norges eldste vitenskapsselskap.

Selskapet utga allerede i 1761 første del av sine skrifter. Skriftene ble skrevet på dansk, men ble senere også gitt ut på tysk. Selskapet høstet raskt stor berømmelse i Europa. I 1767 ble statuttene konfirmert av kong Christian VII, og de fikk ta navnet Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab (DKNVS).

I 1771 ble selskapets leder, biskop Johan Ernst Gunnerus tilkalt av Struensee i Danmark for å utarbeide et *Forslag til Academiets forandrede Forfatning*. Gunnerus leverte samtidig et forslag om å opprette et universitet i Norge. Det kom ingenting ut av disse planene. DKNVS ble derimot pålagt en oppgave som Landhusholdningsselskap etter modell av Det Kongelige Danske Landhusholdningsselskab. Arveprins Frederik ble selskapets første preses og donerte årlig 300 riksdaler til premiering av norske bønder.

I 1775 bestemte kong Christian VII at det skulle utdeles medaljer i tillegg til pengepremiene. Medaljen ble gravert av medaljøren Daniel Jensen Adzer og den ble slått ved den Kongelige Mønt i København. Medaljen har kong Christian VIIIs portrett på avders og ble delt ut både til å eie og til å bære.

Etter Arveprinsens død i 1805 overtok prins Christian Frederik vervet som preses. Ved Christian VIIIs død i 1808 gjorde selskapet et forsøk på å få til en ny medalje, denne gang for innsendte prisoppgaver. Det ble preget stempler og slått en medalje med kong Frederik VI på avders, men på grunn av omstendighetene i 1814 ble medaljen aldri delt ut.

Først i 1834 fikk selskapet en ny medalje, da fikk de til gjengjeld preget 4 forskjellige medaljer, 2 i gull og 2 i sølv. Tre av medaljene bærer portrettet til kong Carl XIV Johan og en har portrettet av kronprins Oscar. Gullmedaljene ble delt ut for besvarelser av utsatte prisoppgaver mens sølvmedaljene ble delt ut til bondestanden som tidligere. Dette var en praksis som fortsette helt frem til 1848.

DKNVS gikk i siste halvdel av 1800-tallet inn i en periode hvor museumsdriften sto i fokus. Selskapet ble revitalisert i 1926 da museet blir skilt ut som en egen del og fokus igjen var på vitenskap. De har siden 1927 delt ut Gunnerusmedaljen som en høyt anerkjent utmerkelse for vitenskapsmenn. De har i tillegg gitt ut årlige minnemedaljer som hedrer kjente norske og utenlandske vitenskapsmenn og kvinner. Denne serien er Norges lengstlevende medaljeserie.

I denne boken følger vi DKNVS i dets 250-årige historie gjennom medaljeutgivelser og tildelinger. Det er den eneste institusjonen som har delt ut medaljer under både det danske enevælde, unionen med Sverige og det norske kongedømme.

Boken presenterer nytt kildemateriale etter arkivsøk både i Danmark, Sverige og Norge de siste årene. Boken dekker hele selskapets historie illustrert med bilder av alle medaljene samt forskjellige utkast til disse. Alle mottagere med opplysninger om hva de fikk medalje for blir gjort rede for og enkelte av medaljevinnerne får fyldigere omtale. De over 90 vitenskapsmennene og kvinnene som er avbildet på minnemedaljene blir omtalt i form av en kort biografi.

For de som er interessert i mer utfyllende lesing om selskapet eller dets premieringsvirksomhet er det en litteraturliste bakerst i boken.

Det er mange som fortjener en takk for hjelp med små og store oppgaver:

Jack Antonsen, Per Pippin Aspaas, Birgit Christensen, Turid Fredagsvik, Svein Harald Gullbekk, Helge Holden, Nils Voje Johansen, Tore Moen, Michael Märcher, Ingrid Austlid Rise, Jon Anders Risvaag, Arild Stubhaug, Anette Sættem, Tor Weidling, Ove Wolden og Monica Aase.

Oslo, september 2012.

Yngvar Reichelt

Denne boken ble først gitt ut som Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs Skrifter 2013 No. 1, og dekket alle selskapets medaljeutgivelser til og med 2012. Denne oppdaterte utgaven dekker alle medaljeutgivelser til og med 2024. Det er også foretatt en gjennomgang av materialet og gjort oppdateringer og rettelser.

Oslo, desember 2024.

Yngvar Reichelt

Vitenskapsselskaper, akademier og universiteter

De første universitetene dukket opp i Europa i høymiddelalderen. Lærerne og studentene var ofte munkar, og latin var studiespråket. Universitetene var alternative karriereveier til de tradisjonelle klostrene, som ofte var svært viktige læresteder.

Fra slutten av 1400-tallet var det en enorm økning i antall universiteter, og på slutten av 1700-tallet fantes det over 140 universiteter i Europa. I Sverige ble Uppsala universitet grunnlagt i 1477 som Nordens første universitet. I Danmark ble København Universitet opprettet i 1479.

Ved inngangen til opplysningstiden dukket de første vitenskapsselskapene eller akademiene opp i storbyene. Først ute var The Royal Society of London for Improving Natural Knowledge (kjent som Royal Society) som ble opprettet i 1660 og var ment å være et samlingspunkt for forskning og diskusjon. Stifterne hadde tidligere samlet seg i det såkalte Invisible College, med formål å samle kunnskap ved hjelp av eksperimenter.

Mens universitetene fortsatt å undervise og forske i de klassiske fagene som naturfilosofi, logikk, medisin, teologi, matematikk, astronomi (og astrologi), jus, grammatikk og retorikk var vitenskapsselskapene drivkraften i den vitenskapelige utviklingen og kunnskapsutvekslingen. De frie akademiene utfordret de klassiske universitetene, som ikke aksepterte den nye vitenskapen før begynnelsen av det 18. århundre. Men universitetene var da til stor hjelp for å legitimere den moderne vitenskapen og sikre stabile forhold for undervisning og forskning.

I Norge fikk vi ikke vårt første universitet, i Christiania, før i 1811, men allerede i 1760 fikk vi vårt første vitenskapsselskap.

Det Trondhiemske Selskab

Det Trondhiemske selskab ble grunnlagt i 1760 av biskop Johan Ernst Gunnerus, rektor Gerhard Schøning og historikeren Peter Frederik Suhm.

Etter å ha studert i København, Halle og Jena, ble Johan Ernst Gunnerus i september 1755 utnevnt til kommunetingsprest. I juli 1758 ble Trondheims bispestol ledig, og Gunnerus ble under en audiens hos kongen lykkeønsket som dens innehaver. Få dager etter ble han formelt utnevnt.

Høsten 1758 sendte Gunnerus ut sitt *hyrdebrev* til stiftets prester. I hyrdebrevet la han frem et program for vitenskapelige studier og en oversikt over litteratur skrevet av geistlige i stiftet. Samtidig oppfordret han presteskapet til å være forbilder på det timelige området, herunder jordbruk, og til å ta del i arbeidet for å fremme vitenskapen. Biskopen la også frem planer om et vitenskapelig selskap i Trondheim, etter mønster av Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab som var stiftet i 1742:

Johan Ernst Gunnerus (1718-73).

Jeg havde foresat mig i Kjøbenhavn, at oprette et Dansk Selskab, som skulde føre Navn af de smukke Videnskabers. Dette vil jeg nu med nogle andre Velynderes og Venners Hjelp oprette her. Oratorie, Poesie, den naturlige og anden Historie, Physik, de naturlige Tings Hensigt og Guddommelige Øjemerke, Oeconomie, Psychologia Empirica og andre Ting, som, og for saa vidt, de lader sig afhandle paa en smuk og behagelig Maade, og ikke overstiger fornuftige Ustuderedes Horizont, bliver derudi vort Øjemerke. Hvo som har Lyst til at træde derudi, skal gjerne antages, naar han har udgivet eller vil meddeele Selskabet en Prøve paa sin gode Indsigt i den ene eller anden Materie. De Skrifter, som Selskabets Medlemmer forfærdiger, bliver da siden oplæste, og naar de synes at fortjene det, trykte. Jeg er forsikret paa, at denne Øvelse ikke vil være uden Nytte. Man vil dermed efterkomme sin Pligt i at forfremme det almindelige Bedste: og man ville heller ikke foretage noget, som var eens embede ganske u-vedkommende, da de smukke Videnskaber, og i Særdeleshed Veltalenheds Kunsten, ere en Prædikant saa højt fornødne.¹

Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab

På slutten av 1766 utarbeidet selskapet forslag til statutter. Forslaget ble overrakt kongen i København og ble konfirmert 17. juli 1767. I første paragraf heter det at *Selskabet bestaaer af en Præses, som kand være fraværende.*

Allerede i februar 1767 sendte selskapet et brev til prins Carl av Hessen med forespørsel om å påta seg dette vervet. Prins Carl var imidlertid falt i unåde og hadde forlatt Danmark. Plassen som preses ble derfor stående ledig.

Til bestandig Vice Præses og Director ble Gunnerus utnevnt. Videre ble selskapets navn, *Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab*, godkjent og det ble gitt tillatelse til å bruke to segl. Et større segl i voks til bruk på dokumenter og et mindre lakksegl til forsegling av brev. Det store seglet skulle oppbevares hos selskapets sekretær og det lille hos visepreses:

Selskapets store segl. Det avbildete seglet har riksløven av 1844 og er derfor ikke det originale.

maa herefter føre Nafn af og kaldes Det Kongelige Norske Viidenskabers Selskab; samt at dette Selskab til Patenters udstødelse for de antagende Lemmer, maa betiene sig, saavel af et større Seigl trykket udi grønt Vox med Overskrift: Kongelige Norske Viidenskabers [Selskabs] Seigl, som og af et mindre Brev-Seigl til Correspondencens førelse, med samme Overskrift, alt efter de dertil allerunderdanigst indsendte Tegninger og Udkast.²

I *Katalog for den historiske udstilling i Trondheim 1897* finnes følgende beskrivelse av det store seglstempelet:

Paa en firkantet Piedestal, med den norske Løve på Forsiden, en Bikube, omsværet af Bier. Til høire Skoven, symboliseret gjennom en vældig Gran og mindre Væxter samt en Ræv; til venstre Havet, betegnet ved Bølger, et par Søfugle og en

1 Johann Ernst Gunnerus *Hans Opvækelige Hyrde-Brev Til det Velærverdige, Høi- og Vellærde Præsteskab I Tronhjems Stift.* Tronhjem, 1758.

2 Riksarkivet, Danske kanselli, Norske registre, bd. 1766-68, s. 404b-408a.

Fisk. Inskripsjonen: KONGELIG NORSKE VIDENSKABERS SELSKABS SEIGL; derunder SIC NOS: NON NOBIS. Signetet der er bestemt for Voxsegl, er af helt Staal (6 cm i Diameter). Paa Siden staar Signaturen A. I. 1768 (d.e. den i Kjøbenhavn bosatte Graverer Ahron Jacobson).³

I det store seglet er det bikuben og biene som står sentralt. I heraldikken symboliserer bier flid, iherdighet og utholdenhet. Grantreet ble på denne tiden sett på som erkenorsk. Reven, sjøfuglene og sjødyrene henspiller på den naturvitenskapen som ble drevet samt naturaliesamlingen.

Devisen, SIC NOS: NON NOBIS, kan oversettes med *Slik arbeider vi, men ikke for oss selv*.

Selskapets lille segl viser en sinistervendt⁴ kronet liggende løve med hellebard under et grantre. Omskrift: KONGEL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKABS SEIGL. Devisen, ÆMULA LAURI, kan oversettes med Laurbærtrees medbeiler eller rivalinne.

Conrad Nicolai Schwach beskriver i sin historiske oversikt over selskapet, seglet på følgende måte:

Selskapets lille segl. *Selskabets Symbol er Granen, der vil kappes med Lauren. Maaske er denne Sydens kjælne Væxt, der skjænker Blade til Skjaldens og Heltens Krands, skjønnere; men saavel Granen som Lauren stræber mod Himlen, mod Lyset, den evige Kilde til alt Liv. Deri vil hiin kappes med denne. Lad da Granen Beskedent voxte paa sit Fjeld! Den vil dog modig trodse de stormende Vinde.⁵*

Devisen Æmula Lauri er blitt benyttet tidligere, av akademiet i Nîmes. Académie de Nîmes ble grunnlagt i 1682 etter godkjenning av Ludvig XIV. De bruker ennå i dag sitt opprinnelige segl, en krans av palmeblader og devisen ÆMVLA LAVRI. Devisen sikter nok her til palmen som laurbærtrees medbeiler.

Tegningene til seglene ble godkjent av selskapet på møte 3. desember 1766 og *Generalmajor von der Osten paatog sig at besørge stukne i Kiøbenhavn af en habile Graveur.⁶*

Jetong fra Académie de Nîmes. Akademiet hadde navnet Académie du Gard i perioden 1804-1878.

Både det store og det lille seglet står svært sentralt i utformingen av de fleste av vitenskapsselskapets medaljer.

Stiftelsesfesten for Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab ble lagt til *Hans Kongelige Majestæts Høie Fødsels-Fest, den 29. Januarii 1768*. Gunnerus holdt åpningstalen og kom her inn på planene for et universitet i Norge:

³ Trondhjems 900 aars Jubilæum: Katalog for den historiske Udstilling i Trondhjem 1897.

⁴ Innen heraldikk, venstre halvdel av et våpenskjold sett fra bæreren sitt synspunkt, høyre halvdel for den som ser på. Sinister blir også kalt heraldisk venstre.

⁵ C. N. Schwach: Kort Udsigt over det kongelige norske Videnskabs-Selskabs Historie fra dets Oprindelse til utgangen af 1844, Trondhjem 1845.

⁶ DKNVS, Generalforsamlingsprotokollen 3. desember 1767.

Der mangler heller ikke i Norge paa Patriotisk Tankemaade, paa Lyst, Mod og Fyrighed end og med eget Forliis at udrette noget, som kunde være nyttigt og priseligt. Men her mangler paa eftertrykkelige Opmuntringer, saavel som og tilstrekkelige Anviisninger og Veiledninger i mange Stykker. Her ere fire Cathedral-Skoler, og desuden et Seminarium eller Gymnasium i Bergen og et Seminarium i Kongsberg; Men i det hele Rige er intet offentligt Bibliothek, intet Universitet.⁷

Talen etterlater liten tvil om at selskapet hadde gjort universitetssaken til en hovedoppgave.

Arveprins Frederik, selskapets første preses

I juli 1771 mottok Gunnerus ordre fra geheimekabinetminister Struensee, som var den egentlige maktøver i Danmark på grunn av kongens sinnssykdom, om å begi seg til Danmark så fort som mulig. Han ble der meddelt at han var utpekt til å skrive et forslag til reformer for Universitetet i København.

Gunnerus overleverte sitt forslag i desember 1771. Han foreslo å svekke teologiens dominans, opprette fakulteter for matematikk og fysikk samt at forelesningene skulle foregå på dansk. I tillegg leverte han et forslag om opprettelse av et universitet i Norge. Gunnerus foreslo at universitetet skulle ligge i Kristiansand, der det også var mulighet for å motta studenter fra Jylland. Finansieringen skulle foregå med støtte fra den Holbergske stiftelse i Sorø og den Angellske stiftelse i Trondheim. Gunnerus ønsket også å flytte vitenskapsselskapet til Kristiansand.

Ved overrekkelsen av forslaget om å opprette et universitet i Norge skal Struensee ha lagt forslaget til siden med uttalelsen *Herved er intet, at gjøre*.⁸ Dette var et hardt slag for Gunnerus og vitenskapsselskapet.

Arveprins Frederik (1753-1805).

Gunnerus' reise til København skulle allikevel vise seg å være viktig for selskapet. Før han forlot København var han i juni 1772 i audiens hos kongen:

Før min afreise fra Kjøbenhavn hafde jeg audientz hos Kongen, Dronning Juliana, Arveprints Frideric og Printsesse Charlotte, ej at melde om Kronprintsens, som jeg og var hos. Ved min particuliere audientz hos Dronning Juilana og Prints Frideric, Kongens halvbroder, udvirkede jeg at sistmeldte Hans Kongel. Højhed paatog sig prasidium for det Kongel. norske vidensk. Selskab, og derefter lod mig, før min afreise, tilstille et meget naadigt brev til vort Selskab, hvorudi Hans Kongel. Høihed saadant erklærer i de forbindeligste Udtryk og lover al hjælp til Selskabets, videnskabers og kunsters, Opkomst i Norge.⁹

Selskapet hadde endelig fått sin preses og beskytter i kongens halvbror arveprins Fredrik.

7 Det Kongelige norske videnskabers selskabs skrifter 4de Deel, 1768.

8 Brev fra Johan Nordahl Brun til Jacob Nicolai Wilse, 6. juli 1793. Riksarkivet, Universitetet i Oslo, Kollegiet, E – Saks-arkiv, Pakke 58.

9 Brev fra Gunnerus til Linné, 2. juni 1772, the Linnean Society i London, L4693.

Landbrukspremier

Den 7. august 1772 sendte arveprins Fredrik et brev til selskapet der de ble pålagt en funksjon som landhusholdningsselskap etter modell av Det Kongelige Danske Landhusholdningsselskab som ble opprettet i 1769. Formålet med landhusholdningsselskapene var å fremme og forbedre landbrukets drifts- og dyrkningsmetoder gjennom opplysning, premiering og utdeling av priser til bøndene. Arveprinsen ville bidra med en årlig sum av 300 riksdaler til *Vindskibeligheds Opmuntring*. *Vindskibelig* er et eldre uttrykk som best kan oversettes med arbeidsom eller flittig.

Gaven fra arveprinsen markerte et svært viktig skille i selskapets historie som nå startet en epoke som landhusholdningsselskap. Selskapet skulle sette opp premier både for teoretiske og praktiske oppgaver. De første premiene ble lyst ut i Trondhiems Adresse-Contoires Efterretninger (Adresseavisen):¹⁰

1) 50 Rigsdaler for den beste Afhandling om den beviiselige Aarsag til den hist og her ved ved Søkanterne i Norge og andensteds forekommende Spedalskhed, eller Lepra scorbutica, og de Midler, hvorved den best kan læges.

2) 50 Rigsdaler for en Afhandling, angaaende den, i henseende til Aarets Tiid, Stedet og Fiske-Redskaberne, beste Maade at fange, behandle og nedsalte Sild paa til beste Kiøbmands Gods og længste Varighed, saa at den i alle Henseender kunde settes ved Siden af den Flamske Sild.

3) 50 Rigsdaler for en Afhandling om det beste Slags i Norge brugelige Plou, hvorvidt den i Henseende til de forskjellige Jordarter er tienelig og om den ikke kunde forbedres, oplyst ved efterrettelige Tegninger.

4) I Henseende til de 150 Rigsdaler, som ere bestemte til Belønning for 4re af Bondestanden i Norge, bliver for i Veyen fornødent, at en udførlig og paalidelig Forklaring om den Vindskibelighed og kunstige Vittighed, een eller anden Bonde fremfor andre har udviist i Agerdyrkning, Skoves Opelskning, Fiskerierne og Rovdyrs Udryddelse, til Selskabet bliver indsendt, efter at den af Stedets Sognepræst, Foged og Sorenskriver, tilhobe er blevet attesteret, da Belønningerne fra 50 til 25 Rigsdaler, i Overeenstemmelse med enhvers udviiste Flid og Fortieneste blive uddeelte.

Søknadene om premier til bondestanden skulle attesteres av sogneprest, fogd og sorenskriver. Spesielt prestene hadde en vesentlig rolle, da de færreste var lesekyndige var det ofte dem som kunngjorde utlysningstekstens innhold fra prekestolen. I tillegg formulerte de ofte søknadene samt delte ut premiene.

Det innkom kun to besvarelser på de teoretiske oppgavene selv etter andre gangs utlysning, en om salting av sild og en om den norske plog. Ingen ble funnet verdige til å motta de utlyste prisene. Da det heller ikke senere var særlig stor respons på de teoretiske oppgavene, fikk selskapet tillatelse til å dele ut ubenyttede premiepenger til belønninger for praktiske oppgaver.

Prisene ble utdelt på Hans Majestet Kongens fødselsdag 29. januar. De første årene delte selskapet ut store pengepremier. I 1773 ble det utdelt 3 priser for åkerdyrkning og jordbruk på henholdsvis 45, 35 og 20 riksdaler og to for utryddelse av rovdyr på 30 og 20 riksdaler. Pengepremiene ble etter hvert flere, men mindre.

Den største premien ble tildelt Knud Ellevsen Hestegrei fra Verdal, som blir omtalt i Adresseavisen:

*... skjønt ubemidlet, i en Tid af 6 Aar af Udmark unyttig, meest Myhr eller Mose-Land, har opryddet og indhegnet omtrent 100 Mølinger, og deraf 40 til Ager og 60 til Eng, samt for at afleede Vandet, gjort 3550 Alen Grøfter, hvoraf 1700 ere tillukte, saa at derpaa kan pløies.*¹¹

---

10 Trondhiems Adresse-Contoires Efterretninger (Adresseavisen) 11. september 1772.

11 Trondhiems Adresse-Contoires Efterretninger (Adresseavisen) 5. februar 1773.

Arveprinsens belønningsmedalje

Det første forslaget til å premiere bondestanden på annet vis enn med penger ser vi i 1773:

Derpaa forekom de øvrige 12 Ansøgninger for Jordens Forbedring; Blant hvilke den fornemste var Klokkeren i Klæboe Lars Forsæt hans giorte Forbedringer og rare Indretninger til Jordens Forbedring med Vand-Render over og under Jorden til Giødselens og Vandets Uddeling over Jorden med videre, som ikke kunde i korthed forestilles, men den smukke Beskrivelse, som over samme var forfattet af Hr. Mag. Bull blev af Selskabet anhørt in Extenso med Attester fra Fogd og Sorenskriver, og blev ham da in pleno tilkiendt den største Belønning 50 Rdr samt besluttet at da han ikke just trængde til Pengene. Da for samme at forfærdige et Æres Tegn af Sølv med Paaskrift og den høie Givers Navn.¹⁴

Bakgrunnen for å gi Lars Forsæt et ærestegn, var at han tidligere hadde utlyst premier av egen lomme. Selskapet mente derfor at han ikke trengte pengene. Lars Forsæt protesterte imidlertid kraftig og det endte med at han fikk premien i rede penger.

Forslag om medaljer som alternativ til pengepremier ble tatt opp av visepreses Ole Irgens i 1774:

VicePræs foreslog Selskabet, om ei til Premiernes Besparelse kunde giøres Forslag om Medailler med bequemme Sindbilleder, eller Sølvbøgere med Paaskrifter for Bondestanden, hvilket i Sverrig bruges med Succæs, hvilket fandt Selskabets Bifald.¹⁵

Dette forslaget ble trolig sendt til preses arveprins Frederik. Brevet er imidlertid ikke funnet. Selskapet fikk først egen korrespondanseprotokoll i 1811, før dette ble innholdet i de viktigste brevene ført inn i generalforsamlingsprotokollen. Christiansborg slott i København var hovedresidens for kongen inntil en omfattende brann i 1794, hvor store deler av arkivet gikk tapt.

I 1775 bestemte kong Christian VII at det skulle utdeles medaljer i tillegg til 300 riksdaler:

Da Vores Elskelige og Kiære Hr. Broder Arveprintsen har med Vores Bifald, af sin Sedvanlige Kierlighed for Vore Arvelande, ladet paa sin egen Bekostning en Medaille slaa til Vindskibeligheds Opmuntring, og egentlig bestemt den for dem, som ved Anledning af de Priser, han Aar efter Aar ædelmodigen udsætter i Norge, vise en Flid, der fortjener Vores Hr. Broders Opmerksomhed: saa have Vi ikke alene med megen Sinds Rørelse anset denne som alle andre Prøver paa Hans Kongelige Høiheds Nidkierhed for Os og Landet, men og ville, ja herved tillade, at endog denne Medaille maa paa Helligdage og ved høitidelige Leiligheder bæres af dem, som dertil agtes av Vores Hr. Broder værdige, i Knaphullet paa Vesten i et rødt Baand, og at samme skal agtes af alle, som et kongeligt Naades og Æres Tegn, da det er et æret Minde paa en udmerket Vindskibelighed; dog at de ikke siden ved nogen slet Handling gjøre sig uværdige dertil, og fratages samme.¹⁶

Medaljen hadde portrettet av kongen på advers og kongetittelen på dansk slik at menigmann skulle forstå den. På revers har den teksten MINDE FOR VINDSKIBELIGHED GIVEN AF KONGENS BRODER D. 29 JAN innenfor en eikekrans.

Medaljen ble gravert av medaljøren Daniel Jensen Adzer (1732-1808). Adzer var utdannet gullsmed, og hadde lært stempelskjærerkunsten i Paris i 1754-57. I 1760 ble han hoffmedaljør og var den ledende danske medaljør fram til 1785. Han utførte mange offisielle medaljer og sto også bak medaljen til Det Kongelige Danske Landhuusholdningsselskab fra 1769 og Københavns Universitets prismedalje fra 1793.

---

14 DKNVS, Generalforsamlingsprotokollen 6. desember 1773.

15 DKNVS, Generalforsamlingsprotokollen 2. mai 1774.

16 Brev fra Christian VII til DKNVS, 13. november 1775. VS III j.nr. 1775-11-13.

Det ble etter ordre fra Finanskollegiet i første omgang slått 70 eksemplarer ved den Kongelige mønt i København:

Efter Hans Kongelige Høyhed Arveprindsens naadigste Forlangende til Finance-Collegium haver man herved tjenstlig skuldet anmode Hr. Mynt-Directeuren, at paa de Stempler, som Høystbemeldte Hans Kongl. Høyhed haver ladet forfærdige af Medailleur Adzer, til at uddeles som Priser i Norge strax maatte udpræges 70 Stk, og at Hr. Mynt-Directeuren over det dertil medgaaende Sølv og andre Mynt-Omkostninger behagelig vilde indsende Regning.¹⁷

Medaljen ble slått på nytt både i 1779 og i 1780, hver gang i 30 eksemplarer.¹⁸ I tillegg ble ett enkelt eksemplar slått i 1780 på bestilling av etatsråd Ove Høegh-Guldberg.¹⁹

I motsetning til pengepremiene, som ble avgjort av selskapet, ble medaljetildelingene avgjort av arveprins Fredrik etter forslag fra selskapet. De første medaljene ble utdelt i 1776, 3 til å bære og 9 til å eie:

Da Hans Majestet Kongen ved et naadigt Brev af 13 Nov. 1775 har tilladt, at en af mig bekostet Medaille, som Vindskibeligheids Ærede løn, maa bæres af Fortiente: saa haver jeg dertil udnævnet trende, der i Aar have vundet de af mig udsatte Priser, nemlig Jon Brandt paa Brevig Rechnæs Hospital i Trondhiems Stift tilhørende : Halle Svendsen Wibstad i Overhalden Trondhiems Stift : og Ingebrigt Sivertsen Drivstuen af Opdal Trondh. Stift. Disse trende duelige Mænd bliver, om de ikke ere Trondhiem nær nok, bærede med denne Medaille af deres Amtmand, som høitideligen henger samme paa dem, og derom anmodes af Selskabet, som tillige meddeleer Amtmanden et kort Udtog af det Kongelige Brev. Desuden sendes herved 9 Medailler til Belønning for de 9 Mænd, som Etatsraad Guldberg efter Min Befaling har navngivet i sit Brev til Vicepræs. Endeligen takker jeg Selskabet for dets Nidkierhed, og glæder mig ved, at see dets Omhu saa Ærefuldt belønnet, thi det ønsker, ligesom jeg, at det kiere Norge maae blive det, som det kand blive.²⁰

I de kommende årene ble det delt ut mange medaljer, ved utgangen av 1781 var det totalt delt ut 4 medaljer til å bære og 107 til å eie.

Senere ble utdelingene langt sjeldnere, den neste utdelingen skjedde ikke før 1794. En av grunnene til dette er trolig at stampelet hadde gått i stykker og at de derfor ikke fikk slått flere medaljer med mindre de skar et nytt stempel, noe de ikke gjorde.

Skaden på adversstampelet til arveprinsens belønningsmedalje. Nationalmuseet, Den kgl. Mønt- og Medaillesamling.

17 Den Kongelige Mønt i København, Indkomne breve 1775, No 192. 2. nov 1775.

18 Brev fra Guldberg til Knoph, 17. april 1779 og 25. april 1780, Riksarkivet København, Indkomne Breve til Den Kongelige Mønt Pk. 13

19 Den Kongelige Mønt i København, Indkomne breve 1780, 4. og 12. juli. Finanskollegiets Journal 1775 No. 110, 2. nov. No. 115, 7. nov.

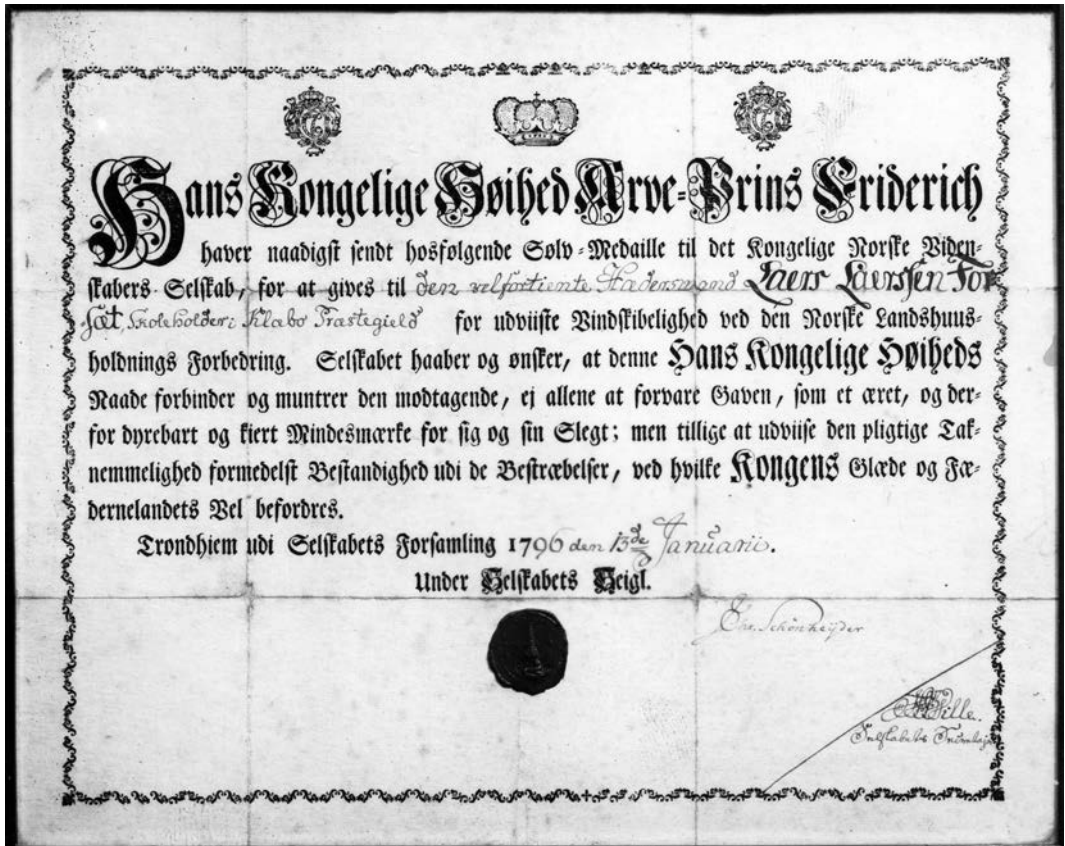
20 Brev fra arveprins Frederik til DKNVS, 2. mars 1776, VS III j.nr. 1776-03-02.

Stemplene til arveprinsens belønningsmedalje. Nationalmuseet, Den kgl. Mønt- og Medaillesamling.

Fra 1794 og frem til arveprins Frederiks død i 1805 ble medaljen delt ut jevnlig, men aldri i samme omfang som tidligere.

De som ble tildelt medaljen fikk også et diplom med selskapets store segl i grønn voks.

Diplomet som fulgte med medaljene. På dette diplom fra 1796 er det brukt selskapets lille segl.

Arveprinsens Belønningsmedalje til å bære

De aller fleste av medaljene ble delt ut til å eie, kun fire personer ble tildelt den til å bære. Disse fire var:

John Brandt

John Robertson Brandt var trolig født i 1714. Han innvandret fra Skottland til Kristiansund omkring 1745-46. Han ble senere leilending på gården Brevig i Hustad frem til han døde i 1789. Gården Brevig tilhørte Reknes hospital, som var et leprasykehus i Molde. Reknes hospital ble opprettet i 1713 og var i begynnelsen et rent oppbevaringssted for spedalske.

Han ble tildelt selskapets medalje til å bære for sin jordbruksdrift, spesielt fordi han var den første som dyrket poteter i sin bygd. Medaljen ble overlevert av amtmann Even Hammer i Hustad kirke 27. mai 1776. Hammer holdt ved overleveringen en tale som han senere publiserte, den publiserte versjonen av talen fyller hele 24 sider.²¹

Da den danske historikeren Ove Malling året etter publiserte sin bok *Store og gode Handlinger af Danske, Norske og Holstenere* omtaler han tildelingen til John Brandt som følger:²²

Leilendingen Jon Brandt har anvendt stor Bekostning og møisomt Arbeide paa Gaarden Brevig, som dog ikke er hans egen men Rechnes Hospital tilhørende. Han har opført ordentlige og nette Bygninger istedenfor faldefærdige Huse: har ved Rødning, Grøftning og Indbegning udvidet, og saaledes forandret dens Jord, at den ikke meere er sig selv lig: er den første der i egnen, som har begyndt, og med Fordeel drevet Potatos-Avlen; hvortil han og, skiønt fremmed der i Sognet, har søgt at opmuntre sine Naboer ved at anwise dem Brugen af denne nyttige Frugt, og uddeele iblant dem af sin Avl for intet.

Halle Svendsen Vibstad

Halle Svendsen Vibstad ble født på Vibstad i 1742. Han etterfulgte sin far som lensmann i Overhalla, som den gang også omfattet nåværende Grong, en stilling han hadde frem til han døde i 1796.

Halle Svendsen Vibstad var en fremragende gårdbruker. Den 11. oktober 1775 ble det avholdt besiktigelse over lensmannsgården Tetlie, hvor både husene og jordene ble nøye beskrevet. Besiktigelsen ble foretatt av sorenskriver Lars Holte Juul og ble overvært av fogden Sven Nordal og 6 lagrettemenn:

*På gården var i alt 13 forskjellige hus. Tømmer til noen nyoppførte hus hadde Halle Vibstad delvis tatt i Blengslien skog, som han eide privat. Ved oppmåling fantes oppkastet 374 favner åpne grøfter og 432 favner gjenlagde. Gårdens innmark var betydelig utvidet ved dyrket nyland, delvis av bløt myr og delvis av skogmark.*²³

Det er trolig på bakgrunn av denne besiktigelsen at han ble tildelt selskapets medalje til å bære. Medaljen ble overrakt av fogd Sven Nordal 14. juni 1776 etter gudstjenesten.

Tildelingen blir omtalt av Ove Malling:

Bøigde-Lehnsmanden Vibstad har i nogle Aar med meget berømmelig Flid arbeidet for at sætte Lehnsmandsgarden i Stand, og gjort den anseelig af store Forbedringer, ligesom han og har stræbt at opmuntre sine Naboer.

---

21 Even Hammer: Vinskibeligheds høye Fornødenhed og ærefulde Løn. København 1776.

22 Ove Malling: Store og gode Handlinger af Danske, Norske og Holstenere. København 1777, s. 543-550.

23 Olav Flotten: Overhalla bygdebok bind 1, Namsos 1967.

Ingebrigt Sivertsen Drivstuen

Ingebrigt Sivertsen Drivstuen ble født ca. 1725. I 1746 bygslet fogden fjellstuen Drivstua med avlsgården Gisingran til Ingebrigt Sivertsen. Drivstua fjellstue hadde vært i organisert drift fra slutten av 1100-tallet. Fjellstuene ble anlagt som herberger for reisende over fjellet. I 1270 ble den tillagt fjellstuetoll på halvannet pund korn fra hver bonde i Nord-Gudbrandsdal, Oppdal og Rennebu. Samtidig fikk fjellstuen også en del eiendeler av kong Magnus Lagabøte; en hest, to okser, seks kyr, en kobberkjele og en gryte. Drivstua ble brent ned av norske tropper i 1718 for å hindre at svenske tropper benyttet den som kvarter under den store nordiske krig. Den ble igjen bygd opp året etter, og da pålagt å holde skysshester. I 1720 ble det oppført en egen stall med plass til 20 hester.

Ingebrigt Sivertsen Drivstuen ble tildelt arveprinsens belønningsmedalje til å bære fordi han i over 20 år hadde holdt en særdeles stor og kostbar avlshingst. Blant avkommet nevnes 9 dragonhester sønnafjells og 20 nordafjells. Avlshesten ble ved skiftet etter hustruens død i 1767 taksert til 50 daler. Han ble overrakt medaljen under en seremoni hos selskapets visepreses Ole Irgens 25. mars 1776.

Tildelingen blir omtalt av Ove Malling:

Foruden disse tre er endnu een Bonde i Norge, som er agtet værdig til at bære Medaillen: det er Ingebrigt Sivertsen Divstuen, af Opdal i Trondhiems Stift. Han har beviist, at han i 5 Aar har af eget Opdræt afhændet Sondenfieldd 9, og Nordenfieldd 20 tienstydktige og skionne Heste. Dette er et usædvanligt Opdræt paa en Bondegard, og for Selskabet var denne Mand bekiendt af saadanne Egenskaber, at det ikke troede ham uærdig til at bære et Ærestegn.

Lars Forsæt

Lars Larsen Forsæt ble født i 1731. I 1751 ble han klokker og skoleholder i Klæbu. I 1755 bygslet han gården Forsæt av kammerherre Schiøller, og i 1788 kjøpte han den. I 1773 døde hustruen og fire av barna av blodsott (dysenteri). Forsæt sto bak oppføringen av Klæbu kirke i 1789.

Han er flere ganger premiert av selskapet, i 1774 ble han tildelt den største belønningen på 50 Rd. for jordforbedring og i 1796 ble han tildelt selskapets medalje til å eie. Han ble også tildelt den danske utmerkelsen Dannebrogordenen i 1811. Lars Forsæt ble tildelt arveprinsens belønningsmedalje til å bære under en seremoni hos selskapets visepreses Ole Irgens 7. april 1777.

Tildelingen blir omtalt av Ove Malling:

Klokkeren Lars Forsæt, en Mand bekiendt i sin Egn afflittig Læsning i nyttige Skrifter, og andre gode Egenskaber, har af nye opbygd en bøslet (fæstet) Gaard, som han boer paa, forøget den med en meget stor Strækning nye Ager af forhen ubrugt og ufrugtbar Jord, og ved Gaarden giort mange fordeelagtige Indretninger. I sær har han til Giødselens Forøgelse, eller nyttige Anvendelse, giort et Hoved-Anlæg, som er af de meget sieldne i sit Slags. Det bestaaer deri, at han har indrettet et Møllehuus med en derhos beliggende Dam, i en liden Myr, ikke langt fra Gaarden: derfra ledes Vandet, igiennem Render over og under Jorden 120 Alen frem til en nye Brønd i Gaarden; hvorfra det fremdeles ved en vidtløftig og konstig Indretning af Render, som kan aabnes og lukkes efter Fornødenhed, ledes igiennem og under Fæehuset til Mødingen, og derfra videre, naar for godt findes, til alle Kanter du over ethvert Stykke Ager og ufrugtbart Sted paa den hele Gaards Mark. Gaarden har ved dette og andre forbedrende Anlæg vundet dobbelt Høe- og Korn-Avling imod forhen, og ventes derved at vinde herefter endnu meere. For at opmuntre andre til lige saadan Vindskibelighed, uddeler han aarligen visse Tønder Sædehavre til fattige Huusmænd, for at de dermed kan besaae det nye Land, han udviser dem til at optage til Ager af udyrket Jord.

1. Arveprinsens Belønningsmedalje

a. til å eie

Advers: Omskrift CHRISTIAN 7 KONGE TIL DANMARCK NORGE &:

I feltet brystbilde av kong Christian 7. i profil mot høyre. Under portrettet signaturen D I ADZER.

Revers: Innenfor en lukket eikekrans MINDE / FOR / VINDSKIBELIGHED / GIVEN / AF / KONGENS BRODER / D. 29 JAN.²⁴ Under kransen årstallet 1776.

Gravør: Daniel Jensen Adzer.

År: 1776.

Diameter: 43 mm.

Vekt: Vekten oppgis av daværende Myntdirektør Hans Schierven Knoph til 3 lod 3 kvint²⁵, som tilsvarer ca. 55,1 gram.²⁶ Av kjente eksemplarer varierer vekten sterkt, samleren L. E. Bruun hadde to eksemplarer som veide henholdsvis 37 og 51 gram.²⁷ Eksemplaret på vitenskapsmuseet i Trondheim veier 44,61 g.

Metall og opplag: Sølv 131. Utdelt 120.

Referanse: Galster 480.

²⁴ Vindskibelig – arbeidsom. Falk og Torp, Etymologisk ordbok, Ringstrøms antikvariat 1991.

²⁵ Etter Forordning av 1. mai 1683 og 10. januar 1698 var 1 lod = 4 kvint = 14,7 gram.

²⁶ Knoph, H. S., Dansk Mynt-Historie forfattet av H. S. Knoph (Mynt-Directeur), 1777. Håndskriftsamlingen, Det Kongelige Bibliotek i København.

²⁷ L. E. Bruuns Mønt- og Medaillesamling, København 1928.

b. til å bære

Advers: Omskrift CHRISTIAN 7 KONGE TIL DANMARCK NORGE &:

I feltet brystbilde av kong Christian 7. i profil mot høyre. Under portrettet signaturen D I ADZER.

Revers: Innenfor en lukket eikekrans MINDE / FOR / VINDSKIBELIGHED / GIVEN / AF / KONGENS BRODER / D. 29 JAN. Under kransen årstallet 1776.

Gravør: Daniel Jensen Adzer.

År: 1776.

Diameter: 46 mm.

Vekt: Eksemplaret på vitenskapsmuseet i Trondheim veier 44,78 g.

Metall og opplag: Inngår i forrige. Utdelt 4.

Referanse: Galster 480.

Agraffen/kronen er festet i en ring som omslutter hele medaljen. Dette medfører at diameteren øker med 3 mm til 46 mm.

Kronprins Christian Frederik

Da selskaps preses, arveprins Frederik, døde 7. desember 1805 overtok hans sønn prins Christian Frederik dette vervet. Medaljene med innskriften GIVEN AF KONGENS BRODER, ble naturlig nok ikke delt ut etter dette.

Mot slutten av 1811 tok visepreses i vitenskapsselskapet, Peter Olivarius Bugge, til orde for igjen å dele ut medaljer istedenfor penger. En sterkt medvirkende årsak til dette var den enorme inflasjonen på dette tidspunktet. Inflasjonen skyldtes de store militærutgiftene samt sviktende tollinntekter under Napoleonskrigene og handelsblokaden 1807-1814. I perioden 1806-13 steg den samlede seddelmengdes pålydende verdi til det seksdobbelte. I 1813 maktet ikke staten lenger å betale sin utenlandsgjeld, den såkalte statsbankerotten. Samtidig ble riksdaleren devaluert og ombyttet med riksbankdaler i forholdet 6 til 1.

Peter Olivarius Bugge la fram forslag om medaljer for prins Christian Frederik:

Directionen er med mig nu bleven eenig om, at Selskabet, efter sin Bestemmelse, plad ud bør udsætte videnskabelige Priis Materier. Første Classe har endog allerede indgivet Forslag dertil. Ogsaa ere vi eenige om, at 100r maae være Prisen. Høiere kan vi ikke gaae.

Prins Christian Frederik (1786-1848).

Men jeg forestillede i Gaar i Directionens Samling, at 100r Danske Banco-Sedler aldrig kunde lokke nogen Udlænding til at skrive, hverken fra deres eller Fordelens Side. Mit Projekt, som alle Directeurer tiltraadde, var dette: At man skulde lade skiære et Stempel og udsætte Sølv Medailler paa 100r. Dette Stempel formeente jeg maatte ikke være for stort, da Medaillen kunde blive saa meget tykkere; thi derved vandtes: a.) At det samme Stempel kunde bruges til andre Medailler for Landboflid f: E. paa 20r, naar disse blot blive saa meget tyndere b) at det ogsaa i Tiden kunde bruges til Guld Medailler, naar Guldet blev i taalelig Priis, hvorimod det vel ikke nu gik an at udsætte nogen Guldmedaille af 100r Værd, da denne vilde blive for liden.

Denne Sag vover jeg nu underdanigst at andrage for Deres Høihed, der har havt saa megen Møie for Selskabet, og som det derfor tillidsfuld haaber ogsaa vil antage sig denne Sag. Men her møde følgende Spørgsmaale, som ingen her paa Stedet kan besvare:

1.) *Gaaer det ogsaa an, at et og samme Stempel kan bruges til Medaille af forskjellig Tykkelse? (NB: Det stempel, høiselig Arveprindsen lod skiære til de Medailler, han gav, er sprunget. Afdøde Malling viiste mig det i denne Forfatning, da jeg 1804 var i Khavn.)*

2.) *hvad skulde der præges paa denne Medalje? Kunde ikke Selskabets mindre Segl, hvormed dette Brev er forse-glet, sættes paa den eene Side? Mig synes Ideen er heldig. Dog maatte Omskriften være Latin. — Selskabets større Segl indeholder en Bikube med Overskrift Sic nos, non nobis. Denne Idee synes mig flau. Kiærest vilde det være for os alle, om Deres Høihed tillod, at Deres Billede sættes paa Medaillens anden Side, med Omskrift: Christ. Fridericus, Princeps Dan. Norv. V. G. Societatis Præs. Men om denne Naade kan bevilges, vil komme an paa Deres Høiheds Gunst.*

3.) *Endelig vide vi her ingen Mand, som kunde paatage sig Commissionen at accordere med Medailleuren, at bevare Stempleet, til sine Tider at lade de fornødne Medailler slaae etc:*

Alt dette underkastes Deres Høiheds naadigste Bedømmelse, hvis Villie skal være os Alle en hellig Lov.¹

Det er skrevet en del interessante kommentarer i margen på dette brevet, kommentarene er skrevet med adressatens, prins Christian Frederiks, hånd:

Første avsnitt: Bifaldes

Annet avsnitt: Bifaldet for Priis Afhandlinger i videnskabelige Materier men ej for Landboftid for hvilken Sølvbægere og Penge kan gives.

Punkt 1): Ja.

Punkt 2): Bifaldet og Kongens Billede paa aversen. Directionen skal bestemme det efter 255: (?).

Punkt 3): jeg skal besørge det.

Kronprinsen bifalt at det skulle preges medaljer til belønning for prisavhandlinger og påtok seg ansvaret for å få produsert stempler og slått medaljer. At han også bestemte at medaljen skulle bære portrettet av kongen var ekstra positivt for selskapet.

Vitenskapsselskapet startet nå å samle inn penger blant sine medlemmer for å dekke kostnadene ved en medalje. Christian Frederik oppfordret de danske medlemmene av selskapet til å bidra.

Totalt ble det samlet inn 1.525 riksdaler blant medlemmene i Norge og 1.100 riksdaler i Danmark, kostnadene for stemplene var beregnet til ikke å overstige 2.000 riksdaler, og det resterende kunne da bli brukt til preging av medaljer:

Den heldige Fremgang, som Subskriptionen til Præmie-Stemplets Bekostning har havt i Trondhjem og Omegn, har ansporet mig til at omsende Indbydelse til Bidrag i samme Hensigt blandt Selskabets herværende Medlemmer, og er paa denne tegnet for 1100 Rdr. Da udgiften saaledes fuldkommen er dekket, har jeg bestilt Medaillen hos Hofgraveur Jacobsen, og skal Stempleet ikke komme til at koste mere enn 2000 Rdr. d. C.²

Salomon Ahron Jacobsen (1755-1830) var hoffgravør hos Christian VII fra 1776. Han skar stempler for myntverket i Altona i perioden 1799-1801, og for den norske speciedaleren fra 1792 som ble preget på Kongsberg. Vilhelm Bergsøe har registrert 31 medaljer der Jacobsen har skåret stemplene. Ferdige stempler til vitenskapsselskapets medalje må ha foreligget ved årsskiftet 1812-13, og i januar 1813 ble det første eksemplaret sendt til prins Christian Frederik:

Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab har i den Hensigt dermed at belønne Priis Afhandlinger ladet skiere et Stempel til en Medaille af hvilken jeg er saa heldig idag at kunne overrække Deres Majestæt det første Aftryk med det Ønske at den maatte finde Allerhøjeste Bifald. Tillige holder jeg det for rigtigt at Selskabets lille Segl som har Lighed med Medaillens Reverse forandredes til Deres Majestæts Navnetræk med Selskabets Navn i Omskrift, hvortil jeg allerunderdanigst udbeder mig Allerhøjeste Aprobation.³

Direksjonen i vitenskapsselskapet ba om at det skulle preges 8 medaljer, hvorav Christian Frederik skulle beholde en, mens de resterende skulle sendes til Trondheim:

I Anledning af Deres Høiheds sidste naadige Skrivelse, har Direktionen været samlet, og overdraget mig herved underdanigst at remittere den subscriberede Summa til Stempleet ved indlagde Anviisning, stor 1525r: Den ud-

---

1 Brev fra Bugge til Christian Frederik, 26. november 1811. Kjeldeskriftfondets manuskripter MS 324.

2 Brev fra Christian Frederik til DKNVS, 5. august 1812, VS III j.nr. 1812:041.

3 Brav fra Bugge til Christian Frederik, 16. januar 1813, RA, Kongehusark., Kong Kristian 8.s arkiv pk. 218.

*beder sig 7 Stykker opsendte, og ønsker derhos, at Deres Høihed naadigst vilde værdiges at modtage en Medaille, som et ringe Beviis paa Selskabets dybe Ærefrygt og Taknemmelighed.*⁴

Christian Frederik var selvsagt takknemlig for dette og lovte å sende medaljene så snart de var ferdigpreget:

*Jeg paaskønner Selskabets Opmærksomhed i at tilbyde mig et Aftryk af dets Medaille, og skal jeg foranstalte de forlangte 7 Stk oversendte saafremt Prægningen kan fuldendes og en bequem Lejlighed til Forsendelse tilbyder sig.*⁵

Han hadde i begynnelsen av desember 1813 ennå ikke mottatt medaljene, men forventet den ganske snart:

*De indsendte Bidrag til Medaillen har jeg modtaget i Kjøbenhavn, og vil den nu være præget. Jeg venter den inden føie Tid og skal tilstille Selskabet den.*⁶

Medaljen var ment for belønning av besvarelser på teoretiske oppgaver, og de første oppgavene ble lyst ut allerede i 1812:

Theoretiske Pris-Materier opgivne af det Kgl. Norske Videnskabers-Selskab i Aaret 1812

Første Klasse

- 1. Gives der nogen fra Sædelæren forskiellig almindelig Retslære, der kan fortiene Navn af en selvstændig Videnskab?*
- 2. Havde Norge i de ældste Tider nogen udenlandsk Handel, og hvis saa er, paa hvilke Lande og paa hvad Maade blev den da drevet?*

Anden Klasse

- 1. En lovtale over Kammerherre og Historiograph P. F. Suhm.*
- 2. Den norske Stormand Audun Hugelikson (Hestakorn) som Aar 1302 blev rettet i Bergen, – hvad var hans Forbrydelse? Og Isabella af Julich, som, ved Audun Hugeliksons Mægling, forlovedes i Paris med den norske Hertug Hakon, kom hun nogen Tid til Norge?*

Tredje Klasse

- 1. Benyttes Fiskerierne paa Norges Kyster saaledes som de bør? Hvorledes kune de meest fordelagtig udvides og forbedres, særdeles det saakaldte Havfiskerie, med hensyn til enhver af de Fiskearter, som i nogen Maade findes paa vore Kyster?*
- 2. Hvorledes bør norske Gran- og Fyrre-Skove behandles, saa at de i Fremtiden stedse kunne yde et lige Produkt, og hvilke ere Midlerne dertil? Herved ønsker man, at Reglerne for enhver særskilt Benyttelses-Maade bestemmes, da i endeel Skove ene hugges Planke- og Bord-Tømmer, i andre meest Bygnings-Tømmer, og endelig en stor Deel ikkun kan og bør benyttes til Kul og Biergværkerne. I hvad Forhold staae enhver af disse Benyttelsesmaader til hinanden, med Hensyn til Skoveierens større eller mindre Fordele?*

*For enhver af disse Prismateriers bedste og fyldestgiørende Besvarelse udsætter Selskabet sin store Sølv-Medalje, eller 100 Rd.*⁷

Besvarelsene kunne skrives på dansk, latin, fransk eller tysk. Fristen for å sende inn besvarelser var innen utgangen av juli 1813. Det ble ikke nevnt når navn på eventuelle vinnere skulle offentliggjøres.

4 Brev fra Bugge til Christian Frederik, 5. februar 1813, Kjeldeskriftfondets manuskripter MS 324.

5 Brev fra Christian Frederik til DKNVS, 16. feb.1813, RA, Kongehusark., Kong Kristian 8.s arkiv pk. 218.

6 Brev fra Christian Frederik til DKNVS, 1. desember 1813, VS III j.nr. 1813:028.

7 Dansk Litteraturtidende no 1 1812, s. 13-16.

Det ble også lyst ut oppgaver i 1813:

Det Kongelige norske Videnskabers Selskabs fremsatte Priisoppgaver for Aaret 1813:

- 1) *En historisk Udsigt over Norges forskjellige Munke-Ordener og Kloostere, med fortrinligt Hensyn til sammes Indflydelse paa Norges Kultur, saavel i Almindelighed, som i dets enkelte Dele.*
- 2) *En udførlig Beskrivelse over den saakaldte sorte Død og dens væsentlige Følger for Norge.*⁸

Premien var også her vitenskapsselskapets sølvmedalje, og innleveringsfristen var satt til utgangen av mai 1814.

Ved utgangen av mai måned 1814 var situasjonen i Norge svært forandret, det ble derfor aldri aktuelt å utrope noen vinner av prisoppgavene eller å dele ut medaljer.

Christian Frederik ble valgt til norsk konge 17. mai 1814, men måtte abdisere snaue tre måneder senere. Etter Frederik VIIs død i 1839 ble han dansk konge under navnet Christian VIII.

---

⁸ Danske Statstidende, No. 16, 19. februar 1813, s. 142-143.

2. Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs store sølvmedalje

Advers: Omskrift FRIDERICUS VI D • G • REX DAN • NORV • VAND • GOTH •

I feltet brystbilde av kong Frederik VI i profil mot venstre. Under portrettet signaturen S. JACOBSEN F.

Revers: Omskrift ÆMULA LAURI. I feltet en liggende løve med hellebard foran et grantre. Hentet fra selskapets lille segl. Under REG • SOCIET • NORVEG • / NIDERSIANA •.

Gravør: Salomon Ahron Jacobsen.

År: uten år.

Diameter: 55 mm.

Vekt: Vitenskapsmuseet i Trondheim har tre eksemplarer som veier henholdsvis 58,40 g, 68,33 g og 72,00 g. Det finnes et eksemplar i den kongelige Møntsamling i København som har en vekt på 73,5 g.

Metall og opplag: Sølv 8.

Referanser: Bergsøe 148.

Merknader

Det finnes avstøpninger i jern samt galvanokopier av medaljen.

Unionstiden

I mars 1815 overtok kronprins Carl Johan som selskapets protektor, et verv han hadde inntil han ble kronet som norsk konge i 1818. Deretter overtok kronprins Joseph Frantz Oscar vervet, han beholdt tittelen også etter han ble kronet til konge. Etter 1814 fortsatte Biskop Peter Olivarius Bugge som leder av selskapet, men nå med tittelen *preses*. I de nye statuttene var det sanksjonert at preses skulle velges blant selskapets medlemmer.

I 1820 overtok Christian Krohg som preses. To år tidligere ble han utnevnt til formann for lovkomiteen som skulle lage ny norsk lovbok for kriminal- og sivilretten. Krohg hadde akseptert denne utnevnelsen under forutsetning av at han fikk lede arbeidet fra gården på Munkvoll. Ettersom han holdt til langt unna de andre medlemmene av komiteen arbeidet han mye alene. Han ble kraftig forsinket i dette arbeidet på grunn av andre plikter. Han ble valgt til alle stortingssamlingene i perioden 1821-1828, president i Lagtinget i 1824 og Stortingspresident i 1827.

Premieringsvirksomhet sto omtalt de reviderte statuttene fra 1815:

*Premier, som Selskabet udsætter, kunne bestaae saavel i Penge som i Sølv-Medailler og Sølv-Bægere, hvilke indrettes efter Directionens Forslag og Selskabets Beslutning.*¹

Nye medaljer

Selskapet fortsatte premieringsvirksomheten med pengepremier. Medaljer tok det imidlertid lang tid før de delte ut igjen. Idéen ble først tatt opp i 1821:

*Samme Beslutning vidre, foredrages det væsentligste i Anledning af den oeconomiske Actes Indstilling angaaende Præmie-Æskningerne; hvormed foreslages, at Lars Granøyen for sin udviste Kunstferdighed maatte tilstaaes en Præmie af et Sølvbeger med passende Indscription istedetfor den for Arbeide i Metaller bestemte Præmie af 4 Sdl, samt, i Forbindelse hermed; at Selskabet for Fremtiden, i Overeenstemmelse med statuternes 27de § bestemte sine Premier til at bestaae i Medailler, Bøger eller andre Agtelsestegn istedetfor de nu brugelige Pengepræmier – i det Mindste saaledes at Vedkommende kunde have Valg mellem hine og disse. Hvilke Forslage blev eenst: antagne; disse Agtelsestegn – hvilke Tegninger Hr. Capt: Klüwer velvilligen troede at udarbeide.*²

Offiseren og arkeologen Lorentz Diderik Klüwer (1790-1825) hadde vært medlem av selskapet siden 1811. Han hadde med selskapets støtte foretatt antikvariske reiser i Innherred og begge Mørefylkene for å tegne og beskrive historiske minnesmerker. Materialet ble utgitt i skriftet *Norske Mindesmerker* i 1823. Klüwer var tegnekyndig og leverte 15. februar 1822 et forslag til direksjonen:

Kronprins Oscar (1799-1859). Malt av J. K. Stieler i 1821.

1 Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs af Hans Majestæt naadigst sanctionerede Statuter. Christiania 1815. Trykt hos Chr. Gröndahl.

2 DKNVS møteprotokoll 31. desember 1821.

Ifølge Directionens Anmodning i sidste Quartalsmøde, tager jeg mig den Frihed, hermed at levere en Tegning af den projecterede Premiemedaille.

Efter min Overbevisning findes neppe Nogen, som ved denne Leilighed fortjener at erindres og foreviges fremfor Selskabets Stiftere – Biskop Gunnerus, Professor Schøning og Kammerherre Suhm – Disses Portraitter ere ej vandskelige at bekomme (især Gunneruses og Suhms – Schønings er rigtig nok kobberstukken – men et bedre Originalportrait af ham, ejer Hofraad Collin her i Byen) thi kunne en duelig Portrait-Maler let omføre disse i Profil, hvorefter Medailleuren havde at rette sig.

Omskrifter bør efter min Formening graves med Romerske Bogstaver lige som i Selskabets Segl –

E. Sk. Skulle foranførte Forslag ej finde Bifald, saa veed jeg intet andet at proponere end: Selskabets Vaaben allene, eller ogsaa Protectors Brystbillede med hiint i Baggrunden, men som efter min ringe Formening ej er saa passende som det Første.

Protectors Portræt saa stort, som det efter Medaillens Størrelse behøves, maatte bestilles i Stockholm, hos Professor Westin, da denne, mig bekjendt, er den hældigste Portrait-Maler der.³

Klüwers forslag til medalje. På advers ser vi flere av elementene fra selskapets store segl; bikuben, grantreet og sjødyrene nederst.

Frederic Westin (1782-1862), som Klüwer omtaler, var en av de mest populære portrettmalerne i Sverige under Carl XIV Johans regjeringstid. Han var professor ved Kunstakademiet i Stockholm hvor han også senere ble direktør. Han var imidlertid omdiskutert, kunstkritikeren Lorenzo Hammarsköld mente at av alle svenske kunstnere var Westin den med minst talent for portrettmaling.

Klüwers medaljeforslag ble diskutert i direksjonen. De fulgte imidlertid ikke hans utkast, men utarbeidet et detaljert forslag til 4 forskjellige medaljer. De ønsket 2 sølvmedaljer for husflid og 2 gullmedaljer for teoretiske prisoppgaver. I henhold til deliberasjonsprotokollen ville direksjonen at tre av medaljene skulle ha brystbildet til selskapets protektor, kronprins Oscar, mens den siste skulle ha selskapets store segl på adversen:

Aar 1822 Martj 24de Besluttedes at to Slags Sølv Medailler skulle anskaffes. Den større faaar paa Aversen Protectors Brystbillede med Omskrift Joseph Frants Oscar, Norges og Sverrigs Kronprinds og nedenunder: Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs Protector, paa Reversen Agtelsestegn fra det Kongelige Norske Videnskabers Selskab til N: N: for Huusflid (Landboflid, Kunstflid).

3 Brev fra Klüwer til DKNVS, 15. februar 1822, VS III j.nr. 1822:002.

I Tilfælde af at det tillades, at den maa bæres paa Brystet bliver Størrelsen som en Svensk Species, i modsat Fald bliver den af samme Størrelse som Selskabets forrige Premiemedaille. Den mindre Sølvmedaille faaer paa Aversen Bikuben med Omskrivt: Agtelsestegn fra det Kongelige Norske Videnskabers Selskab, og paa Reversen Til N:N: for Huusflid (Landboflid, Kunstflid) med en Egekrands omkring. Dersom den maa bæres bliver Størrelsen som Kroningsmedaillens, hvis ikke, som en svensk Species.

Premiemedaillerne for theoretiske Priisopgaver blive af Guld og ligeledes 2 Slags. Den større faaer paa Aversen det Samme, som den større Sølvmedaille med den Forskjel, at Inscriptionen bliver paa Latin; paa Reversen Bikuben med Omskrivt: Regia scientiarum societas niderosiensis. Den mindre Guldmedaille faaer paa Aversen det Samme som den større, og paa Aversen Selskabets mindre Segl.

Det Ventilerede forelægges Selskabet ved Mødet i Morgen, og dersom det der antages, bliver Indstilling gjennem Præsens at gjøre til Protector med Begjæring om Hoistsammes Medvirkning til at er holde Hans Majestæts Tilladelse til at Sølvmedaillerne maae bæres paa Brystet enten i en Sølvkjæde eller i et grønt Baand.⁴

Når de henviser til størrelsen som *en svensk species* er det rimelig å anta at de mente en svensk riksdaler som tilsvarte en norsk speciedaler på den tiden. En svensk riksdaler hadde i perioden 1818-1827 en diameter på 41,5 mm.

Utkast til den større sølvmedaljen med brystbilde av selskapets protektor, kronprins Oscar, på advers.

Den offisielle norske kroningsmedaljen fra 1818 hadde en diameter på 40 mm. Det er trolig at direksjonen sikter til kastemynten som ble produsert i forbindelse med kroningen. Den hadde en diameter på ca. 30 mm. og var utformet av den norske gravøren Gregorius Middelthun.

Utkast til den mindre sølvmedaljen med selskapets store segl på advers.

Utkast til den mindre gullmedaljen med brystbilde av selskapets protektor, kronprins Oscar, på advers og selskapets lille segl på revers.

⁴ Avskrift av Deliberasjonsprotokoll 29. mars 1822. DKNVS saksarkiv IV:h:1, 5A.

Med uttrykket *den forrige premiemedalje* siktet man åpenbart til medaljen med portrett av kong Fredrik VI. Den hadde en diameter på 55 mm.

På den større gullmedaljen ønsket man å benytte latin, de lærdes språk. Gullmedaljene var jo også planlagt utdelt for svar på teoretiske prisoppgaver.

Utkast til den større gullmedaljen med brystbilde av selskapets prorektor, kronprins Oscar, på advers og selskapets store segl på revers. Latinsk tekst.

Direksjonens forslag ble vedtatt i møte 25. mars. Forslaget, med de nye tegningene, ble deretter oversendt statssekretær ved den norske statsrådsavdelingen i Stockholm Frederik Gottschalck Haxthausen Due (1796-1873). Due skulle senere bli en av de største drivkreftene for å få realisert dette medaljeprosjektet.

Frederik Gottschalck Haxthausen Due (1796-1873).

Selskapet måtte ha protektors støtte før forslaget kunne bli lagt frem for kongen. Kanselliråd Nils Mårten af Tannstrøm (1777-1842) la saken fram for kronprins Oscar som var positiv:

Hans kgl. Højhed [kronprinsen] bifalder, at underdanigst Ansøgning indgives fra det kgl. Norske Videnskabers Selskab, for, hos Hans Majestæt at erhverve Naadigste Tilladelse til, at de Præmie Medailler af Sølv, som Selskabet agter at uddele, maatte, af de Personer der erholde samme, bæres paa Brystet i en Sølvkjede.

Hans kgl. Højhed bifalder ligeledes at der paa samme Tid gjøres underdanigst Andragende om Tilladelse for Selskabet, til at uddele Præmie Medailler i Guld.⁵

Kronprinsen ønsket å bidra med 300 speciedaler årlig fra egen kasse til prosjektet. Beløpet kunne heves på kronprinsens navnedag, 1. desember, hos konsul Ernst Rohde i Christiania.

Utkastet til medaljer ble bifalt og returnert til Krohg. Due hadde imidlertid en vesentlig anmerkning i slutten av brevet:

5 Brev fra Due til Krohg, 18. oktober 1823, DKNVS saksarkiv IV:h:1, 5E.

Da Hans kgl. Højhed Kronprindsens Profil paa disse Tegninger forekomme mig mindre heldigt truffen, saa haaber jeg at Hr Statsraaden tillader mig, inden Prægningen af Medaillerne finder Sted, at sende Dem hvad jeg med Hensyn hertil, troer mere passende til Afbenyttelse.⁵

Krohg oppholdt seg i Christiania på denne tiden og meddelte den gode nyheten til selskapet i en svært optimistisk tone, og han håpet at de allerede ved utlysningen av premier for 1824 kunne benytte medaljene:

Den fornødne underdanigste Ansøgning til Hs Majestæt Kongen angaaende Medaljerne skal af Undertegnede, paa Selskabets Vegne, og i Overensstemmelse med Hans kongelige Høiheds, Protector, naadigen givne Bifald, nu ufortøvet vende indgivet. Der er saaledes levnet Haab om, at Hans Majestæts naadigste Resolution vil kunne erholdes saa betidigen, at ved Præmiens Udsættelse for næste Aar derpaa kan vende taget Hensyn.⁶

Det var også kontakt med den norske stempelskjæreren Gregorius Middelthun (ca. 1779-1831) angående produksjon av stempler til medaljene. Middelthun var blitt ansatt ved myntverket på Kongsberg i 1814. Ved siden av myntproduksjon graverte Middelthun blant annet medaljen for borgerdåd i 1819. Henvendelsen kom fra Departement for Kirke- og Underviisnings-Væsenet ved sekretær Honoratus Bonnevie.

Middelthun anslo at produksjonskostnadene ville være 300 speciedaler per stempelpar. Han skrev videre at utstyret på Kongsberg ikke var nøyaktig nok og at han derfor pleide å få stemplene produsert i England. Til slutt skriver han at det er tidkrevende å produsere medaljer som skal bæres:

Myntomkostningerne ville blive meget større for de Medailler der skulle bæres paa Brystet, i Fald dette tillades, da i saa Fald Stemplerne bør indrettes, saaledes at de kunne præges med Hæmpe til at stikke Baandet igjennem, hvorved Prægningen gaaer noget langsommere, skjönt den af mig, for mit Arbeide angivne Priis desuagtet bliver den samme.⁶

Det er interessant å merke seg at Middelthun foreslår å prege medaljene med en henge til å feste båndet i. Ellers er det ganske vanlig å lodde på hengen etter at medaljen er slått.

Statssekretær Due oversendte våren 1824 et basrelieff av kronprinsen som han mente kunne benyttes ved graveringen av medaljene. Relieffet var utført av skulptøren Erik Gustaf Göthe (1779-1838):

Under 18 October f.A: havde jeg den Ære at underrette Deres Høivelbaarenhed om, at jeg haabede at kunne forskaffe det kgl. Norske Videnskabers Selskab en heldigere truffen Profil Tegning af Hans Kongel: Høihed Kron-prindsen end den, der fulgte med Hr Statsraadens Brev til Hans Kgl. Høihed af 7 Juni f. A. – Dette har dog faldet mig vanskeligere end jeg først troede det, lige indtil Professor Göthe underrettede mig om, at han nyligen havde fuldendt en bas relief af Kronprindsen. Dette Arbeide kan med Grund ansees for de fuldkomneste man endnu ejer, forestillende H.K.H. en profil. I det Haab at det ogsaa maa finde Deres Bifald og da jeg formoder at det kan benyttes ved Graveringen af Medaillerne saa har jeg ikke taget i Betænkning at bestille et Exemplar heraf, som jeg nu har den Ære at fremsende med de bedste Ønske for at det ikke maatte gaae itu underveis.⁷

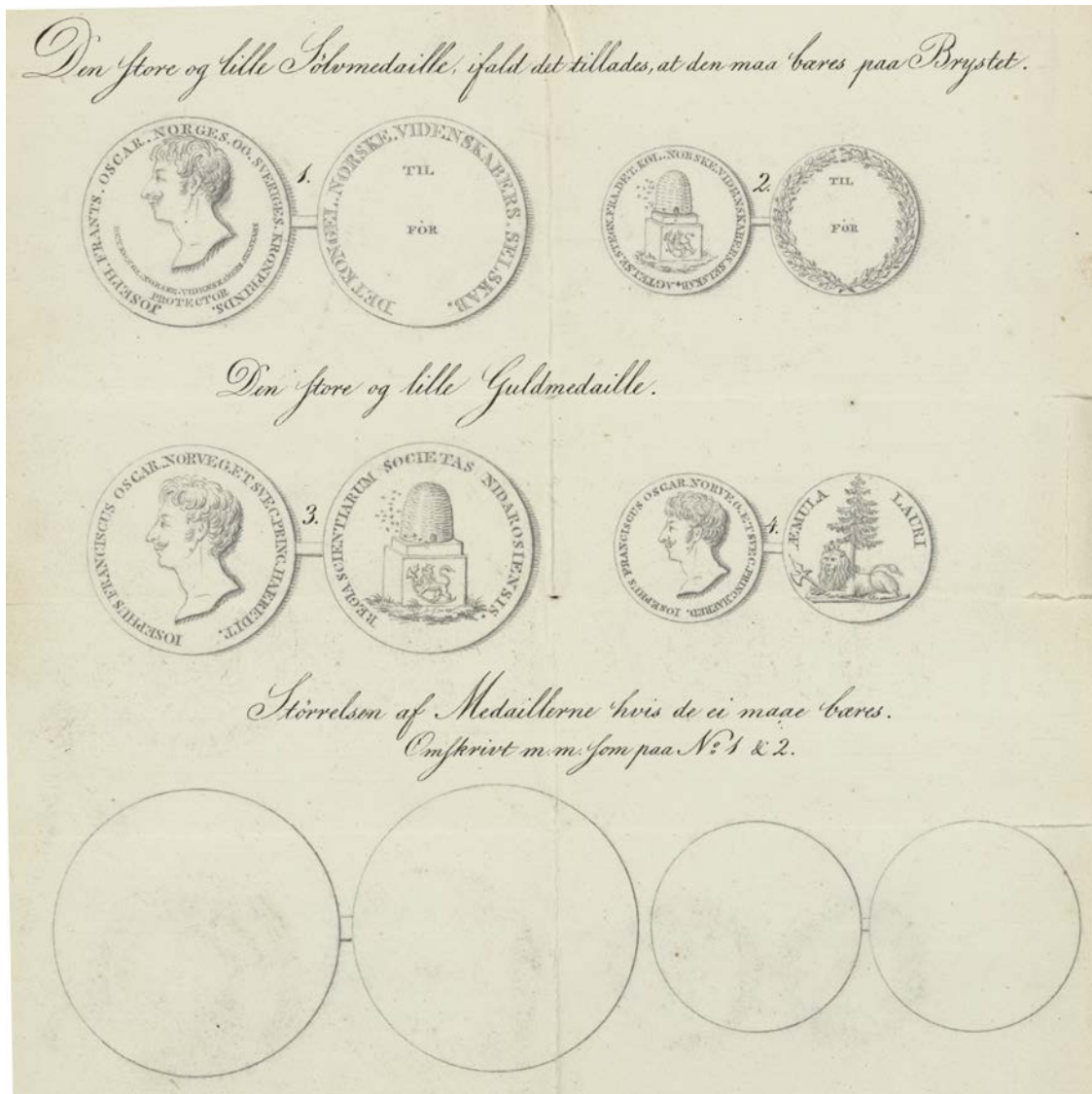
6 Brev fra Middelthun til Bonnevie, 27. desember 1823, DKNVS saksarkiv IV:h:1, 5G.

7 Brev fra Due til Krohg, 3. juni 1824, DKNVS saksarkiv IV:h:1, 5H.

Søknad til kongen

Etter våren 1824 var det ikke noen noe reell framgang i saken på flere år. Grunnen var trolig at Krohg var opptatt med politikk og sitt arbeid med ny norsk lovbok for kriminal- og sivilretten. Først i 1828 ble det utformet en formell søknad til kongen:

Statsraad Christian Krohg ansøger i Egenskab af Præsæs for det Kongelige norske Videnskabers Selskab i Trondhjem, underdanigst om Deres Kongelige Majestets naadigste Tilladelse for nys nevnte Selskab til at lade forferdige og uddele Præmie-Medaljer – efter underdanigst vedlagte Tegning.

Tegningen som fulgte med søknaden i 1828, det er trolig utkastet som ble laget i 1823. Forminsket.

1. At det Kongelige norske Videnskabers Selskab i Trondhjem naadigst maae af Deres Kongelige Majestæt tillader at lade forferdige og uddele Præmie medaljer saavel i Guld som Sølv, overens stemmende med underdanigst vedlagte Project.

2. at Sølvmedaljene naadigst maa tillades af Vedkommende at bæres paa Brystet i en Sølvkjede.⁸

Det ble på bakgrunn av denne søknaden skrevet en innstilling av Departementet for Kirke- og Undervisnings-Væsenet:

Det Kongelige Finants-Departement, hvis Betenkning er indhentet, har Intet fundet at erindre mod det Ansøgtes Bevilgelse. Fra dette Departements Side vides heller Intet derimod at indvende, uden forsaauidt angaaer den ansøgte Tilladelse til at Sølvmedaillerne maae af Vedkommende bæres paa Brystet i en Sølvkjede, hvilket formeentlig ikke bør bifaldes, da Departementet antager, at alene saadanne Medailler, som Kongen selv meddeler, bør kunne bæres paa denne Maade.⁹

Departementet mente altså at det ikke burde gis tillatelse til å bære medaljene siden de skulle bli delt ut av selskapet og ikke av kongen. Denne innstillingen ser ikke ut til å ha blitt viderefremmet.

I 1825 ønsket kongen å utnevne Krohg til generalprokurør etter Christian Magnus Falsen. Krohg avsto dette tilbudet og søkte i stedet stillingen som justitiarius i Trondheims stiftsoverrett. Han ble innstilt til stillingen, men kongen fikk avgjørelsen utsatt. Regjeringen foreslo ham da som høyesterettsjustitiarius. Den manglende fremdriften i Krohgs lovarbeide tæret imidlertid kraftig på tilliten. Stillingen i høyesterett ble besatt, stillingen i Trondheim ble utlyst på nytt og det ble satt en siste frist for innlevering av utkastet til kriminallov til 30. september 1828. Heller ikke denne fristen klarte Krohg å overholde, og regjeringen forslo å la en ny kommisjon overta arbeidet. Dette var ydmykende for Krohg og antagelig grunnen til at han valgte å ta sitt eget liv 10. november 1828.

Pastor Niels Stochfleth Schultz overtok vervet som preses etter Krohg, og beholdt det til kort før sin død i 1832. I januar 1830 sendte Schultz en forespørsel til Due om hvordan saken burde behandles videre. Due la forespørselen fram for kronprinsen som bifalt at saken skulle bringes inn for kongen. Due opplyste videre at saken burde sendes gjennom den Kgl. norske regjering.

En formell søknad om å få prege medaljer ble sendt inn 3. april 1830, tegninger fulgte ikke med da de eventuelt skulle approberes senere.

Directionen for det Kongelige Norske Videnskabers Selskab ansøger Hans Majestæt Kongen om naadigst Tilladelse for det Kongelige Norske Videnskabers Selskab:

1. at maatte lade præge 2de Medailler, saavel af Sølv som af Guld til at anvendes som Præmier.
2. at maatte uddele de tvende Sølvmedailler til, som offentlig Hæderstegn at bæres paa Brystet, og at maatte pryde den største af disse Medailler med Deres Kongelige Majestæts Brystbillede; eller
3. saafremt det under No 2 Ansøgte ikke bevilges, men det under No 1 Ansøgte dog naadigst maatte vorde tilstaaet, da at maatte paa den større Sølvmedaille og paa de tvende Guldmedailler anbringe Selskabets høie Protectors, Hans Kongelige Høihed Kronprindsens Billede.¹⁰

Selskapet har altså i denne søknaden endret noe på forutsetningene. De ønsket fremdeles 4 forskjellige medaljer hvorav sølvmedaljene skulle kunne bæres. De ønsker videre at de skal få benytte kongens brystbilde på den største av disse. Dette er første gang at det foreslås å benytte kongen som motiv på en av medaljene.

Den Kongelige Norske Regjering skrev sin innstilling 2. november. Innholdet er nå vesentlig endret. De hevder at det er en kongelig rett å utdele medaljer som skal bæres, og at det derfor ikke bør innvilges en

8 Søknad av 13. august 1828, DKNVS saksarkiv IV:h:1.

9 Riksarkivet, KUD A, Datosaker juli/aug 1833.

slik tillatelse til selskapet. Som et plaster på såret anbefaler de at selskapet skal få *lade paa den større af Sølvmedaillerne og paa de 2de Guldmedailler anbringe Hans Majestæt Kongens Brystbillede*. Dette vil etter deres mening gi medaljene *forhøiet Værd og Betydning*.¹⁰ Det lå nå altså an til at Selskapet fikk benytte kongens portrett på tre av medaljene.

Den 29. november 1830 ble det endelig fremmet som et resolusjonsforslag for kongen – 8 år etter at forslaget ble tatt opp første gang. Kongen resolverte forslaget. Han så ikke noen betenkeligheter med å la selskapet dele ut medaljer til å bære, men de måtte i hvert enkelt tilfelle approberes av ham.

*Det tillades naadigst det Kgl. norske Videnskabers Selskab i Trondhjem efter nærmere approberet Tegning at lade præge 2de Medailler af Guld og 2de af Sølv, til at anvendes som Præmie, samt at lade paa den større af Sølvmedaillerne og paa de 2de Guldmedailler anbringe Hs. Majestæts, og paa den mindre Sølvmedaille Selskabets Protectors, Hs. K. H. Kronprindsens Brystbillede. Hs. Majestæt vil derhos naadigst tillade, at de 2de Sølvmedailler kunne, som Hæderstegen, bæres paa Brystet, og har det Kgl. Videnskabers Selskab, til Hs. Majestæts naadigste Approbation, gennem vedkommende Departement, at foreslaae de Personer, som ved større Foretagender i Landboftid eller Kunstflid maatte til saadan udmærkelse have gjort sig fortjente.*¹¹

Hele konseptet ble altså kraftig forandret. Selskapet fikk tillatelse til å prege fire medaljer, tre med kongens portrett og en med kronprinsens. De fikk også tillatelse til å la sølvmedaljene bæres. Det gjenstod imidlertid å få laget og approbert nye tegninger til de kommende medaljene.

Resolusjonen ble meddelt selskapet av Due som lovet å prøve å få tak i noen medaljer *hvorefter Tegningerne af Kongens og Kronprindsens Brystbilleder kunne tages*.¹²

Preses Niels Stochfleth Schultz gikk av kort tid før han døde i slutten av mai 1832 uten at det har skjedd noe mer i medaljesaken. Stiftsmann og greve Frederik Christoffer Trampe overtok vervet som preses, men døde allerede i juli samme år. Trampe ble etterfulgt av Christian Hersleb Horneman som hadde vært Selskapets visepreses siden 1829.

Initiativet og fremdriften i medaljesaken i denne turbulente perioden var det i all hovedsak statssekretær Due som sto for. Han var selv blitt medlem av selskapet i mars 1829.

Jeg har havt den Ære at modtage den ærede Directions Skrivelse af 5te dennes og tillader mig herved at forsikre Directionen om hele min Beredvillighed til, ved enhver forefaldende Leilighed at yde det Kongl. Videnskabers Selskab al den Tjeneste, der maatte beroe af mig. – Af Statsminister Lövenskjold har jeg modtaget de ham i sin Tid fra Selskabets daværende Præsens oversendte Documenter angaaende Medaillerne og har nu, paa Grund af den ærede Directions for mig saa smigrende Anmodning, sat Tegninger til Medaillerne i Værk for derefter at kunde forelægge Directionen et Overslag over Udgivterne ved Prægningen her paa Stedet m. m, hvorom jeg har troet, foreløbigen at burde underrette, ligesom og at Hans Kongl. Høihed Kronprindsens Bidrag fra Aar 1828 er bleven mig udbetalt, saaledes at jeg, til Medaillerne om Selskabet bestemmer deres Prægling her, har 600 Spd i Kasse.

*Jeg haaber snart at kunde sende den ærede Direction de ovennævnte Tegninger med Overslag.*¹³

I mars 1833 henvendte Due seg på nytt til Selskapet, det var nå virkelig kommet for gang i saken. Han la ved nye tegninger til medaljene samt kostnadsoverslag:

10 Riksarkivet, S-1003 Statsrådsavdelingen i Stockholm, Regjeringsinnstillinger, J.nr. 688.

11 Resolusjon av 29. november 1830. Departements-tidende No 50, 13. desember 1830.

12 Brev fra Due til Schultz, 9. desember 1830, DKNVS saksarkiv IV:h:1, 5N.

13 Brev fra Due til DKNVS, 25. oktober 1832, DKNVS saksarkiv IV:h:1, 5M.

Jeg maa meget beklage, at Omstændighederne ikke have tilladt mig førend nu at kunne tilstille den ærede Commission Tegninger til Præmie Medaillerne og omtrentligt Overslag over Udgivterne ved deres Prægning her paa Stedet. – Efterat have overdraget dette Arbeide til en Medailleur, maatte jeg, paa Grund af hans indtrufne Sygdom, henvende mig til en anden Kunstner for at erholde nye Tegninger af Medaillerne, deels fordi det forhen indsendte Project, ved H. Mtts Resol. af 29 Nov. betydelig er forandret og dels fordi den første Tegning formentlig er saa aldeles mislykket, isærdeleshed hvad Brystbillederne angaae, at de vanskelig skulde kunne benyttes.

Omkostningerne for at lade gravere 8 Stempler med tilhørende saakaldte Prægel og Banderingsringe, ville, om end begge Reverserne med Bikuben vælges, ikke overstige 900 à 950 Rd Sv. Bco. Medailleuren skal, for denne Priis, ansvare for 200 Aftryk af hvert Stempel, naar Medaillerne slaaes paa den henværende Mynt.

Efter de Oplysninger, som jeg har søgt at erholde ved den kongl. Mynt vil, til den store Medaille af Guld, af passende tykkelse udfordres 18 Ducater¹⁴

-	-	lille	-	-	8
-	-	store	-	af Sølv	3 Lod Sølv ¹⁵
-	-	lille	-	-	1¼

Prægningsløn eller Slagpenge af Guldmedaillerne beløber kun ubetydeligt.¹⁶

Kunstneren som laget de nye tegningene, var den svenske litografen Axel Jakob Salmson. Han fakturerte selskapet den 6. september 1833 for 20 riksdaler for ritninger med H. M. Kongens samt H. K. H. Kronprindsens portrætter til medailler¹⁷.

Axel Jakob Salmson ble født i Stockholm i 1807. Han var sønn av den jødiske Sem Salmson (1767-1822) som kom fra Praha og ble hoffgravør i Stockholm. Axel Jacob Salmson var elev ved kunstakademiet og malte miniatyrer samt utførte litografier. Han utga flere, i samtiden, populære verk som *Svenska konungar och deras tidevarf* (1830-43) samt *Trettioåriga krigets märkvärdigaste personer* (1844-56) med egne tegninger. I 1854 grunnla han et litografisk trykkeri i Stockholm og utga blant annet tidsskriftet *Lithografiskt allehanda*. Trykkeriet slet økonomisk. Da Salmson gjorde seg skyldig i lovbrudd rømte han i 1862 til Nord-Amerika hvor han døde i 1876.

Due foreslo å bruke selskapets *Sindbillede*, nemlig *Bikuben med den Norske Løve*, i det minste på den store sølvmedaljen. Bærerens navn var det da mulig å inngrave på medaljens kant.

Det ble allerede samme måned sendt en søknad til Departement for Kirke- og Underviisnings-Væsenet:

Med Hensyn til den naadigst givne Tilladelse at begge Sølvmedailler under givne Omstændigheder kunne bæres paa Brystet som Hæderstegn, havde Selskabet først troet at Reversen paa disse saaledes som Tegningerne N° 2 Littr B og N° 4 Littr. A udvise burde indeholde Anledning og Plads til derpaa at indgrave den belønnedes Navn og Gienstanden for Belønningen. Men da Selskabet er bleven gjort opmærksom paa at en saadan Indgraving, om end udført ved Kunstnerhaand, hvortil de ikke altid vilde have let Adgang, vilde vanzire Medaillen, har det troet at burde foretrække det af Statssecretair Due foreslaaede Reverspræg, som Tegning N° 2 Littr A og N° 4 Littr B udviser, og at den Belønnedes Persons og Handlings Navn kunde indgraves i Medaillens til den Ende glat formede Rand.

14 En dukat var en gullmynt som veide 3,5 gram, en medalje på 18 dukat ville dermed ha en vekt på 63 gram og en på 8 dukat 28 gram.

15 I Norge hadde ett lod etter lov av 28. juli 1824 en vekt på 14,62 g. I Sverige var imidlertid ett lod 13,3 g, en medalje på 3 lod ville således ha en vekt på 39,9 gram og en på 1¼ lod ville ha en vekt på 16,6 gram.

16 Brev fra Due til DKNVS direksjonen, 4 mars 1833, DKNVS saksarkiv IV:h:1, 5N.

17 Regning fra A. Salmson, datert Stockholm 6. september 1833, DKNVS saksarkiv. IV:h:1, 3.

I Overensstemmelse hermed vover Dir. underdanigst at ansøge Ds M. om naadigst Approbation paa underdanigst vedlagte Tegninger til to Guld- og to Sølv-Præmie Medailler.¹⁸

Søknaden ble anbefalt av Statsrådsavdelingen som skrev en innstilling, og tegningene ble endelig approbert den 22. juli 1833:

Under 22 Juli sidstl. ere nogle af Directionen for Videnskabernes Selskab i Trondhjem, overensstemmende med Kgl. Resol. af 29 Novbr. 1830 foreslaaede Tegninger til 2 Guldmedailler og 2 sølvmedailler naadigst approberede.¹⁹

Due fikk nå ansvaret for å få preget 100 eksemplarer av hver av sølvmedaljene og 4 eksemplarer av hver av gullmedaljene. Det første eksemplaret av den større sølvmedaljen ble sendt fra Due i februar 1834 og ytterligere 54 ble sendt i juli:

Ifølge den ærede Directions Bestemmelse i Skrivelse af 30 Marts f. A. har jeg ladet præge 100 Exemplarer af den store Sølvmedaille, af hvilket Antal er afsendt i Febr. d. A.

	1 Exemplar
<i>Hoslagt følger</i>	54 -
<i>Med næste Post fremkømt [!]</i>	44 -
<i>Efter Myntmesterens Qvittering er afleveret fra Mynten til Rigscabinettet</i>	1 -
	<i>gjør 100 stk.</i>

I hvorvel jeg tillod mig at foreslaae og den ærede Direction under 19 Marts sidstl: havde bestemt, at Sølvmedaillerne skulde forsynes med indskruede Stifte og Ringe, haaber jeg dog at Directionen vil tilgive mig at jeg heri har gjort den Forandring, at der ved Prægningen er anbragt en liten Sølvtaap, hvori Hul til Ringen bores. Ved at forhøje den af mig proponerede indskruede Stift uforarbejdet mislykkedes dette første Gang aldeles og Medaillen maatte cassetes. Et fornyet Forsøg hos en anden Arbejder fik et middelmaadigt Udfald, da Stiften indskruedes skjævt. Paa Grund heraf og da en saadan Indretning til at bære Medaillen i koster i Sølv og Arbejdsløn henved 1½ Rgß pr. Stykke, troede jeg at burde foretrække den ovenanførte, her bestandig anvendte Maade, der, om end Medaillens Rand skades en Smule, dog har Fordelen af at være stærkere og mindre bekostelig. Paa den lille Sølvmedaille vilde det blive end vanskeligere at indskrue en Stift.

Den ærede Directions Idee at foreslaae at Medaillerne bæres paa det højre Bryst i et mørkerødt vatret Baand, forekommer mig meget heldig og den har allerede vundet Hans kongl. Høiheds Kronprindsens foreløbige Bifald. Saasnart Medailleuren har forsøgt paa at rette en af Selskabets Secretair Hr Assessor Schwach paapeget ubetydelig Feil ved den lille Guldmedaille, skulle de bestemte 4re Aftryk i Guld blive prægede og oversendte.²⁰

Due har her, etter diverse mislykkede forsøk på å skru en stift med ring inn i medaljen, tatt en avgjørelse på at de skal bli preget med en liten hempe i toppen som festeanordning for å kunne bæres. Han la også frem forslag om at medaljene skal bære i et mørkerødt, vatret bånd. Noe som ble bifalt av kronprinsen. En samtidig forklaring på uttrykket vatret er:

Moireret eller vatret Tøi kaldes saadanne uldne eller Silke-Tøier, paa hvis Overflade ere glindsende, bølgedannede, dog ikke indvævede Striber. Som ofte lettest frembringes denne Vatring ved at besprænge Tøiet med Vand, og derpaa rulle dem eller presse dem med varme Metalplader. Men denne Vatring taber sig ved Fugtighed. Derimod er opfundet i England en Maskine, som meddeler en langt varigere Vatring.²¹

18 Riksarkivet. KUD A, Datosaker juli/aug 1833.

19 Departements-Tidende No 32, 12. august 1833.

20 Brev fra Due til DKNVS, 17. juli 1834, DKNVS saksarkiv IV:h:1, 5S.

21 Ole Jörgen Rawert: Almindeligt Varelexicon, bd. 2, Kjöbenhavn 1834, s. 560.

Senere samme måned sendte Due 43 eksemplarer til, det siste eksemplaret fulgte ikke med *da det endnu er beroende hos Graveuren*²². Den aller siste ble sendt, med en prøve på inngraving, tidlig på høsten. I sendingen fulgte det også med ett prøveeksemplar i sølv av den større gullmedaljen.

... følger ligeledes det manglende Exemplar af den større Sølvmedaille følger hoslagt forsynet med en Prøve Inscription.

*Ligeledes følger et Exemplar i Sølv af den store Guldmedaille Behag at sige mig Deres og Directionens Mening om den.*²³

De første tildelingene

I 1835 blir de første medaljene delt ut. Tre personer fra bondestanden blir tildelt den større sølvmedaljen for sin innsats i året 1834, selveierne Rasmus Nielsen Riisberg og Ole Haldorsen Rødde for oppdyrking av myr samt selveier-enke Maren Pedersdatter Sundet for husflid.

Hvordan medaljen skulle bæres kom det aldri noen avklaring på. Direksjonens opprinnelige forslag fra 1822 antydte *Sølvkjæde eller grønt Baand*, mens det siste forslaget som ble forelagt kronprinsen var et *mørkerødt vatret Baand*. Selskapet sekretær, Conrad Nicolai Schwach, oppsummerte medaljesaken på slutten av 1838.

Det staar saaledes formeentlig kun tilbage:

*at erhverve Resol[usjon] for hvorledes Medaillen skal bæres. Dette kan maaskee beroe indtil Directionen finder Anledning til at indstille Nogen til en saadan Ære.*²⁴

Selskapets neste sekretær, adjunkt Michael Tyrholm Holtermann, skriver i et notat til direksjonen i februar 1842 hvor han oppsummerer bestemmelsene for selskapets prisoppgaver:

*De senere emanerede Kgl. Resolutioner angaae alene Prægningen af større og mindre Guld- og Sølv-Medailler og Tilsagn om Tilladelse til at den større Sølvmedaille maa bæres paa Brystet. Regler for Medaillernes Anvendelse blive aldrig givne.*²⁵

Det var den svenske kunstneren Ludvig Persson Lundgren (1789-1853) som graverte stemplene til alle de fire medaljene. Lundgren ble født i Skåne i 1789. Han var elev hos hoffgravør Sem Salmson (1767-1822) og ble i 1830 ansatt som gravør ved Kungliga Myntverket, en stilling han beholdt fram til sin død i 1853. Lundgren var gift med Rebecka Salmson, søster til Axel Jakob Salmson. Han var far til mynt og medaljegravøren Lea Ahlborn (1826-97), som etterfulgte ham ved Kungliga Myntverket. Lundgren utførte ett stort antall medaljer som betraktes som godt komponerte og med stor portrettlikhet. Ofte trekkes hans medalje i anledning kroningen av Carl XIV Johan frem som en av de beste. Han stod bak alle svenske myntutgivelser i perioden 1830-1853.

På selskapets høytidsdag 26. januar 1837 ble det offentliggjort at to personer var funnet verdige til å motta den mindre sølvmedaljen for arbeid utført året før. Dette var Peder Olsen Brenne fra Skogn og Hans Pedersen Forsberg fra Ytterøy, begge i Nord-Trøndelag. De ble begge tilkjent medaljen for oppdyrking av myr.

---

22 Brev fra Due til DKNVS, 24. juli 1834, DKNVS saksarkiv IV:h:1, 5T.

23 Brev fra Due til Schwach, 25. august 1834, DKNVS saksarkiv IV:h:1, 5R.

24 DKNVS saksarkiv IV:d:1, Udsigt over Præmievæsenets Gang 1823-1842.

25 DKNVS saksarkiv IV:d:1, Udsigt over Præmievæsenets Gang 1823-1842.

Imidlertid hadde selskapet ikke mottatt noe eksemplar av medaljen ennå. Det første eksemplaret ble sendt fra Due 2. mars, og de resterende 98 eksemplarene ble ikke sendt før i februar 1838. Ett eksemplar ble avlevert direkte til *Rigscabinetet*.

Det første eksemplaret ble umiddelbart overlevert den ene av vinnerne. Den andre, samt Peter P. Lunkans kone Grete som ble tilkjent medaljen i 1838, måtte vente til Due hadde sendt de siste eksemplarene.²⁶

Selv om det også var gitt tillatelse til at den mindre sølvmedaljen kunne bæres er den preget uten hempe. Dette kan tyde på at vitenskapsselskapet allerede på dette tidspunktet hadde slått fra seg tanken på å benytte seg av denne muligheten. Det finnes et eksemplar av den mindre sølvmedaljen med hempe i privat eie, denne kan muligens være et prøveeksemplar.

---

26 DKNVS saksarkiv IV:d:1, Udsigt over Præmievæsenets Gang 1823-1842.

3. DKNVS større sølvmedalje

Advers: Omskrift CARL XIV JOHAN NORGES SVER. G. OG. V. KONGE.

I feltet brystbilde av kong Carl XIV Johan i profil mot høyre. Under portrettet signaturen LUNDGREN F.

Revers: Omskrift AGTELSESTEGN FRA DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB. I feltet en bikube på en sokkel med den norske løve på forsiden, bisverm til venstre. Hentet fra selskapets store segl.

Tegning: A. Salmson.

Gravør: L. P. Lundgren.

År: uten år.

Diameter: 42 mm.

Vekt: Vitenskapsselskapet ble fakturert for 293 lod sølv til 100 medaljer, dette tilsvarer ca. 39 g per medalje.²⁷

Eksemplarene som befinner seg på Vitenskapsmuseet i Trondheim har en vekt på 38,69 g og 39,43 g.

Eksemplaret som befinner seg ved Universitetets Myntkabinett har en vekt på 38,86 g.

Metall og opplag: Sølv 100. Utdelt 45.

Referanser: Hildebrand 133, Holst 9.

Merknader

Preget med hempe som bæreanordning. Det finnes et eksemplar uten denne hempen hos Vitenskapsmuseet i Trondheim.

²⁷ Regning fra Kungliga Myntet, datert 16/7 1834, DKNVS saksarkiv. IV:h:1, 3. I Sverige var ett lod 13,3 g.

4. DKNVS mindre sølvmedalje

Advers: Omskrift JOS. FR. OSCAR NORGES OG SVERRIGES KRONPRINDS. Innenfor DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKABS PROTECTOR.

I feltet brystbilde av kronprins Oscar i profil mot høyre. Under portrettet signaturen L. P. L.

Revers: Omskrift AGTELSESTEGN FRA DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB. I feltet en bikube på en sokkel med den norske løve på forsiden, bisverm til venstre. Hentet fra selskapets store segl.

Tegning: A. Salmson.

Gravør: L. P. Lundgren.

År: uten år.

Diameter: 30 mm.

Vekt: Vitenskapselskapet ble fakturert for medaljer á 0,9 lod, ca. 12 g.²⁸ Eksemplaret som befinner seg på Vitenskapsmuseet i Trondheim har en vekt på 12,17 g. Eksemplaret som befinner seg ved Universitetets Myntkabinett har en vekt på 12,56 g.

Metall og opplag: Sølv 100. Utdelt 32.

Referanser: Hildebrand 99, Holst 11.

Merknader

Det finnes et eksemplar av den mindre sølvmedaljen med preget hempe i privat eie, denne er trolig et prøveeksemplar.

²⁸ Regning fra Kungliga Myntet, datert 15/2 1838, DKNVS saksarkiv. IV:h:1, 3.

Prisoppgaver

Selskapet lyste ut teoretiske prisoppgaver første gang i 1834.

Priis-Spørqsmaale

Fra det kongelige Norske Videnskabers Selskab.

Ifølge det kgl. Norske Videnskabers Selskabs Statuter er det et af Selskabets Øiemed, ved udsatte Præmier at til Besvarelse af opgivne Spørqsmaale I theoretiske og praktiske Materier. Til Anvendelse som saadanne Præmier er Selskabet, ved sin høie Protector, Hs. Kgl. Høihed kronprinds Oscars Gavmildhed, blevet istand til at lade præge 2 Slags Guld-Medailler, en større vektig 18 Species-Ducater, en mindre, vektig 8. Selskabet fremsætter derfor herved nu følgende Priis-Spørqsmaale:

A. Theoretiske Materier

- 1. Har Causalitets-Principet den almindelige Gyldighed, man har tillagt det, og er det overenstemmende med eller stridende mod Identitets-Principet?*
- 2. Hvorvidt og hvorledes kan Fornuften bringe den menneskelige Frihed i Overensstemmelse med Guds Alvidenhed?*
- 3. Hvilken Indflydelse har Calmar-Unionen havt paa de nordiske Nationers Charakter?*

B. Praktiske Materier

- 1. Hvilke ere de endnu virkende Hindringer for Jordens hensigtsmassige Dyrkning i Norge, og hvorledes kunne disse hæves?*
- 2. Hvorledes behandles og conserveres de Norske Skove bedst?*

Den, der fyldestgjørende besvarer et af disse Spørqsmaale, erhoder den større Guld-Medaille, og optages desuden til Medlem af Selskabet, hvis han ikke deri tilforn er indlemmet. Afhandlingen, der bliver Selskabets Eiendom, trykkes i dets Skrifter, og særskilte Aftryk deraf blive Forfatteren, paa Forlangende, tilstillede.²⁹

Den mindre gullmedaljen kunne bli delt ut for mindre fyllestgjørende besvarelser, *saa at Selskabet ikke anseer Besvarelsen værdig til Optagelse i dets Skrifter, men ei heller uværdig til en Belønning.* For de teoretiske oppgavens del kunne besvarelsen leveres enten på latin, tysk, svensk eller norsk. Besvarelser måtte sendes inn innen utgangen av juni 1836, de skulle ikke merkes med navn, men være utstyrt med en devise og ha en medfølgende forseglet konvolutt med samme devise inneholdende forfatterens navn, stand og oppholdssted. For de besvarelser som ble kjent verdige til premiering ville navneseddelen bli åpnet på selskapets høytidsdag, kongens fødselsdag, 26. januar 1837.

Det ble i alt sendt inn fem besvarelser, fire på norsk og en på tysk. Ingen av besvarelsene ble funnet verdige til premiering. Besvarelsene er heller ikke tatt vare på.

De neste prisoppgavene ble utlyst i 1836. Det var nå to teoretiske oppgaver og to praktiske. På selskapets høytidsdag, 26. januar 1838, ble de første vinnerne av den mindre gullmedalje offentliggjort. Det ble utdelt to medaljer, en for hver av de teoretiske prisoppgavene. Selskapet uttalte at *trods begges erkjendte Mangler – lod sig lede af et særdeles Hensyn til Vigtigheden af, under vort Lands for det vudenskabelige Livs Udvikling mindre gunstige Forholde; at bidrage alt Muligt til at enhver Spire af Talent maate omhyggelig fredes og pleies.*

Studiosus philologiae Nicolai Lund (1814-1847) i Drammen ble tildelt den mindre gullmedaljen for sin besvarelse av oppgaven *Besidder ethvert intelligent Væsen nødvendig Frihed?*

29 Den Norske Rigtidende 7. Desember 1834.

Adjunct ved Bergens Skole, August Theodor Brömel (1799-1851), ble samtidig tildelt den mindre gullmedalje for sin besvarelse av oppgaven ³⁰

Den større gullmedaljen ble første gang utdelt på høytidsdagen i 1839. Navneseddelen med motto *La Liberté est un mystère* (Menneskets frihed er et mysterium) tilhørte den tyske filosofen Arthur Schopenhauer (1788-1860). Han ble tildelt medaljen for sin besvarelse av oppgaven *Kan Menneskets Frihed udledes af dets Selvbevidsthed?* ³¹

Denne tildelingen ga selskapet stor oppmerksomhet i utlandet og spesielt i Tyskland.

Det ble i alt utdelt 4 av den mindre og 2 av den større gullmedaljen.

Christian Ludvig Børresen (1799-1867), sogneprest i Sjælland, ble tildelt den mindre gullmedalje i 1841 for sin besvarelse av oppgaven *Hvorledes bestemmes Begrebet om Almeenoplysning, og hvilken er dens Indflydelse paa Moralitet og Velvære i Almindelighed?* ³²

De to siste gullmedaljene ble utdelt i 1842, en større og en mindre. Den større ble tildelt Cand. Jur. Harald Wergeland (1811-1893), bror til Henrik Wergeland, for besvarelse av oppgaven *Hvilke ere de endnu virkende Hindringer for Jordens hensigtsmæssige Dyrkning i Norge, og hvorledes kunne disse hæves?*

Den mindre ble tildelt professor Peter Scheitlin (1779-1848) for besvarelse av oppgaven *Hvilken Indflydelse har den filosofiske Speculation havt paa Naturvidenskabens Udvikling?* ³³

---

30 Den Norske Rigestidende. 6. februar 1838.

31 Den Norske Rigestidende. 5. februar 1839.

32 Den Norske Rigestidende. 21. februar 1841.

33 Den Norske Rigestidende. 15. mars 1842.

5. DKNVS mindre gullmedalje

Advers: Omskrift CAROLUS XIV JOHANNES NORVEG. ET SVEC. REX.

I feltet brystbilde av kong Carl XIV Johan i profil mot høyre. Under portrettet signaturen L. P. L.

Revers: Omskrift ÆMULA LAURI. I feltet en liggende løve med hellebard foran et grantre. Hentet fra selskapets lille segl.

Tegning: A. Salmson.

Gravør: L. P. Lundgren.

År: uten år.

Diameter: 31 mm.

Vekt: Vitenskapsselskapet ble fakturert for 28 dukat gull til de 4 første medaljene som ble levert i 1836, dette tilsvarer ca. 24,5 g. per medalje.³⁴ Eksemplaret som befinner seg på Vitenskapsmuseet i Trondheim har en vekt på 20,89 g, denne er trolig fra de 4 neste gullmedaljene som ble bestilt og levert i 1841.³⁵

Eksemplaret i sølv har en vekt på 13,13 g. Eksempelarene som befinner seg ved Universitetets Myntkabinett har en vekt på 20,81 g. for gullmedaljen og 12,96 g. for eksemplaret i sølv.

Metall og opplag: Gull 8, sølv 15 hvorav ett prøveeksemplar. Utdelt 4 gullmedaljer.

Referanser: Hildebrand 135, Holst 8.

Merknader

Selskapet bestilte i 1838 fire medaljer i sølv, hvorav et til sin egen samling og tre som gaver til andre myntkabinetter.³⁶ I 1843 ble det bestilt ytterligere 10 eksemplarer i sølv.³⁷

34 Regning fra Kungliga Myntet, datert 29/9 1836, DKNVS saksarkiv. IV:h:1, 3.

35 Brev fra Due til DKNVS, 19. august 1841, VS III j.nr. 1841:037.

36 DKNVS saksarkiv IV:d:1, Udsigt over Præmievæsenets Gang 1823-1842.

37 Brev fra Due til DKNVS, 24. januar 1843, VS III j.nr. 1843:009.

6. DKNVS større gullmedalje

Advers: Omskrift CAROLUS XIV JOHANNES NORVEG. ET SVEC. REX.

I feltet brystbilde av kong Carl XIV Johan i profil mot høyre. Under portrettet signaturen LUNDGREN F.

Revers: Omskrift REGIA SCIENTIARUM SOCIETAS NIDAROSIENSIS. I feltet en bikube på en sokkel med den norske løve på forsiden, bisverm til venstre. Hentet fra selskpets store segl.

Tegning: A. Salmson.

Gravør: L. P. Lundgren.

År: uten år.

Diameter: 42 mm.

Vekt: Vitenskapselskapet ble fakturert for 59 3/4 dukat gull til de 4 første medaljene som ble levert i 1836, dette tilsvarer 14 3/16 dukat eller ca. 49,65 g per medalje.³⁸ Eksemplaret som befinner seg på Vitenskapsmuseet i Trondheim har en vekt på 51,92 g. Eksemplaret i sølv har en vekt på 38,82 g. Eksemplarene som befinner seg ved Universitetets Myntkabinett har en vekt på 51,73 g. for gullmedaljen og 38,05 g. for eksemplaret i sølv.

Metall og opplag: Gull 8, sølv 15 hvorav ett prøveeksemplar. Utdelt 2 gullmedaljer.

Referanser: Hildebrand 134, Holst 10.

Merknader

Det ble i 1841 levert fire nye medaljer i gull.³⁹

Selskapet bestilte i 1838 fire medaljer i sølv, hvorav et til sin egen samling og tre som gaver til andre myntkabinetter.⁴⁰ I 1843 ble det bestilt ytterligere 10 eksemplarer i sølv.⁴¹

38 Regning fra Kungliga Myntet, datert 29/9 1836, DKNVS saksarkiv. IV:h:1, 3.

39 Brev fra Due til DKNVS, 19. august 1841, VS III j.nr. 1841:037.

40 DKNVS saksarkiv IV:d:1, Udsigt over Præmievæsenets Gang 1823-1842.

41 Brev fra Due til DKNVS, 24. januar 1843, VS III j.nr. 1843:009.

Den mindre sølvmedalje, ny type

Kong Carl XIV Johan døde 8. mars 1844 og ble etterfulgt av Kong Oscar I, som ble kronet 29. september samme år. Oscar I overlot ikke protektorvervet til kronprinsen, men beholdt det selv.

Medaljene var nå utdatert, og selskapet trengte nye medaljer hvis de skulle fortsette utdelingen. Direksjonen sendte en forespørsel til Due i oktober 1844, og ba de om lov til å fortsette å benytte de allerede pregede medaljene.

Svaret fra Due var positivt:

I Anledning af Directionens ærede Skrivelse af 26 Oct. sidstl. giver jeg mig herved den Ære at meddele, at Hans Majestæt Naadigst har erklæret, at ville vedblive at være Protector for det Kongl. Norske Videnskabers Selskab.

Da Hans Majestæt, i Directionens underdanigst yttrede Ønske om, fremdeles at maatte benytte de med Kong Carl Johans Billede og Navn prydede Præmie Medailler, seer et fornyet og kjært Beviis paa Hengivenhed for den ædle Hedengangne, indvilger Høistsamme med Fornøjelse Directionens i saahenseende fremsatte underdanigste Andragende

I det Haab at Directionen nu, som forhen, vil bæere mig med et Opdrag, som jeg her paa Stedet skulde kunne udføre for samme og i saahenseende tillade mig at yttre mig, troer jeg i Anledning af de ovenomhandlede Medailler at burde gjøre Directionen opmærksom paa, at man formeentlig meget let kan undgaae en ellers uundgaaelig Anakronisme, ved at lade graverne i Medaillens Kant, tilligemed dens Navn der erholder Medaillen, Aarstallet da Uddelingen fandt Sted.

Hvad den mindre Sølvmedaille betræffer, da henstiller jeg til Directionen om det ikke vil være rigtigt at Adversen, som nu fører H.Ms Billede og Titel som Kronprinds omgraveres, ikke alene fordi dette Billede aldeles ikke ligner Kongen mere, men ogsaa for at erholde en Omskrift der ikke giver Anledning til Misforstaaelse md Hensyn til den Tid da Medaillen herefter uddeles. – Da Hans Majestæt Naadigst har lovet, fremdeles at ville vedblive sit Bidrag til Priismedailler, vil Udgiften for dette Arbeide forhaabentlig ikke genere Selskabet.⁴²

Selskapet fikk altså tillatelse til å benytte de tre medaljene med portrettet til Carl XIV, den eneste medaljen de måtte gjøre noe med var den mindre i sølv hvor de måtte ha et nytt stempel til advers.

Stempelet til denne ble også preget av Ludvig Persson Lundgren.

---

42 Brev fra Due til DKNVS, 16. desember 1844, VS III j.nr. 1844:110.

7. DKNVS mindre sølvmedalje, ny type

Advers: Omskrift OSCAR NORGES SV. G. OG. V. KONGE. DET KGL NORSKE VIDENSKABERS SELSKABS PROTECTOR

I feltet brystbilde av kong Oscar I i profil mot høyre. Under portrettet signaturen L. P. L.

Revers: Omskrift AGTELSES TEGN FRA DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB. I feltet en bikube på en sokkel med den norske løve på forsiden, bisverm til venstre. Hentet fra selskapets store segl.

Gravør: L. P. Lundgren.

År: uten år.

Diameter: 30 mm.

Vekt: Begge eksemplarene som befinner seg på Vitenskapsmuseet i Trondheim har en vekt på 12,95 g. Eksemplaret som befinner seg ved Universitetets Myntkabinett har en vekt på 12,82 g.

Metall og opplag: Sølv 101.⁴³ Utdelt 5.

Referanser: Hildebrand 100, Holst 12.

---

⁴³ Brev fra Due til DKNVS, 27. september 1847, VS III j.nr. 1847:061.

Et moderne vitenskapsselskap

Siste halvdel av 1800-tallet hadde selskapet lagt mest vekt på museet og biblioteket, noe som ble tydeliggjort da de la betegnelsen *Trondhjems Museum* til navnet sitt i 1904. Med etableringen av Norges Tekniske Høiskole i 1910 vokste det akademiske miljøet i Trondheim kraftig. Noen så her en mulighet til å revitalisere selskapet og igjen la det være et samlingssted for faglige foredrag og diskusjoner. Men det fantes også betydelig motstand blant de som mente at selskapet fortsatt skulle ha museet som sin viktigste virksomhet.

Rektor ved den nyopprettede høyskolen og medlem av selskapets styre, Sem Sæland, ble valgt til å utrede mulige løsninger. Han foreslo at medlemmene skulle bli innvalgt på bakgrunn av vitenskapelige kvalifikasjoner, og at selskapet skulle drive forskningssentra. Forslaget ble behandlet på generalforsamlingen i 1922, der et knapt flertall gikk inn for endringen. Det var imidlertid ikke enighet om hvordan dette skulle skje.

På generalforsamlingen i 1926 ble det vedtatt at selskapet skulle organiseres i to uavhengige avdelinger. Den ene delen, med navn *Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab*, skulle organiseres som et moderne vitenskapsselskap med innvalgte medlemmer basert på vitenskapelige kvalifikasjoner. Den andre delen, med tilleggsnavnet *Museet*, skulle beholde selskapets bibliotek og samlinger og fortsette det pågående arbeidet. Det konstituerende møtet fant sted i april 1926.

Siden museet også beholdt alle fondene, sto selve vitenskapsselskapet i en økonomisk vanskelig situasjon. En av løsningene på dette var å opprette en ny klasse, såkalte *donerende medlemmer*. En av de første donerende medlemmene var skipsreder og konsul Lars Christensen (1884-1965) fra Sandefjord som skulle vise seg å ha stor betydning for selskapet.

Sigval Schmidt-Nielsen (1877-1956). Malt av Oscar Sivertzen i 1937.

Daværende generalsekretær Sigval Schmidt-Nielsen var svært opptatt av selskapets historie og dets tradisjoner. Han ønsket derfor å gjeninnføre høytidsdagen, ikke som tidligere på protektors fødselsdag, men på grunnleggeren Johan Ernst Gunnerus' fødselsdag. På fellesmøtet 4. oktober 1926 ble selskapets årlige høytidsdag fastsatt til 26. februar.

Sigval Schmidt-Nielsen ønsket også å gjeninnføre tradisjonen med medaljer. Våren 1926 var han i kontakt med gravørfirmaet H. Rui i Oslo angående mulige medaljer til selskapet. Han sendte senere bilder av Gunnerus samt selskapets store og lille segl med forespørsel om pris:

Jeg tænker mig:

- 1) Forsiden av medaljen forsynet med Gunnerus bilde og en ganske kort inskripsjon for eksempel "J.E.Gunnerus 26 II 1718 – 25 IX 1773 Conditor Societatis", gruppert på en passende måte.
- 2) Baksiden enten med det store segl eller det lille.¹

1 Brev fra Schmidt-Nielsen til Rui, 19. juni 1926, DKNVS Journalbilag, 1926-27 R.

Gravørfirmaet H. Rui ble etablert av Hellig Rui i 1898. Hellig Rui gikk i lære hos Ivar Thronsdén i 1887-94. I 1896 fikk han et stipend og reiste til Berlin før han returnerte til Oslo og startet eget firma. Senere begynte også hans nevø Halfdan Rui som gravør her. Halfdan Rui gikk i lære i firmaet H. Rui og hadde praksis i Berlin. H. Rui var etter av at Ivar Thronsdén la opp omtrent enerådende på norsk medaljeproduksjon. Rui sender på høsten 1926 utkast til to medaljer samt et prisoverslag på utførelsen:

Forstod jeg Dem ret ønsket man en belønningsmedalje i sølv og i guld, samt med samme stempler skulde også leveres flere i en meget billig utførelse. Skal en belønningsmedalje bli tilfredsstillende bør den faa et relief som kræver flere ganges glødning for at bli fuldpræget og egner sig saaledes ikke til fremstilling av en billig medalje. Jeg tillater mig derfor at fremkomme med følgende forslag. Til belønningsmedalje utføres et sæt stempler som alt. 1 viser i et for medaljens størrelse (35 mm) passende relief, og til den billigere medalje et sæt som alt. 2, med et relief der nærmer sig vore skillemynter og som kan præges i kobber, forgylt eller forsølvet kobber, aluminium eller andet metal. To medaljestempler som alt. 1 vil koste kr. 400.00 og som alt. 2 (27 mm) størr. kr. 175.00. Medalje i 35 mm størr. av sølv 925/1000 koster ca kr 14.00 med etui.

Til guldmedalje i samme størrelse anvender jeg og passer et 20 dollar stk. saa prisen retter sig derefter med tilleg av arbeide og etui av skind, ca kr 165.00.²

Halfdan Ruis utkast til Gunerusmedaljen med selskapets endringer. Til gullmedaljen ønsket han å bruke en 20-dollar, som hadde en diameter på 34 mm og en vekt på 33.4360 g i 900/1000 gull. Rui oppgir vekten på sølvmedaljen til å være 22 g.

Sigval Schmidt-Nielsen tok da kontakt med Lars Christen angående finansiering av medaljene. På et styremøte senere samme år ble det informert om en anonym gave på kr 1.000 til å starte et medaljefond:

² Brev fra Rui til Schmidt-Nielsen, 10. august 1926. DKNVS Journalbilag 1926-27 R.

Sak 4. Generalsekretæren fremla en skrivelse av 10de september, hvorefter en giver som ønsket å være anonym, hadde oversendt ham kr 1000 til påbegynnelsen av et «Medaljefond» ved selskapet. Det var giverens forutsetning at der straks skulde preges stanser til en Gunnerusmedalje, som Styret skal kunne utdele for fortjenester av selskapet eller for videnskapelige fortjenester, dels til mindre medaljer eller jetonger, som utdeles til medlemmer og gjester på Høytidsdagen, begge i alt vesentlig efter gravør Ruis utkast av 10de august.

Man besluttet med takk å motta gaven og la stansene forferdige hos gravør Rui:

1) Gunnerusmedaljen 35 mm diameter, forsiden med Gunnerus' medaljongbillede (Budals på gravstøtten på Domkirkegården) og innskriften: «J. E. GUNNERUS 26-2-1718 – 25-9-1773 FUNDATOR SOCIETATIS», – baksiden med selskapets store segl og året 1760 (Løven skal ha den opprinnelige form).

2) Jetonger, 27 mm i diameter, med samme forside som Gunnerusmedaljen, men med det lille segl og årstallet 1760 på baksiden.³

Det ble videre besluttet at Gunnerusmedaljen på Høytidsdagen den 26. februar 1927 skulle tildeles i gull til professor Waldemar Christopher Brøgger for hans fortjenester av norsk videnskap og i sølv til konsul Lars Christensen for hans støtte av videnskapelig forskning. Den anonyme giveren var selvsagt konsul Lars Christensen.⁴

Halfdan Ruis utkast til minnemedalje med selskapets endringer.

Selskapet fulgte i stor grad forslagene til Rui, men hadde noen endringer i forhold til teksten på medaljene samt at det ønsket selskapets store segl på reversen av Gunnerusmedaljen. Schmidt-Nielsen bekrefter bestillingen til Rui kort tid etter:

³ Styremøte 28. september. DKNVS forhandlinger 1926.

⁴ Brev fra Christensen til Schmidt-Nielsen, 10. september 1926. DKNVS Journalbilag 1926-27 C.

Herved tillater jeg mig at bekræfte mundtlig avtale med Dem angaaende forfærdigelse av stanser til Gunnerus-medaljen m v.

1) Stor medalje 35 mm. Forsiden med Gunnerus medaljonsbillede efter fotografier av Budals medaljong paa gravstotten. I inskriptionen forandres ordet Conditor til Fundator. Baksiden skal ha Selskapets store segl, men rundt kanten skal dettes inskription forandres til «Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab 1760». Løven skal ha den gamle form (jfr et papirsegl fra 1863). Ellers mest mulig i overensstemmelse med originalen som sendes Dem fra Selskapets bibliotek og som snarest mulig bedes returneret.

2) Mindre medalje eller jeton med 27 mm diameter. Forsiden som for nr 1. Baksiden skal ha det lille segl med indskrift rundt kanten «Det Kgl Norske Videnskabers Selskab 1760».

Kapitalen i medaljefondet ble økt to ganger ved anonyme gaver av Lars Christensen, hver på kr 10.000 i 1927 og i 1947. I forbindelse med gaven i 1927 la Christensen også ved forslag til statutter for medaljefondet. Christensen skrev i følgebrevet:

Med hensyn til sidste Led i pgvf. 3, at Gunnerusmedaljen kun utdeles med Protektors (H. M. Kongens) Approbation, vil jeg uttale, at Selskapets Styre maa ha Frihet til at sløife dette Led i Statutterne, hvis saa findes hensigtsmæssig.⁵

Christensen åpnet altså i forslaget til statutter for muligheten av å få Gunnerusmedaljen godkjent som en offisiell norsk dekorasjon approbert av kongen. Selskapet gikk videre med denne idéen. Schmidt-Nielsen kontaktet Hans Holst, bestyrer ved Universitetets Myntkabinett. Holst var positiv til dette og skrev en anbefaling.

Når det gjaldt agraff var det ikke naturlig å bruke en krone som i 1776 da det ikke var en kongelig person som var avbildet på medaljen. De ønsket en agraff bestående av Nordstjernen med en gren av gran og en av laurbær under. Nordstjernen skulle symbolisere selskapets beliggenhet langt mot nord, granen symboliserte det norske og hadde fulgt selskapet siden de fikk sitt lille segl i 1767, laurbær har til alle tider symbolisert ære. Til bånd ønsket de opp med å ta opp igjen det røde, som ble brukt allerede på medaljen fra 1776, men nå med grønne kanter. Rui leverte flere forslag til agraff over dette temaet:

H. Ruis utkast til agraff.

⁵ Brev fra DKNVS til Christensen, 2. desember 1927. DKNVS Journalbilag 1927-28 C.

De endte med en agraff i emalje og gull som ble laget av juveler J. Tostrup i Oslo.

De endelige statuttene for Medaljefondet ble vedtatt på styremøte 11. februar 1931. Opprinnelig ble medaljen utdelt til å eie, uten agraff, det ble nå bestemt at den skulle forsynes med agraff og bæres i et rødt bånd med grønne kanter:

§1 Medaljefondet for Det Kgl Norske Videnskabers Selskab er opprettet av Konsul Lars Christensen, Sandefjord, ved gavebrev av 10de september 1926 og 29de oktober 1927.

§2 Fondets grunnkapital utgjorde 1ste januar 1930 kr 10577.66, som skal anbringes som for offentlige stiftelses midler bestemt. Fondet kan økes ved gaver, til hvilke der ikke må knyttes betingelser som strider mot dets vedtekter. Såvel grunnkapitalen som senere tilvekst til denne er urørlig.

§3 Av den årlige renteavkastning legges 1/10 – en tiendedel – til kapitalen, mens resten anvendes 1) til anskaffelse av selskapets belønningsmedalje, «Gunnerusmedaljen», som kan tildeles derav fortjente personer for deres videnskapelige eller teknisk videnskapelige virke eller for fortjenester av Videnskapsselskapet, 2) til anskaffelse av minnemedaljer (jetonger) som på Høitidsdagen 26de februar overleveres til medlemmer og gjester, men som dessuten også kan tilstilles personer som har ydet «Videnskapsselskapet», eller «Museet» og dettes virksomhet, tjenester.

Gunnerusmedaljen – i gull eller sølv – har på forsiden J. E. Gunnerus' brystbillede, på baksiden selskapets store seglbillede, og bæres på brystet i et høirødt vatret bånd med grønne kanter. Beslutning om utdeling fattes av Styret, som avgir innberetning herom til Protektor. Overrekkelsen finner derefter i almindelighet sted på Høitidsdagen.

Minnejetongene bør såvidt gjørlig for hver Høitidsdag ha ny forside med bilde av en av selskapets medlemmer eller en av dette særlig fortjent person, efter styrets nærmere bestemmelse. På minnejetongens bakside anbringes selskapets lille seglbillede.

§4 Hvis fondets avkastning ikke medgår til forferdigelse av medaljer og jetonger, kan resten efter Styrets nærmere bestemmelse anvendes til representasjonsutgifter eller til fremme av det kollegiale samvær mellem medlemmene.

I 1934 ble §3, 1ste ledd, punkt 2 av statuttene endret:

2) til anskaffelse av minnemedaljer (jetonger) som på Høitidsdagen 26de februar overleveres til medlemmer og gjester, men som dessuten også kan tilstilles personer som har ydet Videnskapsselskapet eller dettes enkelte medlemmer tjenester i deres videnskapelige eller teknisk-videnskapelige arbeid.⁶

Utelatelsen av Museet i de reviderte statuttene ser ikke ut til å ha hatt noen praktisk betydning når man ser på tildelingene.

---

6 Styremøte 4. juni 1934.

Gunnerusmedaljen

Gunnerusmedaljen er Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs høyeste hederstegn. Medaljen tildeles ut fra ett eller en kombinasjon av flere av følgende kriterier:

- Fremragende vitenskapelig innsats på ett eller flere felt
- Utvikling av vitenskapelige institusjoner hjemme eller ute
- Spesiell innsats til fremme av vitenskapen
- Fortjenstfullt virke til beste for DKNVS' formål og fremgang

Selskapets medlemmer gis hvert år anledning til å fremme forslag på kandidater, og styret gjør vedtak om eventuell tildeling. Tildelingen skjer i forbindelse med Selskabets høytidsmøte. Medaljen preges i gull med Gunnerus' brystbilde i profil på avers, og med Selskabets store seglbilde på revers. Medaljen bæres i høyrødt vatret ordensbånd med grønne kanter. Fra 2004 tildeles også mottagerne et diplom med Selskabets store segl.

Gunnerusmedaljen ble utført av Halfdan Rui, det var det første portrettet han modellerte:

Med hensyn til Gunnerus-medaljen, så er det jeg som har laget denne – med miniatyr. Det portrettet var det første jeg har modellert – mens jeg ennå gikk i billedhuggerklassen på Kunst- og Håndverksskolen. Stemplene ble som sagt laget her i 1927, og vi leverte da 1 gullmedalje og 5 sølv. I 1930 leverte vi 1 gull og 2 sølv og i april 1931 2 gull og 10 sølv. Disse siste ble levert til juveler Tostrup mens stemplene ble sendt til Videnskapselskapet. I mai 1931 leverte vi 2 miniatyrstempler til Tostrup. Siden den tid har vi ikke hatt levering av Gunnerus-medaljen.⁷

Miniatyren av Gunnerusmedaljen skal ifølge Rui ha en diameter på 15 mm, være preget i sølv og ha en vekt på 1,5 g.⁸ Det finnes ikke noe eksemplar av denne hverken hos Myntkabinettet, Vitenskapsmuseet eller hos Vitenskapselskapet. Det finnes noen svært få i privat eie.

Opprinnelig ble medaljen delt ut i gull og sølv, begge uten agraff/toppstykke. I 1931 ble statuttene for medaljefondet vedtatt. Gunnerusmedaljen skulle etter disse deles ut til å bæres i et *høirodt vatret bånd med grønne kanter*. Tildelinger skulle innberettes til selskapets protektor. Den er ikke en offisiell norsk dekorasjon.

I 1935 ønsket selskapet å dele ut Gunnerusmedaljen i én valør. De ønsket primært en gullmedalje, og håpet også det ville være mulig å bytte ut tidligere utdelte sølvmedaljer.

Sak 7. På grunn av de vanskeligheter som alltid vil oppstå ved overveielser av om Gunnerusmedaljen skal utdeles i gull eller sølv, besluttet styret at den i fremtiden bør utdeles enten bare i sølv, bare i gull eller eventuelt bare i forgylt sølv. Hvis det kan skaffes tilstrekkelige midler tilveie til å ombytte de hittil utdelte og bestemte sølvmedaljer med gullmedaljer, henholdsvis medaljer i forgylt sølv, overlates det til generalsekretæren å iverksette denne forandring.⁹

Allerede en snau måned senere hadde de skaffet finansiering til denne utbytingen, og Gunnerusmedaljen har siden kun blitt delt ut i gull.

7 Brev fra Halfdan Rui til DKNVS, 19. mars 1962, PA 599 Rui, 0095 Korrespondanse.

8 H. Rui jr.: Personmedaljer fra H. Rui. Acta Numismatica Osloensia (till. til Myntsamlernytt 1934 no. 6).

9 Styremøte 11. februar 1935.

Sak 7. Generalsekretæren meddelte at en donator som ønsker å være anonym, hadde stilt de til ombytting av Gunnerusmedaljene i sølv med gullmedaljer nødvendige midler til hans disposisjon, og at de nye medaljer var bestilt. – Generalsekretæren skal fremføre Videnskapselskapets varme takk til giveren.¹⁰

I 1975 får styret beskjed fra juveler J. Tostrup om at reversstempelet til Gunnerusmedaljen er slitt. Tostrup sender reversstempelet til Rui som konkluderer med at det er brukt en for hard metallegering da det har falt ut et stort stykke i randen av reversstempelet.¹¹ Rui preger et nytt reversstempel til neste utdeling av Gunnerusmedaljen som finner sted i 1977.

Ny revers ved feiltakelse

Da juvelerfirmaet J. Tostrup ble lagt ned i 1993 ble produksjonen av Gunnerusmedaljen overtatt av Den Kongelige Mynt (DKM) på Kongsberg. Ved en feiltakelse ble da reversstempelet til minnemedaljene, med selskapets lille segl, benyttet også til Gunnerusmedaljen. Fra 1994 til i dag er derfor Gunnerusmedaljen delt ut med denne reversen. Det er hittil preget 15 medaljer av denne typen, hvorav 12 er utdelt.

Etter å ha blitt gjort oppmerksom på denne feilen vil vitenskapselskapet igjen prege medaljen med selskapets store segl og dele ut denne så snart de har brukt opp restlageret av medaljene med det lille seglet.

Fra og med 2012 deles medaljen igjen ut med selskapets store segl på revers. Det store seglet er imidlertid ikke identisk med de første medaljene da det er riksløven av 1844 som er benyttet. Agraffen er også snudd slik at grenene av gran og laurbær har byttet side.

---

¹⁰ Styremøte 4. mars 1935.

¹¹ Brev fra Rui til DKNVS, desember 1975, PA 599 Rui, 0099 Korrespondanse.

8 Gunnerusmedaljen

Advers: Omskrift J. E. GUNNERUS • 26 • 2 • 1718 – 25 • 9 • 1773 / • FUNDATOR SOCIETATIS •

I feltet portrett av Johan Ernst Gunnerus i profil mot høyre. Under portrettet H. Rui F.

Revers: Omskrift DET KONGELIGE NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB 1760, innenfor devisen SIC NOS : NON NOBIS. I feltet selskapets store segl.

Kunstner: H. Rui.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 35 mm.

8a Gunnerusmedaljen uten agraff, 1927-1932

Metall og opplag: Gull 2, sølv 7.

8b Gunnerusmedaljen med agraff, 1933-1992

Metall og opplag: Gull 34, sølv 4.

8c Gunnerusmedaljen med selskapets lille segl, 1994-2011

Advers: Omskrift J. E. GUNNERUS • 26 • 2 • 1718 – 25 • 9 • 1773 / • FUNDATOR SOCIETATIS •
I feltet portrett av Johan Ernst Gunnerus i profil mot høyre. Under portrettet H. Rui F.

Revers: Omskrift DET KONGELIGE NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / * 1760 *.
I feltet selskapets lille segl. Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: H. Rui (advers), Kristoffer Leirdal (revers).

Gravør: H. Rui/Den Kongelige Mynt.

Produsent: Den Kongelige Mynt/Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv (925 Ag), 15. Utdelt 14.

Stempelnr: R383/R82.

Agraff stempelnr: R385/R386.

8d Gunnerusmedaljen ny revers, 2012-

Advers: Omskrift J. E. GUNNERUS • 26 • 2 • 1718 – 25 • 9 • 1773 / • FUNDATOR SOCIETATIS •

I feltet portrett av Johan Ernst Gunnerus i profil mot høyre. Under portrettet H. Rui F.

Revers: Omskrift DET KONGELIGE NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB 1760, innenfor devisen SIC NOS : NON NOBIS. I feltet selskapets store segl. Nederst på pedestalten stempelen med Myntverkets symbol (korslagt hammer og bergjern) samt 925S.

Kunstner: H. Rui (advers), Kristoffer Leirdal (revers).

Gravør: H. Rui/Den Kongelige Mynt.

Produsent: Den Kongelige Mynt/Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv (925 Ag), 10.

Stempelnr: R383/R2217.

Agraff stempelnr: R385/R2217.

8e Gunnerusmedaljen, miniatyr

Advers: Omskrift J. E. GUNNERUS • 26 • 2 • 1718 – 25 • 9 • 1773 / • FUNDATOR SOCIETATIS •
I feltet portrett av Johan Ernst Gunnerus i profil mot høyre. Under portrettet H. Rui 1931.

Revers: Omskrift DET KONGELIGE NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB 1760, innenfor devisen
SIC NOS : NON NOBIS. I feltet selskapets store segl.

Kunstner: H. Rui.

Gravør: H. Rui.

Produsent: Tostrup.

Diameter: 15 mm.

Vekt: 2,5 g. med agraff.

Metall: Forgylt sølv og sølv.

Gunnerusprisen for bærekraft

I 2011 vedtok styret i vitenskapsselskapet å opprette en internasjonal forskningspris som skal stimulere forskning for bærekraft gjennom bevaring av det globale biologiske mangfoldet. Prisen fikk navnet Gunnerusprisen for bærekraft (Gunnerus Sustainability Award). Prisbeløpet er på en million kroner. Vinneren får også en medalje. Medaljen er identisk med Gunnerusmedaljen, men uten agraff og bånd. Gunnerusprisen skal deles ut hvert andre år.

I tillegg til å annonsere prisen internasjonalt ble flere vitenskapsakademier samt noen enkeltpersoner til å nominere kandidater til prisen. Forslagene ble bedømt av en internasjonalt sammensatt komite som avgir sin innstilling til styret. Prisutdelingen skjedde første gang 17. april 2012 ved en seremoni i Olavshallen under arrangementet Technoport Awards. Den første vinneren var Professor i biologi Kamaljit Bawa, University of Massachusetts Boston, for sitt pionérarbeid innen populasjonsbiologi i regnskogsområder

Finansieringen av prisen er foreløpig ikke avklart. Vitenskapsselskapet er avhengig av ekstern finansiering for å kunne videreføre Gunnerusprisen.

9 Gunnerusprisen

Advers: Omskrift J. E. GUNNERUS • 26 • 2 • 1718 – 25 • 9 • 1773 / • FUNDATOR SOCIETATIS •

I feltet portrett av Johan Ernst Gunnerus i profil mot høyre. Under portrettet H. Rui F.

Revers: Omskrift DET KONGELIGE NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB 1760, innenfor devisen SIC NOS : NON NOBIS. I feltet selskapets store segl. Nederst på pidestallen stemplet med Myntverkets symbol (korslagt hammer og bergjern) samt 925S.

Kunstner: H. Rui (advers), Kristoffer Leirdal (revers).

Gravør: H. Rui/Den Kongelige Mynt.

Produsent: Den Kongelige Mynt/Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv (925 Ag), 4.

Stempelnr: R383/R2217.

Minnemedaljen

Selskapets minnemedalje i uedelt metall blir utdelt til medlemmer og gjester som er til stede på supéen etter høytidsmøtet. Fra og med 2018 ble minnemedalje ikke lenger tildelt alle som er til stede på supéen. Den enkelte deltager må nå forhåndsbestille og betale hvis de ønsker minnemedaljen. Dette har resultert i en drastisk nedgang i opplaget.

I 1929 ble det bestemt at den også skulle preges i sølv og tildeles de som holdt minnetalen og høytidsforedraget:

Sak 3. Årets minnejetong i sølv tilstilles den som på Høitidsdagen holder minnetale og høytidsforedrag. Denne beslutning gjøres også gjeldende for 1928.¹²

Dette ble i 1935 utvidet til også å omfatte styremedlemmene:

Sak 8. Samtlige styremedlemmer som er tilstede på Høitidsdagen, skal herefter erholde minnejetongen i sølv.¹³

Fra 1990 ble minnemedaljen også preget i forgylt sølv, og fra 1997 ble den forgylte utgaven forsynt med et grønt ordensbånd for at medaljen skulle kunne bæres. Det ble samtidig gjennomført endringer i tildelingen av minnemedaljen i sølv. De som hold minneforelesningen og høytidsforedraget ble nå ikke lenger tildelt denne. Men den ble nå tildelt styrets medlemmer og æresmedlemmer.

Kriteriene for tildeling av de forskjellige utgavene er i dag:

Minnemedaljen i gull tildeles som et hederstegn til personer som, fortrinnsvis utenfor ordinært profesjonelt arbeidsforhold, har vist ekstraordinær entusiasme og engasjement, kreativitet og utholdenhet, innen kulturskaping, kulturbevaring og kulturformidling i vid forstand i tråd med Selskabets formål og idealer. Selskabets medlemmer gis hvert år anledning til å fremme forslag på kandidater, men også ikkemedlemmer kan fremme forslag. Styret gjør vedtak om tildeling.

Medaljen bæres i grønt vatret ordensbånd. Mottager tildeles også et diplom med Selskabets store grønne segl.

Selskabets protektor mottar også minnemedaljen i gull.

Minnemedaljen i sølv tildeles Selskabets æresmedlemmer og styrets medlemmer

Minnemedaljen i bronse utdeles til medlemmer og gjester som deltar på høytidsdagen.

Utforming

Minnemedaljene har et forholdsvis ens utseende. Gjennomgående presenteres et portrett av et tidligere medlem som selskapet ønsker å hedre. Rundt randen er det navn på den avbildete samt fødsels- og dødsår. Under portrettet SOCIUS NOSTER – vår bror. Reversen prydes av selskapets lille segl med devisen ÆMULA LAURI – Laurbærtrees medbeiler eller rivalinne – med et ord på hver side av grantreet.

På minnemedaljen fra 1927 med portrettet til Gunnerus er det gravert FUNDATOR SOCIETATIS – selskapets grunnlegger, under portrettet. På medaljene fra 1928 og 1929 med portrettene til henholdsvis Schøning og Suhm er det gravert COFUNDATOR SOCIETATIS – selskapets medgrunnlegger.

---

12 Styremøte 22. Februar 1929

13 Styremøte 4. mars 1935

Det er ikke noe absolutt krav at vedkommende som avbildes skal ha vært medlem av selskapet, og det første unntaket finner vi allerede i 1954 da Ingvald Martin Undset blir hedret. De har i dette tilfellet byttet ut omskriften SOCIUS NOSTER med INVESTIGATOR for å markere dette.

Ved senere anledninger hvor personer som ikke har vært medlem av selskapet er avbildet har selskapet beholdt den vanlige omskriften. Dette gjelder Sophus Lie i 1992, Sigrid Undset i 1994 og Theodor Frølich i 2020.

Da Kristine Bonnevie ble avbildet som den første kvinne i 1990 ble omskriften SOCIUS NOSTER benyttet. Dette ble ved senere anledninger byttet ut med SOCIA NOSTRA – vår søster.

Ved tre anledninger har det ikke vært mulig å finne portrett av den aktuelle personen til å modellere medaljen på bakgrunn av. Selskapet har da benyttet andre symboler for å illustrere personen eller vedkommendes virke. Dette gjelder Eric Gerhard Schytte i 2005, Robert Stephan Henrici i 2007 og Ole Christian Thistedahl i 2022.

Metall

Opplysningene varierer forholdsvis mye. Når det gjelder metall er følgende kilder sjekket:

H. Ruis privatarkiv

Korrespondanse/bestillinger fra DKNVS

Leverte medaljer til DKNVS (i dag på Vitenskapsmuseet)

Artikkel av H. Rui i Acta Numismatica Osloensia (tillegg til Myntsamlernytt 1934 No. 6)

Alle bestillingene står oppført i H. Ruis privatarkiv.¹⁴ Opplysningene her er imidlertid vanskelig å tolke da opplysningene er knappe og ikke presise. Rui bruker ofte uttrykk som sjetonger, medaljer eller forgylt uten å presisere metallet.

Bestillingene fra selskapet er også upresise da de bruker uttrykk som uedelt metall og gult metall. Samlingen i Vitenskapsmuseet er ikke komplett og gir derfor ikke endelig svar.

Halfdan Rui oppgir i sin artikkel *Personmedaljer fra H. Rui*¹⁵ at minnemedaljen i årene 1927-32 ble preget i tambak¹⁶, mens den i 1933 og 34 ble produsert i forgylt tambak. For de første årene stemmer dette også med opptegningene i Ruis privatarkiv. I 1933 og 34 står de imidlertid bare oppført som sjetonger.

Ved å sammenholde de tilgjengelige opplysningene er det grunn til å anta at minnemedaljen ble produsert i tambak de første 6 årene, deretter i forgylt tambak fram til størrelsen ble endret i 1964, bortsett fra de tre siste krigsårene da den ble levert i krisemetallet sink. Men dette er heftet med noe usikkerhet da kildene er lite presise.

Dette betyr ikke at den ikke finnes i mange andre metaller. Minnemedaljen er kjent i sølv fra 1927 selv om dette aldri ble levert til selskapet, men trolig er noe Rui preget senere. Fra svært mange av årene er den også tilgjengelig i både tambak og forgylt tambak. Det kan nevnes at minnemedaljen fra 1932 også finnes i bronse.

De tre siste årene av krigen, 1943-45, delte selskapet ut minnemedaljen preget i krisemetallet sink. I dag er de imidlertid vanligere å finne i forgylt tambak. Dette kan skyldes at mange av de som mottok utgaven i sink ønsket å bytte denne ut med et eksemplar i forgylt tambak. Det eksisterer også en utgave i sink av minnemedaljen fra 1942, selv om selskapet da delte den ut i forgylt tambak.

---

14 Riksarkivet, PA 599 Rui, 0053 Memorial medaljer.

15 H. Rui jr: Personmedaljer fra H. Rui, Acta Numismatica Osloensia (till. til Myntsamlernytt 1934 No. 6).

16 Tambak er en gul metallegering bestående av 85% kobber og 15% sink.

Opplag

Å finne nøyaktige opplagstall har i flere tilfeller vist seg å være vanskelig. Årsaken er først og fremst at H. Rui som preget medaljene fra starten av og helt fram til sin død i 1978, gjerne solgte eksemplarer til andre interesserte personer. Et dokumentert eksempel kan her være spesielt interessant for å belyse dette:¹⁷

Den 24. september 1962 sendte svensken Frank Olrog et brev til Rui hvor han viser til en artikkel i Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad angående Ruis medaljer til selskapet. Han skriver at Morten Thrane Brünnich (1941) var hans farfars morfar og spør om muligheten for å erverve et eksemplar av medaljen samt eventuelle kostnader ved dette.

Rui svarer ikke på dette før nesten to år senere, 9. juli 1964:

Jeg må be om unnskyldning for at Deres bestilling av medaljen Morten Thrane Brünnich ble lagt tilside og glemt. På grunn av mitt sommel skal jeg få sende Dem medaljen som gave. (Den koster jo ellers bare noen få kr.)

Skulle De være interessert i andre medaljer står jeg gjerne til tjeneste, og skal sørge for at det ikke skal ta så lang tid mere!!

Frank Olrog skriver tilbake 4. august og spør nå om muligheten for å få kjøpt eksemplarer til andre slektninger også, og anslår at han trenger minst 10 stykker. Rui svarer 20. oktober at han dessverre ikke har flere på lager, men at han har stemplene og kan slå opp det ønskede antall for kr 5 per stk. Olrog sender 8. desember en bestilling på hele 23 eksemplarer, noe Rui sender 20. februar 1965. I følgebrevet skriver han blant annet:

Dessverre viser det seg at stampelet har "satt seg". Det kan vel hende at herdingen ikke var god nok, men jeg tror heller det høye relieffet har bidratt til misæren. Dette husket jeg ikke da De fikk den første. Det kan jo også hende at den var av de første medaljene før stampelet begynte å sette seg. Skulle noen ikke ville ha medaljene kan de returneres – men det er altså ingen mulighet for å få dem bedre nå. Jeg kan jo ikke godt lage et nytt stempel bare for dette.

Olrog takker for forsendelsen i et brev av 25. februar 1965 og skriver:

Jag tycker de är snygga och skulle någon av mina anförvanter klaga så puttar jag ner penningen i halsen på vederbörande.

Denne korrespondansen viser at Rui mer enn gjerne solgte medaljer han enten hadde liggende på lager eller måtte slå opp på nytt. Dette var ikke noe han førte oversikt over og det vil derfor være umulig å fastslå nøyaktige opplagstall.

En annen interessant tilleggsinformasjon vi kan hente ut fra ovenstående er hva som skjedde med reversstempelet som ble brukt fram til 1945. Som vi har sett hadde Rui kun en medalje på lager og måtte slå opp hele 23 stykker som ble fordelt innen familien til Frank Olrog. Etter å ha vært i kontakt med hans etterkommere og fått sjekket flere av de aktuelle medaljene som alle var preget med det gamle reversstempelet kan vi konstatere at det eksisterte og ble brukt så sent som i 1965.

---

17 Riksarkivet, PA 599 Rui, 0098 Korrespondanse.

Revers slik den ble preget fram til 1944. Bildet er forstørret.

Revers slik den ble preget fra 1945. Bildet er forstørret.

Medalje eller sjetong

I moderne numismatisk litteratur beskriver man ofte sjetonger som *små medaljer under en ikke nærmere defnert størrelse*¹⁸. Hvis vi imidlertid slår opp i Salmonsens Konversations Leksikon får vi en mer tidsriktig og presis definisjon:

*Jeton var et rundt og fladt Metalstykke med møntlignende Præg, som fra 10. Aarh. brugtes ved Tælling og Beregning. I Akademier hvor kun de Mødende honoreredes, uddeltes J[etoner], paa hvilke Honorarpenge senere kunde hæves hos Kassereren. Deraf jetonier, en Akademiker, der kun viste sig ved Uddelnegn av J[etoner].*¹⁹

Salmonsens Konversations Leksikon definerer medalje på følgende måte:

Medaille (ital.: medaglia, aflat.: metallum), «Skuepenge», Mindetegn, af Bronze, Sølv ell. Guld, oftest af Form som en Mønt, men større og ikke bestemt til Cirkulation.

De tidligste utgivelsene med diameter på 27 mm kan passe inn i en moderne numismatisk tolkning av begrepet sjetong. Men ut fra den mer tidsriktige definisjonen vil det være mer naturlig å definere dem som medaljer. Etter at de fra 1964 fikk en diameter på 35 mm bør de definitivt klassifiseres som medaljer.

Sjetonger forbindes vel i dag stort sett med runde plastskiver som brukes i kasinoer til spill som poker, blackjack og rulett. Jeg foretrekker derfor begrepet medalje eller minnemedalje på tross av at selskapet inntil nylig selv har omtalt disse som sjetonger.

Endret størrelse

Bestyrer av Universitetets Myntkabinett i Oslo, Carsten Svarstad, skrev i 1959 en artikkel med tittelen *Nye norske medaljer* i tidsskriftet *Kunst og Kultur* hvor han kommenterer Selskapets minnemedaljer:

*Disse jetongene er av et så lite format at de dessverre unndrar seg noen egentlig kunstnerisk vurdering.*²⁰

Med henvisning til denne artikkelen forfattet, daværende direktør ved Nordenfjeldske Kunstindustri-

18 Peter Flensburg: Numismatisk leksikon, Dansk Numismatisk Forening 1996.

19 Salmonsens Konversations Leksikon, 2. utgave, København 1924.

20 Carsten Svarstad: Nye norske medaljer, Kunst og Kultur, 1959, s. 45-54.

museum, Thv. Krohn-Hansen et brev til Selskapet hvor han argumenterte for å endre minnemedaljen. Han foreslo å øke diameteren til 35 mm, altså til samme format som Gunnerusmedaljen og la ved et overslag over kostnadene ved å endre til et større format utarbeidet av Halfdan Rui. Videre tok han opp materialvalget: *Minnejetongen i sølv tildeles personer som har gjort seg fortjent av Selskapet eller Museet. Det forekommer meg da ulogisk at den utgaven som tildeles medlemmer og gjester som deltar i middagen på den årlige høytidsdag i det ytre presenterer seg som en gulljetong.*²¹ Han foreslo derfor å erstatte den forgylte utgaven med en i patinert bronse.

Til slutt tok han opp selve utdelingen av medaljen: *På ett punkt synes jeg iallfall at vårt Selskab er gått for langt, nemlig når det tildeles jetonger til utenforstående middagsgjester på høytidsdagen. Jeg tillater meg derfor å anmode det ærede styret om å overveie å avskaffe denne skikk.* Dette ble begrunnet med den historiske funksjonen til slike møtesjetonger, nemlig å tjene som innvekslingsjetong.

Selskapet besluttet å følge flere av punktene i forslaget til Krohn-Hansen. De økte størrelsen til 35 millimeter og lot utgaven i uedelt metall bli preget i bronse. Men tradisjonen med å dele den ut til alle som er med på høytidsdagen ville de ikke gi slipp på.

Det måtte nå også lages et nytt reversstempel. Halfdan Rui mente det var best å gravere stempelet. Billedhugger Kristoffer Leirdal, som skulle lage portrettet på minnemedaljen for 1964, mente imidlertid at reversstempelet burde modelleres. Leirdal fikk støtte av Krohn-Hansen:

Museumsdirektør Krohn-Hansen er absolutt av den mening at reversen bør modelleres, og som jeg tidligere har gitt uttrykk for, er det naturlig for meg også å se det slik at begge sider blir modellert.

Jeg har undersøkt på Videnskapselskapet for å finne frem til den eldste utforming av løven og enerbusken. Det er jo opprinnelig et lakksegl - nærmest senrokoko i sitt stilpreg. Siden er det blitt laget i mer empirepreg, på mange måter stivere og ikke så fint som det første, synes jeg. Det er det siste som har vært lagt til grunn for medaljens revers ser det ut til.

Jeg har nå kommet godt i gang med portrettrelieff for den aktuelle medalje, og jeg har samtidig modellert en revers.

*Jeg har stillet meg ganske fritt i utformingen. Løven ligner vel mer på den gamle, til gjengjeld har jeg forsøkt å sløffe noe av det perspektiviske landskap den ligger på. Noe mer heraldisk holdning er tilsiktet. Den noe friere utforming av enerbusken på det gamle segl vil jeg bygge på, tror jeg. Jeg prøver å samarbeide høyde og plastisk karakter på de to medaljesider.*²²

Det er interessant å merke seg at Leirdal omtaler selskapets klassiske symbol grantreet som en enerbusk. Gipsmodellen av både advers og den nye reversen blir sendt til Rui fra selskapet i januar 1964.

---

21 Brev fra Thv. Krohn-Hansen til DKNVS, 29. september 1962. DKNVS Journalbilag 1962 K.

22 Brev fra Kristoffer Leirdal til H. Rui, 3. desember 1963, PA 599 RUI, 0099 Korrespondanse.

Varianter

De første årene ble hele minnemedaljen inkludert portrettet produsert av Rui. Minnemedaljen over Niels Krog Bredal fra 1933 ble imidlertid produsert i 4 prøveeksemplarer hvor portrettet var modellert av Harald Samuelsen. Disse har initialene H.S. på halsen av portrettet og skal være preget i tambak.²³ I et senere brev til selskapet skriver Rui at de ble preget i sølv:

Den medaljen De var så elskverdig å sende, er nok den ordinære, og ikke prøvemedaljen hvis portrett er modellert av billedhugger Samuelsen. Denne blev såvidt jeg husker preget i bare 4 eks i sølv, hvorav 1 til Myntkabinettet i Oslo.²⁴

Eksemplaret i myntkabinettet er preget i forgylt tambak.

Minnemedaljen fra 1933 som ble delt ut. Bildet er forstørret.

Prøveutgaven av minnemedaljen fra 1933. Bildet er forstørret

Etter at Halfdan Rui døde i 1978 ble produksjonen av minnemedaljene satt bort til gravøren Yngvar Thoresen. Den første minnemedaljen Thoresen leverte var over Magnus Olsen i 1979. I stedet for det sedvanlige SOCIUS NOSTER var den nå under portrettet gravert inn SOCIUS MOSTER. Feilen ble først oppdaget under banketten på slutten av høytidsdagen. Samtlige tilstedeværende ble da bedt om å levere inn den utdelte medaljen og at det skulle produseres en ny de skulle motta senere. Hvor mange som ble levert inn er usikkert. Men det ble uansett produsert en ny medalje ved at stempelet ble endret.

Minnemedaljen fra 1979 med omskrift SOCIUS MOSTER. Bildet er forstørret.

23 H. Rui jr.: Personmedaljer fra H. Rui. Acta Numismatica Osloensia (till. til Myntsamlernytt 1934 no. 6).

24 Utkast til brev fra Rui til DKNVS, 28. februar 1942. PA 599 Rui 0095 Korrespondanse.

10. Johan Ernst Gunnerus, 1927

Advers: Omskrift J. E. GUNNERUS • 26 • 2 • 1718 – 25 • 9 • 1773 / • FUNDATOR SOCIETATIS •
I feltet portrett av Johan Ernst Gunnerus. Under portrettet H. Rui F.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: H. Rui.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Tambak 100.

Johan Ernst Gunnerus

Biskop

★ 26. februar 1718 i Christiania

† 25. september 1773 i Kristiansund

En av grunnleggerne av DKNVS

Johan Ernst Gunnerus ble dimittert fra katedralskolen i Christiania i 1737 for å fortsette studiene ved universitetet i København. I 1742 ble han tildelt et kongelig stipend for å reise til universitetet i Halle. Etter to år reiste han videre til universitetet i Jena hvor han i 1745 tok magistergraden.

I 1745 ble Gunnerus kalt hjem til Danmark, her overtok han embetet som prost ved Kommunitetet (universitetets stiftelse for fattige studenter). Han foreleste også i teologi, logikk, metafysikk samt natur- og folkerett.

Gunnerus ble utnevnt til biskop i Trondheim i 1758. Her var han med å stifte Det Trondhiemske Selskab i 1760. Selskapet ble organisert med bibliotek og naturaliekabinett, og utga allerede i 1761 første del av sine skrifter. I 1767 fikk selskapet sine statutter konfirmert av kongen og tok navnet Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab.

Under visitasreisene samlet Gunnerus planter, fugler, fisker og mineraler. Han oppfordret også prestene til å sende ham materialer til hans studier. De fleste av hans publiserte avhandlinger omhandler zoologi eller botanikk. Hovedverket hans ble *Flora Norvegica* i to bind som inneholder beskrivelser av i alt 1118 ulike arter.

I 1771 ble Gunnerus tilkalt til Danmark av Struensee for å reformere det danske universitetssystemet. I desember samme år presenterte Gunnerus sitt reformforslag sammen med et forslag om opprettelse av et norsk universitet i Kristiansand. Til det siste forslaget skal Struensee ha uttalt *Herved er intet, at giöre.*

Gunnerus reiste skuffet hjem til Trondheim. Han døde på en visitasreise i Kristiansund i 1773.

Utdelte sølvmedaljer

Minnemedaljen ble dette året bare utdelt i tambak. Det finnes senere preginger i sølv.

11. Gerhard Schøning, 1928

Advers: Omskrift G. SCHØNING 1722 – 1780 / • COFUNDATOR SOCIETATIS •

I feltet portrett av Gerhard Schøning. Under portrettet H. Rui 1928.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: H. Rui.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, tambak 100.

Gerhard Schøning

Historiker

★ 3. mai 1722 i Buksnes, Nordland

† 8. juli 1780 i København

En av grunnleggerne av DKNVS

Da Gerhard Schøning var 17, år begynte han på Trondheim katedralskole. Han avla examen artium ved universitetet i København og teologisk eksamen samme sted. I 1748 avla han doktorgraden i filosofi.

Schøning etterfulgte i 1751 Benjamin Dass som rektor ved katedralskolen i Trondheim. Han lanserte tidlig sin plan om å skrive en samlet norges-historie og oppfordret Suhm til å gjøre det samme for sitt fedreland, Danmark. Schøning og Suhm møttes ukentlig til vitenskapelige diskusjoner.

Schøning dannet sammen med Suhm og Gunnerus Det Trondhiemske Selskab i 1760, og var en betydelig bidragsyter i dets skriftserie.

I 1765 ble Schøning utnevnt til professor i historie og veltalenhet ved Sorø akademi. Ti år senere ble han utnevnt til geheimearkivar ved kongens arkiv i København.

Hans hovedverk *Norges Riiges Historie*, kom ut i tre bind i perioden 1771 til 1781.

Schøning testamenterte hele sin boksamling på ca. 11.000 bind til Vitenskapsselskapet i Trondheim.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Axel Sommerfelt.

Høytidsforedrag Ragnvald Iversen
Rett og rangt i språket.

Lensmannsfullmektig Hans Grønskag, Frøya
Formann Chr. Lodgaard, Singsås.
Mathias Lothe, Nordskjør, Bjørnør.
Lærer og kirkesanger Elias Moe, Kirksæterøra
Fisker Kristen Skaget, Fillan, Hitra.
Gårdbruker Nils Ødegaard, Strømnes,
Nordmør.

Samtlige for de tjenester de i en rekke av år har innlagt sig av Oldsaksamlingen ved Museet.

Samtlige utdelt i 1929.

12. Peter Fredrik Suhm, 1929

Advers: Omskrift P. F. SUHM 1728 – 1798 / • COFUNDATOR SOCIETATIS •

I feltet portrett av Peter Frederik Suhm. Nede til venstre H. Rui 1929.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: H. Rui.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, tambak 85.

Peter Fredrik Suhm

Historiker

★ 18. oktober 1728 i København

† 7. september 1798 på Sjælland, Danmark

En av grunnleggerne av DKNVS

Peter Frederik Suhm studerte fra 1746 jus ved universitetet i København. Han fikk også undervisning i matematikk, dans, ridning, tegning og musikk.

I 1748 ble han assessor i Hoffretten. I 1751 reise Suhm til Trondheim for å gifte seg med Karen Angell, enearving av den rike kjøpmannen Lorents Angell. Dette ga Suhm en økonomisk frihet til å forfølge sine historiske studier. I 1757 utga han sammen med Schøning verket *Forsøg til Forbedringer i den gamle Danske og Norske Historie*.

Suhm dannet sammen med Schøning og Gunnerus Det Trondhiemske Selskab i 1760, og var en betydelig bidragsyter i dets skriftserie.

I 1765 flyttet Suhm tilbake til København. Han hadde etter hvert skaffet seg en stor boksamling på over 100.000 bøker. Denne samlingen solgte han til kongens bibliotek mot rett til å bruke det fram

til sin død. Mange av disse havnet i Christiania da universitetet der ble opprettet i 1811.

Første bind av Suhms hovedverk, *En Historie af Danmark*, ble publisert i 1782.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Joh. D. Landmark.

Høytidsforedrag Sigval Schmidt-Nielsen
Ernæringsproblemer.

Vaktmester P. M. Roel, Trondhjem, for hans mangeårige fortjenester av den zoologiske samling ved Museet.

Ingeniør Are Hagemann for hans fortjenestefulle medvirking i anledning av utgivelsen av herr O. S. Bragstads posthume arbeide over usymmetriske trefasesystemer.

NB! På høytidsmøtet i 1931 ble Fredrik Vogt tildelt minnemedaljen i sølv for hans utgivelse av herr Hans Henrik Rodes posthume arbeide *A new Deflection Theory*.

13. Hans Strøm, 1930

Advers: Omskrift HANS STRØM • 1726 – 1797 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Hans Strøm. Under portrettet H. Rui 1930.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: H. Rui.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, tambak 80.

Hans Strøm

Prest, naturforsker og topograf

★ 25. januar 1726 i Borgund (nå Ålesund)

† 1. februar 1797 i Hokksund

Innvalgt i DKNVS før 1766

Hans Strøm avla teologisk embetseksamen ved universitetet i København i 1745. Han flyttet så tilbake til Borgund og fortsatte sine studier ved hjelp av sin avdøde fars bibliotek.

I 1750 ble Strøm kapellan i Borgund og senere sogneprest i Volda og Eiker. På sine reiser i sognet gjorde han observasjoner og notater om naturvitenskapelige forhold og forhold knyttet til næringslivet. Inspirert av Pontoppidans *Et første Forsøg paa Norges Naturlige Historie* fra 1752, utga han i 1762 første del av *Physisk og Oeconomisk Beskrivelse over Fogderiet Søndmør beliggende i Bergen Stift i Norge*. Boken inneholder en kortfattet beskrivelse av fogderiet samt et detaljert kart han utarbeidet på bakgrunn av sine reiser. Resten av bindet inneholder en naturvitenskapelig beskrivelse av Sunnmøres planter og dyr samt en beskrivelse av næringsveiene.

Strøm beskriver det som han selv har sett eller erfart, der han refererer andres observasjoner poengterer han dette i teksten.

Hans Strøm skaffet seg tidlig et mikroskop, og ga utførlige artsbeskrivelser av norske dyr. Resultatene publiserte han i et 50-talls avhandlinger med svært nøyaktige tegninger.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Halfdan Bryn.

Høytidsforedrag Th. Pettersen *Problemer i det nordenfjeldske Norges bosetningshistorie*.

Musikkfører O. Anderssen, Nidaros.
Småbruker Martin Moe, Stjørdal.
Kirkesanger Samuel Fuglaar, Flatanger.
Agent og småbruker O. Rekkebo, Frosta.

Lars Christensen til erindring om at han på Høitidsdagen vil la en nyopdaget havbanke i Antarktis oppkalle etter J. E. Gunnerus.

14. Johan Nordahl Brun, 1931

Advers: Omskrift JOHAN NORDAHL BRUN • 1745 – 1816 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Johan Nordahl Brun. Nede til venstre H. Rui 1931.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: H. Rui.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 12, tambak 80.

Johan Nordahl Brun

Biskop og dikter

★ 21. mars 1745 på Byneset

† 26. juli 1816 i Bergen

Innvalgt i DKNVS 16. mai 1768

Johan Nordahl Brun ble innskrevet som underoffiser i Nordenfjeldske skiløperkorps som 12 åring. På grunn av sine boklige evner ble han i 1760 elev ved Trondheim katedralskole hvor Gerhard Schøning var rektor. I 1767 avla han teologisk embetseksamen ved universitetet i København.

Da Gunnerus ble kalt til København i 1771 for å reformere det danske universitetssystemet ble Brun med som sekretær. Brun skrev i romjulen 1772 den kraftpatriotiske visen *Norges Skaal*, mest kjent som *For Norge, Kiempers Fødeland*, for *Det norske Selskab i København*. Han var trolig påvirket av avslaget om et universitet i Norge. Under oppholdet i Danmark vant han også en konkurranse med sørgespillet *Zarine* som ble oppført i København i februar 1772.

Brun står også som forfatter av Bergenssangen *Jeg tok min nystemte Cithar i Hænde*.

I 1772 ble Brun residerende kapellan til Byneset. I 1774 ble han sogneprest i Bergen og i 1793 stiftsprost. Fra 1804 var Brun biskop i Bergens stift.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Fredrik B. Wallem.

Høytidsforedrag O. Nordgård
Om opdagelsen av Norges Dyreverden.

Preparant Bernhard Hanson, Kristiansund N.
Stykkjunker Christoffer Brovold, Stadsbygd.
Ordfører og gårdbruker Per J. Gjelvold, Ørlandet.
Gårdbruker Lars Liahjell, Sunndal.
Gårdbruker Peter O. Myhren, Stensli, Ålen.

Herr Fredrik Vogt fikk minnejetong i sølv over P. F. Suhm (1929) for hans utgivelse av herr Hans Henrik Rodes posthume arbeide *A new Deflection Theory*.

15. Johan Daniel Berlin, 1932

Advers: Omskrift JOHAN DANIEL BERLIN • 1711 – 1787 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Johan Daniel Berlin. Under portrettet H. Rui 1932.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: H. Rui.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, tambak 90.

Johan Daniel Berlin

Organist, komponist og bymusiker

★ 12. mai 1711 i Preussen (nå Litauen)

† 4. november 1787 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS før 1766

Johan Daniel Berlin ble først undervist av sin far, som var stadsmusikant i Memel, i orgelspill og andre instrumenter. I 1730 ble han svenn hos Københavns stadsmusikant Andreas Berg før han i 1737 ble ansatt som stadsmusikant i Trondheim. Berlin var også organist i domkirken i Trondheim, og i Vår Frue kirke.

Utover sin hektiske utøvende virksomhet sto han også bak flere komposisjoner, konstruerte flere musikkinstrumenter og skrev lærebok i musikk.

I 1763 ble Berlin valgt til Trondheims brannsjef, i kraft av denne stillingen ledet han i 1777 byggingen av Trondheims første vannverk. Vannverket hadde inntak i Ilabekken og rørledninger ut til 12 vannposter i byen. På bakgrunn av dette ble Berlin utnevnt til vanninspektør.

Berlin var foretok også daglige observasjoner av temperatur, lufttrykk og vind som han publiserte i selskapers skrifter.

Han var en av de første medlemmene av vitenskaps-selskapet, og i perioden 1768-1774 ble selskapets møter holdt hjemme hos ham.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Sigval Schmidt-Nielsen.

Høytidsforedrag Jørg. Reitan
Problemer i trøndsk dialektforskning.

Redaktør Erik P. Vrang, Falköping.
Fhv. Gårdbruker Jacob H. Lund, Ørlandet.
Fhv. lærer Anders Bjørgan, Hasselviken.
J. E. Brodahl.

Lektor O. Ryssdal.

Fru Marta Marie Paulsen, Ålesund.

Konsul Lars Christensen for hans interesse for
Medaljefondet

16. Niels Krog Bredal, 1933

Advers: Omskrift NIELS KROG BREDAL • 1733 – 1778 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Niels Krog Bredal. Under portrettet H. Rui 1933.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: H. Rui.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, forgylt tambak 100.

Niels Krog Bredal

Forfatter, teaterdirektør og borgermester

★ 12. september 1733 i Trondheim

† 26. januar 1778 i København

Innvalgt i DKNVS før 1766

Niels Krog Bredal ble dimittert fra katedralskolen i Trondheim til universitetet i København i 1747, hvor han studerte teologi og jus. Han avla juridisk eksamen i 1755.

I en alder av 20 år ga Bredal ut en oversettelse av *Ovids metamorfoser*. Hans forfatterdebut var med syngespillet *Gram og Signe eller Kierligheds og Tapperheds Mesterstykker* i 1756. Dette stykket blir regnet som det første nasjonalhistoriske skuespillet i norsk litteraturhistorie.

I 1757 ble Bredal utnevnt til viseborgermester i Trondheim og fire år senere til borgermester. Han deltok i opprettelsen av Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab og fungerte som dets første sekretær.

Bredal flyttet til København i 1770 hvor han hadde fått ansettelse som direktør for Det Kongelige

Theater. Han hadde i løpet av sitt virke en stor litterær produksjon. Han var med å stifte *Det norske Selskab i København*.

Gravskriften hans oppsummerer hans liv som følger (fra latin): *Her hviler Bredal, frivillig rimsmed, ufrivillig borgermester, musene hengiven, mot musenes vilje.*

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Ragnvald Iversen.

Høytidsforedrag Fr. Jacobsen
Elektriske energioverføringsproblemer.

Professor Ole Krogness, Bergen.
Pianist Eilif Gulbrandsen, Trondheim.

NB! Det ble laget 4 prøveeksemplarer i tambak, modellert av Harald Samuelsen. Disse har initialene HS på halsavsnittet.

17. Diderich Christian Fester, 1934

Advers: Omskrift DIDERICH CHRISTIAN FESTER • 1732 – 1811 / • SOCIUS NOSTER •
I feltet portrett av Diderich Christian Fester. Nede til høyre initialene H. S., under portrettet H. Rui 1934.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Samuelsen.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, forgylt tambak 100.

Diderich Christian Fester

Matematiker

★ 3. februar 1732 i Slagelse, Danmark

† 5. januar 1811 i Sorø, Danmark

Innvalgt i DKNVS 5. februar 1770

Diderich Fester var autodidakt. Fra faren lærte han å lese og skrive samt de grunnleggende matematiske begrepene. Etter konfirmasjonen arbeidet han som tjener for professor C. F. Wadskiær i København. Her kom han i kontakt med den danske matematikeren Ernst Gottlieb Ziegenbalg som ga ham veiledning. Fester studerte også astronomi.

Wadskiær og Ziegenbalg fikk ham ansatt som matematikk- og navigasjonslærer i København, primært for å arbeide med karttegning. Han tegnet her de fleste kartene i Pontoppidans *Danske Atlas*.

I 1768 fikk Fester ansettelse som lærer i geometri og matematikk ved Trondheim katedralskole finansiert av den angellske stiftelse. Han foreleste på formiddagen for de barna i Waisenhuset som hadde *Lyst og Nemme til disse Kunster*, og om ettermiddagen for latinskolens disipler.

I 1781 ble stillingen hans overført til Trondheims borgerlige Realskole hvor han ble til 1792. Som pensjonist flyttet han til Sorø.

Diderich Christian Fester skrev mange artikler i videnskapsselskapets skrifter samt at han hadde hyppige innlegg i *Trondhiems Adresse-Contours Efterretninger*.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale av Tambs Lyche *Matematikkens stilling i Norge omkring 1780-årene, belyst ved D. C. Festers virksomhet i Trondheim.*

Høytidsforedrag Joh. D. Landmark *Mennesket og sannheten. En kulturpsykologisk overveielse.*

Professor Dr. B. Bergersen i anledning av hans velvillige assistanse ved utgivelsen av Halfdan Bryns posthume arbeide over de norske folketyper.

18. Carl Adolf Dahl, 1935

Advers: Omskrift CARL ADOLF DAHL • 1828 – 1907 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Carl Adolf Dahl. Nederst på portrettet initialene HS, nede til høyre H. Rui 1935.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Samuelsen.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, forgylt tambak 100.

Carl Adolf Dahl

Ingeniør og stadskonduktør

★ 31. august 1828 på Idd i Halden

† 26. desember 1907 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 20 april 1863

Carl Adolf Dahl var elev ved Fredrikshalds latin-skole, og tok examen artium i 1846. Han fortsatte studiene ved Chalmerska Institutet i Göteborg og Polytechnikum i Hannover, Tyskland.

Tilbake i Norge fikk han ansettelse som volontør i Statens Veivesen før han i 1859 ble ansatt som ingeniør i Trondheim med ansvar for alle kommunens ingeniørplanlegg. Dette innebar også at han ble branndirektør og direktør for vannverket.

En av de første oppgavene Carl Adolf Dahl tok fatt på var å forbedre vannledningsnettet for å oppnå tilfredsstillende trykk i brannvesenets slanger. Alle trerør ble skiftet ut med jernrør. Han anla også kommunale kloakkledninger.

I perioden 1878-87 ledet Carl Adolf Dahl arbeidet med utbyggingen av Trondheim havn. Havnebasseng og elvehavn ble mudret opp og de

oppmudrede massene ble benyttet til å anlegge bydelen Brattøra hvor byens nye jernbanestasjon ble anlagt.

Dahl var også medlem av mange jernbanekomiteer og arbeidet for at Trondheim skulle få et kommunalt elektrisitetsverk. I hans siste år som stadsingeniør ble Trondhjems Elektrisitetsverk grunnlagt. Han var både arkitekt og arbeidsleder ved oppføringen av Gamle Bybro over Nidelva.

Utdelte sølvmedaljer

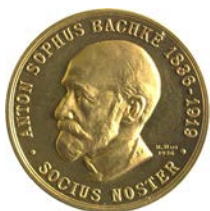
Minnetale av Sigval Schmidt-Nielsen.

Høytidsforedrag N. Lefring *Nutidens sveiseteknikk og dens betydning for vår industri.*

Kjemiingeniør C. Dahl, Kristiansand som C. A. Dahls eldste sønnesønn samt 3 andre medlemmer av familien.

I bronse tildelt alle nålevende barnebarn, i alt 10 personer.

19. Anton Sophus Bachke, 1936

Advers: Omskrift ANTON SOPHUS BACHKE 1836 – 1919 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Anton Sophus Bachke. Nederst på portrettet initialene SF, nede til høyre H. Rui 1936.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Stinius Fredriksen.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 25, forgylt tambak 150.

Anton Sophus Bachke

Bergmester

★ 20. juni 1836 i Meråker, Nord-Trøndelag

† 6. januar 1919 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 4. desember 1874

Anton Sophus Bachke vokste opp på Røros der faren var bergskriver og skoginspektør. Han ble elev ved Trondheim katedralskole og avla examen artium i 1854, før han begynte å studere mineralogi og bergverksdrift ved universitetet i Christiania. Bachke ble uteksaminert som cand.min. i 1860.

Bachke var en foregangsmann i utnyttelsen av norske kisforekomster, og regnes som grunnleggeren av norsk svovelkisdrift. I 1861 ble han driftsbestyrer i Det Norske Kiskompagni på Ytterøy, en bedrift han selv hadde tatt initiativet til etter å ha påvist betydelige forekomster av kis ved de gamle kobbergruvene. Kiskompagniet eksporterte svovelkis til den kjemiske industrien i Storbritannia.

I 1878 ble han ansatt som bergskriver ved Røros kobberverk. To år senere fikk han stilling som geschwornen (bergmesterens assistent) i Nordenfjellske bergdistrikt. Bachke var i perioden 1882-86

konstituert bergmester i Nordenfjellske bergdistrikt. Han var senere bergmester både i Tromsø distrikt og Nordlands distrikt.

Bachke kjøpte i 1878 storgården Ringve ved Trondheim, en eiendom som senere ble omdannet til Ringve Museum av hans svigerdatter Victoria Bachke.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Sigval Schmidt-Nielsen.

Høytidsforedrag Ove Arbo Høeg
Plantefossiler og paleografiske problemer.

I sølv tildelt Baches barn, og i bronse samtlige barnebarn og enkelte nære slektninger, i alt 51 personer.

Pianist Eilif Gulbranson for den interesse han så trofast viser for bevaringen av de gamle komposisjoner av Johan Daniel Og Johan Henrik Berlin.

20. Christian Frederik Hagerup, 1937

Advers: Omskrift CHR. F. HAGERUP • 1731 – 1797 / ★ SOCIUS NOSTER ★

I feltet portrett av Christian Friderik Hagerup. Nederst på portrettet initialene SF, nede til høyre H. Rui 1937.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Stinius Fredriksen.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 20, forgylt tambak 100.

Christian Frederik Hagerup

Prest

★ 31. juli 1731 i Trondheim

† 30. juni 1797 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 29. januar 1768

Christian Frederik Hagerup ble dimittert fra Trondheim katedralskole i 1749 for å fortsette sine studier ved universitetet i København. Han avla teologisk embetseksamen i 1752. Han vendte senere tilbake for ytterligere studier. I 1773 fikk han teologisk magistergrad og i 1779 den teologiske doktorgrad ved universitetet i København.

Hagerup ble i 1758 utnevnt til misjonær i Misjonskollegiets tjeneste for samene i Skjerstad og Saltalen, i 1761 til visepastor i Skjerstad og i 1768 til prost i Salten prosti. Han arbeidet aktivt for å gi undervisningen av samene høyere pedagogisk kvalitet og la et betydelig grunnlag for å etablere systematisk kunnskap om deres språk.

Hagerup studerte astronomi og samlet inn et omfattende botanisk materiale som ble stilt til disposisjon for Gunnerus. Han var også med på å innføre poteten som nyttevekst i Skjerstad.

I 1769 ble han sogneprest i Vår Frue kirke i Trondheim og i 1774 sogneprest i Nykirken i Bergen før han vendte tilbake til Trondheim i 1780 som stiftsprost og sogneprest i domkirken.

I flere taler gikk Hagerup sterkt inn for å etablere et universitet i Norge. Særlig kjent ble en tale han holdt i vitenskapsselskapet i 1788 med kronprins Frederik til stede.

Hagerup var visepreses i vitenskapsselskapet fra 1780 til 1791.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Joh. D. Landmark.

Høytidsforedrag Ole Peder Arvesen
Descartes og hans Geometri.

Lærer O. Bjørlykke, Ålesund
Telegrafbestyrer Einar Høvding, Brønnøysund
Ingeniør N. A. Sørensen

21. Peder Ascanius, 1938

Advers: Omskrift PETER ASCANIUS • 1723 – 1803 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Peder Ascanius. Nederst på portrettet initialene SF, under portrettet H. Rui 1938.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Stinius Fredriksen.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 20, forgylt tambak 100.

Peder Ascanius

Zoolog og mineralog

★ 24. mai 1723 i Aure, Nordmøre

† 4. juni 1803 i København

Innvalgt i DKNVS før 1766

Peder Ascanius ble dimittert fra katedralskolen i Trondheim i 1742. Han reiste da til København hvor han studerte medisin, og tok baccalaureusgraden i 1747. Sommeren 1752 reiste han til Uppsala for å studere under Linné og mineralogen Wallerius.

I 1755 la Ascanius frem en avhandling med tittelen *An account of a mountain of iron ore at Taberg in Sweden*. For denne avhandlingen ble han samme år valgt inn i Royal Society.

I 1759 ble Ascanius ansatt som professor ved det nyopprettede Natural- og Husholdningskabinett på Charlottenborg i København. Denne institusjonen var opprettet av Fredrik V etter forslag fra grev Moltke. Ascanius påbegynte nå verket *Icones rerum naturalium*, et stort anlagt zoologisk plansjeverk, med fargelagte plansjer og korte beskrivelser. I alt ble det gitt ut 5 hefter av dette verket hvorav det siste posthumt.

I 1771 ble han, mot sin vilje, utnevnt til berg-assessor ved Kongsberg sølvverk, som hadde gått med underskudd i flere år. Dette ble slutten på Ascanius vitenskapelige bane. Samtidig ga det de danske myndigheter en anledning til å kvitte seg med Charlottenberg-museet, som ble slått sammen med universitetet.

Ascanius ble i 1776 utnevnt til Berghauptmann i Trondheim.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Thorolf Vogt.

Høytidsforedrag Arne Bergsgård
Olav Engelbriktsson som nasjonal politiker.

Doktor Fritz Bohne.
Gårdbruker Einar Hermstad, Hegra.
Amanuensis fil. lic. Nils Zensén, Stockholm.

22. Peter Olivarius Bugge, 1939

Advers: Omskrift PETER OLIVARIUS BUGGE 1764 – 1849 / • SOCIUS NOSTER •
I feltet portrett av Peter Olivarius Bugge. Til venstre initialene SF, under portrettet H. Rui 1939

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •
I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Stinius Fredriksen.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 20, forgyldt tambak 120.

Peter Olivarius Bugge

Biskop

★ 2. desember 1764 i Holt (nå Tvedestrand)

† 6. desember 1849 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 9. mars 1797

Peter Olivarius Bugge avla magistergraden i teologi ved universitetet i København i 1787.

Etter et kort opphold som sogneprest i Skullelev på Sjælland ble han i 1790 utnevnt til sogneprest i Vanse etter sin far. Her skrev han huspostillen *Betragtninger over de aarlige Søn- og Helligdags Evangelier tillige med et Anhang av Passions-Betragtninger*, som ble oversatt til flere språk.

I årene 1799-1804 var Bugge sogneprest i Frederica på Øst-Jylland. I 1803 ble Trondheims stift delt i to og Bugge ble utnevnt til Biskop i det nye Trondheims stift som nå omfattet Søndre og Nordre Trondheims amt samt Nordmøre og Romsdal.

Bugge kom her raskt i strid med sine nærmeste medarbeidere samt kanselliet. Noe som bl.a. førte til at han ikke fikk Dannebrogordenen ved den store ordenstildelingen i 1810.

Bugge var visepreses i vitenskapsselskapet fra 1804 og preses fra 1814 til 1820.

Ved stortingsvalget i 1815 ble Bugge valgt som første representant fra Trondheim. Her var han både visepresident og president i Odelstinget samt visepresident i Stortinget.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale A. Skrondal.

Høytidsforedrag C. Skottsberg *Några drag av den antarktiska biologiska historia*.

Frøken Clara Baadsnes.
Gårdbruker Johannes E. Haugen, Opdal.

Enkelte representanter for familien Bugge, i sølv eller bronse etter nærmere bestemmelser av Preses og Generalsekretær (til stede advokatene Nicolay L. Bugge og Wilhelm Bugge samt direktør J. C. Piene).

23. Frederich C. H. Arentz, 1940

Advers: Omskrift FREDER. CHR. HOLBERG ARENTZ • 1736 – 1825 / • / SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Frederich C. H. Arentz. Under portrettet initialene SF og H. Rui 1940

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Stinius Fredriksen.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, forgylt tambak 90.

Frederich C. H. Arentz

Rektor

★ 28. september 1736 i Askvoll, Sogn og Fjordane

† 31. desember 1825 i Bergen

Innvalgt i DKNVS 4. juli 1774

Frederich Arentz reiste i 1751 til universitetet i København hvor han avla examen philosophicum. Han vendte deretter hjem igjen og fortsatte å studere på egen hånd. I 1756 avla han teologisk embetseksamen i København. Først da begynte han å studere ved universitetet hvor han hadde fagene filosofi og matematikk.

Arentz fikk tilbud av kong Frederik V om å være med en ekspedisjon til Arabia som matematiker. Han reiste til Leiden for å perfektionere seg i matematikk og fysikk. Reiseplanene ble imidlertid avbrutt, og han returnerte hjem da han fikk vite at faren var blitt enkemann.

I 1760 ble han ansatt som lektor i matematikk og fysikk ved Seminarium Fredericianum i Bergen. I 1769 ble han dessuten konrektor ved Bergen katedralskole. I 1781 ble han skolens rektor, et embete han hadde i 44 år inntil helsemessige årsaker

gjorde at han måtte gå av i 1825. Arentz døde i desember samme år.

Arentz var en lærerbegavelse av de sjeldne. Hans evne til å vekke interessen hos de unge var fremragende. Selv *umatematiske individer* fikk han seg til å interessere seg for og forstå matematikk.

Arentz drev *lærde studier* på mange og høyst ulike fagområder som teologi, klassisk filologi, hebraisk, historie, filosofi, astronomi, fysikk og matematikk.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Ole Peder Arvesen.

Høytidsforedrag Odd Stub
Trekk av nyere anæmiforskning.

Småbruker Erik O. Aune, Selbu
Gårdbruker Olaf O. Solberg.

24. Morten Trane Brünnich, 1941

Advers: Omskrift MORTEN THRANE BRÜNNICH 1737 – 1827 / • SOCIUS NOSTER •
I feltet portrett av Morten Trane Brünnich. Under portrettet initialene SF sc og H. Rui 1941.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •
I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Stinius Fredriksen.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, forgylt tambak 60.

Morten Thrane Brünnich

Bergembetsmann og naturforsker

★ 30. september 1737 i København

† 19. september 1827 i København

Innvalgt i DKNVS 4. desember 1769

Morten Thrane Brünnich vokste opp i København hvor han avla teologisk embetseksamen i 1760. I 1765 ble han utnevnt til lektor i naturhistorie og økonomi og dro straks ut på en fireårig studiereise i Europa. Rett før tilbakekomsten i 1769 ble han utnevnt til professor og fikk i oppgave å bygge opp en naturhistorisk samling ved universitetet.

Brünnich fikk sin vitenskapelige karriere avbrutt da han i 1789 ble utnevnt til overbergkommisær på Kongsberg da behovet for embetsmenn med fagkunskaper var stort. To år senere ble han utnevnt til overberghauptmann og ledet dermed forvaltningen av bergverkene i det sønnafjelske Norge, samt var direktør for Sølvverket, Modum Blåfargeverk og Vallø saltverk.

Brünnich forsøkte å gjennomføre rasjonaliserings tiltak på Kongsberg, men lyktes ikke og sølvverket ble offisielt nedlagt i 1805 og 1700 mann mistet

arbeidet. I 1814 nedla han embetet og returnerte til København.

Brünnich utga en rekke arbeider hovedsakelig innen zoologi og mineralogi.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Thorolf Vogt.

Høytidsforedrag John Ansteinson
Norsk og fremmed i almenspråk og fagspråk.

Sersjant A. Dybdal, Rissa, for fortjenester av Museets Oldsaksamling.

Lærer Einar Fondal, Trondheim, for fortjenester av Museets zoologiske avdeling.
Forretningsfører Johan Hellandsjø, Hemne, for fortjenester av Museets Oldsaksamling.

Utdelt på høytidsdagen i 1942:

Førstearkivar Dr. Johan Agerholt, Oslo, og Hyttemester Ragnvald Støren, Kongsberg, som en anerkjennelse av deres bidrag til biografien over Morten Thrane Brünnich.

25. Maurits Chr. Hansen, 1942

Advers: Omskrift MAURITS CHR. HANSEN 1794 – 1842 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Maurits Chr. Hansen. Nederst på portrettet initialene SF, under portrettet H. Rui 1942.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Stinius Fredriksen.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, forgyldt tambak 60.

Maurits Chr. Hansen

Forfatter og skolemann

★ 5. juli 1794 på Modum, Buskerud

† 16. mars 1842 på Kongsberg

Innvalgt i DKNVS 31. desember 1821

Maurits Christopher Hansen ble skrevet inn på Christiania katedralskole i 1809. I 1814 tok han examen artium ved det nyopprettede universitetet. Han ble etter eksamen kalt inn til professor Georg Sverdrup og forespeilet en framtidig lærerstilling i estetikk ved universitetet.

Videre studier gikk det sakte med, blant annet grunnet dårlig økonomi, og han fikk aldri fullført embetsstudiet. I 1815 fikk han jobb som lærer ved Borgerskolen i Christiania, og året etter en post ved Krigsskolen.

I 1820 ble Hansen ansatt som lærer ved Trondhjems borgerlige realskole og i 1825 som adjunkt ved katedralskolen. Allerede året etter overtok han som styrer ved middelskolen på Kongsberg. Stillingen ved universitetet ble aldri opprettet. Han søkte i 1839 et lektorat i filosofi, men stillingen gikk til Johan Sebastian Welhaven.

Maurits Hansen utga en rekke pedagogiske skrifter, samt mange noveller. Han var også i en periode engasjert som redaktør av Morgenbladets estetiske søndagsnummer, og senere av magasinet *Den norske Husven*. Han var medredaktør for *Billed-Magazin for Børn*.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Paulus Svendsen.

Høytidsforedrag Viggo Brun
Studiet av primtallene fra oldtiden til våre dager.

Pastor Asbjørn Hernes, Frosta, og
cand. theol. Olaf A. Digre, Trondheim,
som en anerkjennelse for tjenester yttet
Oldsaksamlingen ved Museet.

Direktør Maurits Sundt-Hansen (Maurits
Chr. Hansens sønnesønn) og i bronse de 4
øvrige nålevende av Maurits Sundt-Hansens
mannlige descenderer.

26. Mikael Heggelund Foslie, 1943

Advers: Omskrift MIKAEL H. FOSLIE 1855 – 1909 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Mikael Heggelund Foslie. Nederst på portrettet initialene SF, under portrettet H. Rui 1943.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Stinius Fredriksen.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, sink 50.

Mikael Heggelund Foslie

Botaniker

★ 21. oktober 1855 i Borge (nå Vestvågøy)

† 9. november 1909 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 5. oktober 1892

Mikael Foslie utdannet seg til telegrafist og var i en periode fast telegrafist i Lødingen.

Han ble tidlig interessert i naturvitenskap, spesielt algevegetasjonen i havet. I 1879 skaffet professor C. F. Schübeler ham arbeid som telegrafist i hovedstaden. Foslie kunne da i fritiden gjøre studier ved Botanisk Museum under veiledning av Schübeler.

I 1885 ble det opprettet en konservatorstilling for Foslie ved Tromsø Museum. I 1892 begynte han som konservator ved Vitenskapsselskapet. Han publiserte nesten 60 vitenskapelige arbeider, nesten alle om kalkalgene.

Foslie arbeidet i lang tid med en monografi over kalkalgene. Arbeidet ble støttet av Nansenfondet, og han mottok i 1909 *Fridtjof Nansens belønning for fremragende forskning*. Verket ble utgitt posthumt, 20 år etter hans død.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Ove Arbo Høeg.

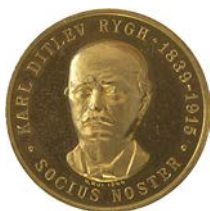
Høytidsforedrag Carl Dons
Norges Korallrev og Coralla madreporaria norvegica in Linnei Systema naturæ. Nomina corallorum saxa edificantium.

Statsgeolog Steinar Foslie, Oslo, Mikael Heggelund Foslies eneste sønn. I uedelt metall hans 3 søstre og 2 barn.

Prof. Dr. Henrik Printz, Oslo, til erindring om hans utgivelse av Foslies monumentale potshume arbeid over kalkalgene. Fanejunker Ivar Gustad, Steinkjer, og tannlege Sverre Heyeraas, Steinkjer, som en anerkjennelse av tjenester ydet Museet. Gårdbruker Alfred Karlstrøm, Rindal, som en anerkjennelse av tjenester ydet Den Zoologiske avdeling ved Museet.

NB! På grunn av metallrestriksjoner ble medaljene ikke preget i kobber eller bronse, men i sink.

27. Karl Ditlev Rygh, 1944

Advers: Omskrift KARL DITLEV RYGH • 1839 – 1915 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Karl Ditlev Rygh. Under portrettet H. Rui 1944.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • • 1760 • •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Stinius Fredriksen.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, sink 50.

Karl Ditlev Rygh

Overlærer og konservator

★ 7. juni 1839 i Verdal

† 10. mars 1915 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 30. april 1866

Æresmedlem 1905

Karl Ditlev Rygh avla embetseksamen i filologi i 1863. I 1865 ble han utnevnt til adjunkt ved Trondheim katedralskole, og i 1887 til overlærer samme sted.

Rygh ble i 1870 utnevnt til bestyrer for selskapets oldsaksamling. Han ønsket at museumsdriften skulle være sentral i selskapet. Han fikk sammen med den zoologiske konservator Vilh. Storm endret statuttene slik at selskapet etter 1874 virket som et rent museum.

Rygh er mest kjent som stedsnavnforsker og arkeolog hvor han utga en rekke publikasjoner. Hans første publikasjon var en avhandling om stedsnavn i Sør-Helgeland som ble trykt i Historisk Tidsskrift. Avhandlingen var et forsøk på ved en kritisk undersøkelse av stedsnavn å trekke opp linjene for denne landsdels eldste bosetningshistorie.

I 1868 ble han valgt inn i direksjonen for Trondheimsavdelingen av Foreningen til norske fortidsminnesmerkers bevaring. Han var også fast representant for Høyre på Stortinget i tre perioder.

Rygh var preses i vitenskapsselskapet i perioden 1883-1897.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Sigval Schmidt-Nielsen.

Høytidsforedrag C. W. Carstens
Om dannelsen av de norske svovelkisforekomster.

Blikkenslager Ludvig Larsen, Heimdal, for den verdifulle hjelp han gjennom flere år har ytt professor Iversen i hans forskningsarbeid.

NB! På grunn av metallrestriksjoner ble medaljene ikke preget i kobber eller bronse, men i sink.

28. Vilhelm Storm, 1945

Advers: Omskrift VILHELM STORM • 1835 – 1913 / ★ SOCIUS NOSTER ★

I feltet portrett av Vilhelm Storm. Under portrettet H. R. 1945.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Stinius Fredriksen.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, sink 50.

Vilhelm Storm

Zoolog

★ 28. september 1835 i Arendal

† 19. mai 1913 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 1. mai 1868

Æresmedlem 11. januar 1906

Familien flyttet til Trondheim da Vilhelm Storm var 2 år gammel. Han begynte på katedralskolen, men gikk senere over til Realskolen.

I 1853 fikk han stipend av vitenskapsselskapet for å utdanne seg i zoologi og zoologisk preparering i Christiania. Her lærte han preparantarbeid samt at han fulgte forelesninger i botanikk og zoologi.

Tilbake i Trondheim ble han i 1856 ansatt som konservator og preparant ved selskapets naturhistoriske samlinger. Inntil dette hadde samlingene vært underlagt selskapets bibliotekar.

I de første årene var han selskapets eneste konservator. I 1875 fikk han en egen preparant og i perioden 1870-1902 fikk både oldsak-, pattedyr- og fuglesamlingen egne konservatorer.

Vilhelm Storm begynte i 1872 å undersøke Trondheimsfjorden med bunnskrape, og var derfor den første som beskrev det rike dyrelivet i fjorden.

Vilhelm Storm arbeidet som konservator ved selskapets naturhistoriske samlinger i 57 år, han ble utnevnt til æresmedlem av vitenskapsselskapet i 1906.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Carl Dons.

Høytidsforedrag Rolf Harald Gran Olsson
Gammelt og nytt om hengebroer.

Lærer Johannes Dahl, Holm i Bindal, og ordfører Harald Strøm, Velfjord i Helgeland, som en anerkjennelse av de tjenester som de i en årrekke har ytet Musets Oldsaksamling.

NB! På grunn av metallrestriksjoner ble medaljene ikke preget i kobber eller bronse, men i sink.

29. Peter Chr. Asbjørnsen, 1946

Advers: Omskrift P. CHR. ASBJØRNSEN 1812 – 1885 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Per Christian Asbjørnsen. Nederst på portrettet initialene ØB, under portrettet H. Rui 1946.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devisen tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ørnulf Bast.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 11, forgyldt tambak 100.

Peter Chr. Asbjørnsen

Forstmester og eventyrsamler

★ 15. januar 1812 i Christiania

† 5. januar 1885 i Kristiania

Innvalgt i DKNVS 30. april 1861

Peter Chr. Asbjørnsen ble tatt ut av katedralskolen på grunn av liten interesse for skolefagene. Han ble sendt på privat artiumskurs i Norderhov hvor han møtte Jørgen Moe. Først etter kontinuasjonseksamen i 1835 ble han student.

Etter artium var han huslærer på Romerike, det var her han begynte å skrive ned sagn og eventyr. I 1837 startet samarbeidet med Jørgen Moe, og de dro allerede samme sommer på innsamling i Ådalen og Sør-Aurdal i Valdres. Første hefte av *Norske Folkeeventyr* kom i 1841.

Store deler av hans livsverk ligger innen andre områder. Han mottok flere stipend for å studere havområdene langs norskekysten.

I 1860 ble han utnevnt til forstmester i Trøndelag, og ble senere også leder av Statens torvdriftsundersøkelser.

I 1864 utga han en kokebok som utløste den såkalte *grautstriden* med Eilert Sundt, om hvorvidt norske bondekvinner hadde innsikt nok til å utnytte melet best mulig.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Carl Dons.

Høytidsforedrag Th. Vogt
Vulkanismens faser i Trondheimsfeltet.

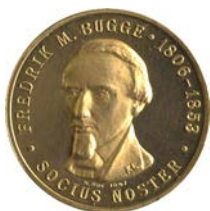
Lensmann Jon Suul, Verdal, for fortjenester av Videnskabselskabets Oldsaksamling og for lokalhistorisk forskning i Verdal.

Løytnant Thorvald Hegset, Stjørdal, for fortjenester av Videnskabselskabets Oldsaksamling.

NB! Styremøte 2. januar 1946

Styret besluttet å utsette pregningen av minnesjetong over rektor Bugge til 1947, for i år å få preget minnesjetongen over P. Chr. Asbjørnsen, som var medlem av vårt selskap fra 1860 [sic] til sin død.

30. Fredrik Moltke Bugge, 1947

Advers: Omskrift FREDRIK M. BUGGE • 1806 – 1853 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Fredrik Moltke Bugge. Nederst på portrettet initialene KL, under portrettet H. Rui 1947.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Kristofer Leirdal.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 12, forgyldt tambak 60.

Fredrik Moltke Bugge

Rektor og filolog

★ 23. september 1806 i Trondheim

† 9. juli 1853 i Bergen

Innvalgt i DKNVS 30. desember 1833

Frederik Moltke Bugge avla filologisk embets-eksamen i 1829. I 1831 ble han utnevnt til styrer og overlærer ved den lærde skolen i Stavanger.

I 1833 ble han rektor ved katedralskolen i Trondheim. Bugge innførte streng disiplin, elevbibliotek, månedlige lærermøter, klassestyrerfunksjon og arbeidsskole. Bugge var også medlem av skolekommisjonen som la grunnlaget for den første nasjonale lov for allmueskolene i byene, som ble vedtatt i 1848.

Mot slutten av 1840-årene fikk Bugge et alkoholproblem. Etter en klage fra en del elever fikk han en alvorlig reprimande fra Kirkedepartementet og ble tvunget til å søke avskjed i 1851.

Bugge var preses i vitenskapsselskapet i perioden 1838-1851.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Asbjørn Øverås.

Høytidsforedrag Gustav Fredrik Sahlgren
Hur man i Sverige sökt forsköna fula ortnamn.

Registerfører A. L. Kringstad for fortjenester av Museets Oldsaksamling.
Ingeniør Gunnar Skavlan, Oslo, for fortjenester av Museets Oldsaksamling og for den lokalhistoriske forskning i Snåsa.
Magister B. Irgens Larsen, Trondheim, for hans interesserte medvirkning ved utarbeidelsen og utgivelsen av doktor Wallemss posthume arbeid *Iconographia Sancti Olavi*.

NB! Styremøte 24. februar 1947

Generalsekretæren refererte korrespondanse med billedhoggerne Ø. Bast og S. Fredriksen samt med gravør H. Rui angående årets minnesjetong, hvorav det gikk fram at en rekke uheldige omstendigheter gjorde det umulig å få minnesjetongen over Fredrik M. Bugge ferdig til høytidsdagen. Den ville derfor måtte bli tildelt deltakerne i møtet senere.

31. Lorentz Diderich Klüwer, 1948

Advers: Omskrift LORENTZ DIDERICH KLÜWER 1790 – 1825 / • SOCIUS NOSTER •
I feltet portrett av Lorentz Diderich Klüwer. Nederst på portrettet initialene AH, under portrettet H. Rui 1948.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Arnold Haukeland.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 11, forgylt tambak 60.

Lorentz Diderich Klüwer

Offiser, kartograf og antikvar

★ 23. desember 1790 i Verdal

† 4. januar 1825 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 6. september 1811

Lorentz Diderich Klüwer tilhørte en gammel offiserssekt. I 1804-08 var han ved Det norske Landcadetcorps (Krigsskolen) i Christiania. Hans lærer, kaptein C. H. I. Sommer, eide en betydelig oldsakssamling. Han stimulerte den unge kadettens interesse for historie og kulturminner.

Klüwer ble premierløytnant i 1811, kaptein i 1815 og major i 1823. I perioden 1810-1814 arbeidet han med å lage militære kart over det nordenfjelske Norge. Fra 1814 var han adjutant hos generaløytnant greve von Schmettow, og ble utnevnt til adjutant i den norske generalstab og kammerjunker ved kong Christian Frederiks hoff.

Som militær kartograf reiste han mye og merket seg en rekke kulturminner. Hans arbeid med registreringen av disse er preget av nøyaktig dokumentasjon i form av kart, prospekter og beskrivelse av de enkelte anlegg.

Klüwers hovedverk, *Norske Mindesmerker*, utkom i 1823. Den var illustrert med 35 steintrykk. Det var meningen å oversette verket til fransk, men det lot seg ikke finansiere.

Klüwer døde i 1825, bare 34 år gammel *af Vatersodt, forarsaget af for meget Nydelse*, ifølge en samtidig kommentar.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Th. Petersen.

Høytidsforedrag Kristine Bonnevie
En hjernemutasjon hos mus – et naturens eksperiment.

Overrettssakfører Jørgen Olafsen-Holm, Molde.

Kaptein O. Sandnes, Åfarnes i Veøy.
Begge for fortjenester av Museets Oldsaksamling.

32. Jacob Aall, 1949

Advers: Omskrift JACOB AALL • 1773 – 1844 / ★ SOCIUS NOSTER ★

I feltet portrett av Jacob Aall. Nederst på portrettet initialene TT, under portrettet H. Rui 1949.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Tone Thiis.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 11, forgylt tambak 60.

Jacob Aall

Jernverkseier, politiker og historiker

★ 27. juli 1773 i Porsgrunn

† 30. mai 1844 på Nes Jernverk

Innvalgt i DKNVS 24. juni 1822

Jacob Aall ble student ved Nyborg latinskole i Danmark i 1788. Han avla teologisk embetseksamen i 1795. Etter et mislykket forsøk på å holde en preken i Slemdal kirke, returnerte han til København for å begynne med naturvitenskapelige studier. Han studerte videre ved Freiberg bergakademi.

Da faren døde bestemte han seg for å oppgi teologien og kjøpe et jernverk i Norge. I 1799 kjøpte han, sammen med broren Nicolai, Nes jernverk i Holt for 170.000 riksdaler.

Han var representant for Nedenes amt ved riksforsamlingen i 1814 og sluttet seg til grev Herman Wedel Jarlsbergs parti.

Høsten 1814 skal han ha fått tilbud om å inntre i den nye regjeringen, men avsto. Derimot møtte han som representant for Nedenes amt på alle Storting til og med 1830 (med unntak av 1818 og 1824).

Som stortingsmann gjorde han seg særlig gjeldende i praktiske spørsmål. I alle økonomiske spørsmål rådet han til forsiktig og langsom fremgang uten å overanstrenge landets krefter. Hans bidrag til den nye bergverkslovgivningen var vesentlig.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Arne Bergsgård.

Høytidsforedrag Sigmund Selberg
Litt om det en i dag vet om primtallene.

Gårdbruker Knut Strompdal, Åbørja i Velfjord, for fortjenester av Museets botaniske samling.

Banksjef E. Muribø, Sandnessjøen, for fortjenester av Museets oldsaksamling.
Bergingeniør Einar Trøften, Sulitjelma, for hans interesserte arbeid med å finne, ta vare på og innsende til Geologisk institutt, Norges Tekniske Høgskole, sjeldne og vitenskapelig interessante mineraler ved Sulitjelma gruver.

33. Jacob v. d. Lippe Parelius, 1950

Advers: Omskrift JACOB V. D. LIPPE PARELIUS 1744 – 1827 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Jacob v d Lippe Parelius. Under portrettet H. Rui 1950.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Tone Thiis.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 12, forgylt tambak 60.

Jacob v. d. Lippe Parelius

Prest

★ 4. mai 1744 på Hitra

† 25. september 1827 i Meldal

Innvalgt i DKNVS november 1766

Jacob von der Lippe Parelius var student ved Trondheim katedralskole i før han i 1764 tok teologisk embetseksamen. Han ble i 1766 amanuensis hos biskop Gunnerus og etter dennes død hos biskop Bang.

Parelius var med på å bygge opp selskapets bibliotek og naturaliesamling. Han ble senere inspektør ved denne samlingen og i 1786 ble han selskapets sekretær. Han var en flink tegner og sto bak mange av illustrasjonene i *Flora norvegica*.

I 1774 ble han residerende kapellan ved Vår Frue kirke i Trondheim, hvor han arbeidet for å reformere skole- og fattigvesenet. Han fikk avskaffet betleriet, organisert understøttelsen, opprettet sykehus og arbeidsstuer. Han var aktiv i opprettelsen av Trondheims borgerlige Skole, som hadde hovedvekt på historie, geografi, matematikk og moderne språk. De hadde også egen undervisning for piker.

Han hadde håpet å få embetet som sogneprest i Vår Frue kirke i 1792, men ble forbigått av Hans Jacob Wille. Han søkte da et kall i Meldal sogn hvor han ble til sin avskjed i 1818.

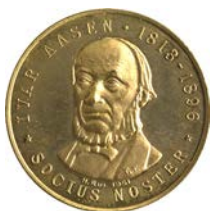
Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Th. Petersen.

Høytidsforedrag Harald Wergeland
Om uendelighetsproblemer i fysikken.

Gårdbruker Einar Hermstad, Hegra, for hans fortjenester av Museets oldsaksamling.
Reisesekretær Bertrand M. Nilsen, Trondheim, for hans fortjenester av Museets oldsaksamling.
Lærer Einar Fondal, Trondheim, for fortjenester av Museets botaniske og zoologiske samlinger.

34. Ivar Aasen, 1951

Advers: Omskrift IVAR AASEN • 1813 – 1896 / ★ SOCIUS NOSTER ★

I feltet portrett av Ivar Aasen. Nederst på portrettet initialene TT, under portrettet H. Rui 1951.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Tone Thiis.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, forgylt tambak 60.

Ivar Aasen

Språkforsker

★ 5. august 1813 i Volda

† 23. september 1896 i Kristiania

Innvalgt i DKNVS 4. november 1852

Ivar Aasen vokste opp på en avsidesliggende gård med få muligheter til å gå på skole. Omgangsskolen oppholdt seg 2 dager i året hos hver gårdbruker. Skolelaget farens gård var med i besto av 5 gårder og det ble derfor 10 skoledager i året. Han leste det de hadde av bøker hjemme, særlig bibelen.

I 1831 begynte han som lærer i omgangsskolen, og ble senere huslærer hos prost Hans Conrad Thoresen. Ivar Aasen begynte å granske sin egen sunnmørske dialekt samt plantelivet i området. Han fikk arbeidet vurdert av biskop Jacob Neumann i Bergen og deler av arbeidet ble trykt i *Bergens Stiftstidende* i 1841.

Artiklene og Neumanns støtte førte til at Aasen fikk et stipend fra vitenskapsselskapet for å reise og granske det norske folkemålet. Han var på reise for 1843–47. Han hørte på forskjellige dialekter og skrev ned ord, uttrykk og grammatikalske former;

han samlet også inn ordtak, Undersøkelsene konsentrerte seg i første omgang om Vestlandet, hvor han regnet med å finne de beste (det vil si de minst danskpåvirkede) dialektene.

I 1848 utga han boken *Det norske Folkesprogs Grammatik*.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Asbjørn Øverås.

Høytidsforedrag P. A. Owren *Nyere fremskritt i behandlingen av blodsykdommene*.

Sølvverksdirektør Harald Ross, Kongsberg – for fortjenester av Videnskapselskapet.
Lærer Olav Krog, Jerpstad, Meldal – for fortjenester av Museets oldsaksamling.
Direktør Thorry Kiær, Løkken verk – for fortjenester av Geologisk Institutt ved N.T.H.

35. Niels Henrik Abel, 1952

Advers: Omskrift NIELS HENRIK ABEL 1802 – 1829 / ★ SOCIUS NOSTER ★

I feltet portrett av Niels Henrik Abel. Nederst på portrettet initialene TT, nede til høyre H. Rui 1952.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Tone Thiis.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, forgyldt tambak 65.

Niels Henrik Abel

Matematiker

★ 5. august 1802 på Finnøy, Rogaland

† 6. april 1829 på Froland, Aust-Agder

Innvalgt i DKNVS 24. september 1827

Niels Henrik Abel begynte på katedralskolen i Christiania i 1815. Tre år senere fikk han en ny matematikklærer, Bernt Michael Holmboe, som oppdaget hans spesielle talent.

Abel begynte ved universitetet i 1821. Da det ikke eksisterte noe realfaglig studium så han måtte i all hovedsak studere på egen hånd. Sine første artikler fikk han trykket i det nystartede *Magazin for Naturvidenskabene*. I 1824 trykket han for egen regning beviset for at den generelle femtegradslikningen ikke kan løses ved algebraiske operasjoner.

I 1825 ble Abel innvilget et stipend for å besøke matematikeren Gauss i Göttingen og deretter reise til Paris for å studere matematikk. Han hadde spart sitt beste arbeid til det prestisjetunge akademiet i Paris. Avhandlingen ble levert akademiet, men ble lagt til side og kom ikke frem i offentligheten før etter hans død.

Han returnerte til Norge og ble i 1828 vikar for professor Christopher Hansteen som da skulle på en ekspedisjon til Sibir.

Abel døde av tuberkulose bare 26 år gammel.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Viggo Brun.

Høytidsforedrag Francis Bull
Dagbøker og dagboksforfattere.

Klokker P. J. Horg, Horg i Gauldal, for fortjenester av Museets antikvariske avdeling.

NB! I styremøte 10. november ble det besluttet også å gi minnesjetongen i sølv til Niels Bohr som en erindringsgave i anledning hans besøk i selskapet.

36. Conrad Nicolai Schwach, 1953

Advers: Omskrift CONRAD NICOLAI SCHWACH 1793 – 1860 / • SOCIUS NOSTER •
I feltet portrett av Conrad Nicolai Schwach. Nederst på portrettet initialene TT, under portrettet H. Rui 1953.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Tone Thiis Schjetne.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, forgylt tambak 70.

Conrad Nicolai Schwach

Forfatter og jurist

★ 28. mars 1793 i Ringsaker

† 9. september 1860 i Solum (nå Skien)

Innvalgt i DKNVS 29. desember 1830

Conrad Nicolai Schwach avla examen artium i København i 1812. Året etter avla han filologisk-filosofisk prøve. Han skrev dikt og hadde planer om å studere medisin. På grunn av morens og brorens plutselige død måtte han returnere til Christiania, hvor han studerte jus ved det nye universitetet.

I 1821 flyttet han til Arendal for å virke som sakfører. Her hadde han stor suksess som dikter, var en ettertraktet gjest i byens selskapsliv og satt i styret i *Dramatisk og musikalsk Selskab*.

I 1830 ble Schwach stiftsoverrettsassessor i Trondheim. Han ble medlem av vitenskapsselskapet og var sekretær i nærmere 10 år.

I 1848 overtok han som sorenskriver i Nedre Telemark og flyttet til Skien.

Schwach utga en rekke dikt og var etter 1814 Norges

fremste versedikter. Hans flaggsang *Mens Nordhavet bruser* var nærmest en uoffisiell nasjonalsang.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Paulus Svendsen.

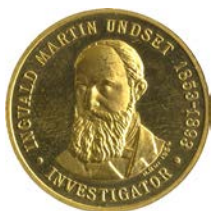
Høytidsforedrag Jens A. W. Bugge *En del hovedtyper av jern- og titanmalmer i Norge*.

Gårdbruker Ola J. Rise, Oppdal, og folkehøyskolestyrer Martin Sivertsen, Levanger, for de tjenester de har ydet Museets antikvariske avdeling ved sitt mangeårige virke i fortidsvernets tjeneste, henholdsvis i Sør- og Nord-Trøndelag.

Disponent S. Grapengiesser, Stockholm, for fortjenester av Museets botaniske avdeling. Sivilingeniør Per Sandvik, Løkken Verk, for fortjenester av Geologisk Institutt ved Norges tekniske høgskole.

NB! 14. desember besluttet styret også å gi minnesjetongen i sølv til dispasjør Henrik Ameln i anledning av hans besøk i selskapet.

37. Ingvald Martin Undset, 1954

Advers: Omskrift INGVALD MARTIN UNDET 1853 – 1893 / • INVESTIGATOR •

I feltet portrett av Ingvald Martin Undset. Under portrettet H. Rui 1954.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Tone Thiis Schjetne.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, forgylt tambak 70.

Ingvald Martin Undset

Arkeolog

★ 9. november 1853 i Trondheim

† 3. desember 1893 i Kristiania

Ikke medlem i DKNVS

Ingvald Martin Undset startet på studier i arkeologi samt nordisk og klassisk filologi ved universitetet i Christiania, men tok aldri avsluttende eksamen.

Undset ble assistent ved Universitetets Oldsaksamling i Christiania i 1875. Han mottok flere stipender som gjorde ham i stand til å gjennomføre flere reiser i Nord-Europa.

I 1881 disputerte han for den filosofiske doktorgrad med verket *Jernalderens begyndelse i Nord-Europa*, hvor utviklingen i Nord-Tysklands tidlige jernalder ble klarlagt. Dette verket ble gitt ut på tysk året etter på og skaffet Undset stor internasjonal berømmelse.

Undsets publikasjonsliste omfatter 154 titler, hvorav nærmere 30 større og mindre avhandlinger utgjør arkeologiske originalarbeider.

Ingvald Martin Undset var far til Sigrid Undset.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Gutorm Gjessing.

Høytidsforedrag herr Bergersen
Historie og diktning.

Folkehøyskolelærer Gudmund Leren,
Sakshaug, for fortjenester av Museets
antikvariske avdeling.
Maler Andreas Esausen, Trondheim, for
fortjenester av Museets zoologiske avdeling.

NB! Styremøte 31. mars 1954

Generalsekretæren meddelte at årets minnesjetong i sølv var blitt sendt til Ingvald Undsets datter, fru Signe Undset Thomas, Oslo. Styret bifalt dette. Da det fremgikk av takkebrevet fra fru Thomas at hun har en gjenlevende søster, fru Wiberg, besluttet man å sende minnesjetongen i sølv også til henne (fru Ragnhild Undset Wiberg, Stockholm).

38. Baltazar Mathias Keilhau, 1955

Advers: Omskrift BALTAZAR MATHIAS KEILHAU • 1797 – 1858 / • SOCIUS NOSTER •
I feltet portrett av Baltazar Mathias Keilhau. Nederst på portrettet initialene TT, under portrettet H. Rui 1955.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Tone Thiis Schjetne.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, forgylt tambak 80.

Baltazar Mathias Keilhau

Geolog

★ 2. november 1797 i Gjøvik

† 1. januar 1858 i Christiania

Innvalgt i DKNVS 24. september 1827

Baltazar Mathias Keilhau var elev ved Christiania katedralskole. Han tok examen artium i 1816 og anneneksamen i 1817. Fire år senere avla han bergsamen ved universitetet i Christiania og praktikum på Kongsberg i 1823. Han fortsatte deretter med studier i mineralogi i Berlin og geologi ved Freiberg bergakademi.

Sammen med vennen Christian Boeck gjennomførte han i 1820 en lengre tur i Jotunheimen. Reisen ble omtalt i bladet Budstikken, og Keilhaus akvareller og tegninger ble sett av mange.

Keilhau ble utnevnt til lektor i bergvitenskap ved universitetet i Christiania, og fra 1834 professor i mineralogi, geognosi og bergkunnskap.

Hans hovedverk, *Gaea Norvegica*, utkom i årene 1838-50 med beskrivelser og geologiske kart over Oslofeltet, Nord-Norge og Sør-Norge. Verket fikk

internasjonal anerkjennelse og var med sine mange nøyaktige iakttagelser et viktig grunnlag som senere generasjoner geologer kunne bygge på.

Keilhau måtte søke avskjed fra professoratet i 1857 på grunn av dårlig helse.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale herr Thorolf Vogt.

Høytidsforedrag Olaf Holtedal
Av den norske landoverflates historie.

Sjefsredaktør Erik P. Vrang, Falkøping, for fortjenester av Museets botaniske avdeling.
Rektor Olaf Yderstad, Kristiansund N., for fortjenester av Museets antikvariske avdeling.
Harald Bjørlykke for fortjenester av Geologisk Institutt ved N.T.H.

39. Niels Treschow, 1956

Advers: Omskrift NIELS TRESCHOW • 1751 – 1833 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Niels Treschow. Under portrettet H. Rui 1956.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • 1760 •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Tone Thiis Schjetne.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, forgylt tambak 70.

Niels Treschow

Filosof og politiker

★ 5. september 1751 i Strømsø (nå Drammen)

† 22. september 1833 i Aker (nå Oslo)

Innvalgt i DKNVS 4. september 1780

Niels Treschow ble i 1756 sendt til en privatskole i Holmestrand, 8 år gammel ble han elev ved på Hesselbergs private borger- og latinskole i Drammen. I 1766 ble han dimittert til universitetet i København hvor han avla en magistergrad i filosofi.

I 1774 ble Treschow konrektor ved katedralskolen i Trondheim. I 1780 fikk han stilling som rektor i Helsingør hvor han ble frem til 1789 da han ble utnevnt til rektor ved katedralskolen i Christiania. I 1803 ble han professor i filosofi ved universitetet i København før han igjen vendte tilbake til fedrelandet i 1813 som professor ved det nyopprettede universitetet i Christiania.

Treschow var rådgiver for prins Christian Frederik, og utarbeidet våren 1814 et forslag til norsk grunnlov. Han deltok på notabelmøtet på Eidsvoll hvor han støttet professor Sverdrup, som mente at retten til den norske trone var falt tilbake til det norske folk da kong Frederik VI avsto landet til svenskene.

Treschow var medlem av den midlertidige komiteen som styrte kirke- og undervisningsvesenet våren 1814, og deltok på det overordentlige Storting høsten 1814. Samme år ble han utnevnt til statsråd og bestyrte Kirkedepartementet i fire perioder.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Andreas Hofgaard Winsnes.

Høytidsforedrag Ivar Modéer, Uppsala, *Långskepp och fylke*.

Disponent Johs. Jakobsen, Lysøysund, for fortjenester av Museets zoologiske avdeling.
Lektor Isak Undås, Bergen, for fortjenester av Museets antikvariske avdeling.
Universitetsbibliotekar Solveig Tunold, Oslo, for fortjenester av selskapet i forbindelse med biografien over professor B. M. Keilhau.

40. Johan Christian Dahl, 1957

Advers: Omskrift JOHAN CHRISTIAN DAHL • 1788 – 1857 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Johan Christian Dahl. Nederst på portrettet initialene TTS, under til venstre for portrettet H. Rui 1957.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Tone Thiis Schjetne.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, forgylt tambak 70.

Johan Christian Dahl

Maler

★ 22. februar 1788 i Bergen

† 14. oktober 1857 i Dresden, Tyskland

Innvalgt i DKNVS 10. januar 1825

Johan Christian Dahl gikk i lære hos malermester Johan Georg Müller i Bergen. Han ble regnet som talentfull og fikk derfor utfordrende oppgaver. Støttespillere som hadde oppfattet hans talent startet en pengeinnsamling som gjorde det mulig for Dahl å reise til København i 1811 for å utdanne seg ved kunstakademiet. Dahl fikk akademiets lille sølvmedalje i 1814 og den store tre år senere.

I 1818 flyttet han til Dresden. Han ble i 1820 medlem av kunstakademiet i Dresden og i fire år senere ble han utnevnt til ekstraordinær professor samme sted.

Dahl gjennomførte flere besøk i Norge for å male norsk natur. Dahl var opptatt av å skildre norsk landskap og natur og malte ofte veldige og dramatiske utsyn over vestlandsnaturen. Bildene kjenntegnes av værhard natur med stormfulle kyster, fosser, fjell og mørke skoger.

Johan Christian Dahl var den første norske kunstner på et europeisk nivå innen malerkunsten. Han regnes som en av grunnleggerne av den nasjonalromantiske kunsten som oppstod på begynnelsen av 1800-tallet.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Thv. Krohn-Hansen.

Høytidsforedrag Johan Arvid Hedvall, Göteborg, *Kemi, Arkeologi, Museologi og Byggeteknik*.

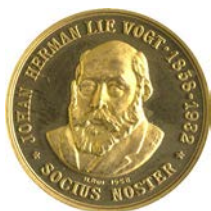
Peder P. Klauset, Misund i Romsdal, for fortjenestefullt virke i forbindelse med utforskningen av steinalderen i Romsdal.

NB! Styremøte 25. juni:

Avdelingssjef Viggo Lauritsen tildeles minnesjetongen 1957 i sølv for fortjenester av selskapet.

41. Johan Herman Lie Vogt, 1958

Advers: Omskrift JOHAN HERMAN LIE VOGT 1858 – 1932 / ★ SOCIUS NOSTER ★

I feltet portrett av Johan Herman Lie Vogt. Nederst på portrettet initialene TT, under til høyre H. Rui 1958.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devisen tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Tone Thiis Schjetne.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 20, forgylt tambak 70.

Johan Herman Lie Vogt

Geolog

★ 14. oktober 1858 i Tvedestrand

† 3. januar 1932 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 17. april 1926

Johan Herman Lie Vogt avla examen artium i 1876. Han begynte deretter på maskinlinjen ved den polytekniske høyskolen i Dresden, Tyskland. Han vendte tilbake til Norge etter bare et år og startet på bergstudiet ved universitetet i Kristiania. Etter avlagt bergekamen i 1880 gjennomførte han praktikum ved Kongsberg Sølvverk. Han ble så amanuensis ved det metallurgiske laboratorium ved universitetet.

Etter noen år i utlandet ble Vogt i 1886 utnevnt til professor i metallurgi ved universitetet. I motsetning til forgjengerne la han vekt på at studentene skulle kombinere forelesningene med demonstrasjoner, øvelser og egne eksperimenter.

I 1910 ble bergstudiet flyttet til Norges tekniske høyskole. Vogt ble med til Trondheim hvor han ble professor i geologi og mineralogi. Vogt bygde opp bergavdelingen ved den nyopprettede høyskolen.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Jens A. W. Bugge.

Høytidsforedrag Sverre Westin
Radiologisk datering, metoder og muligheter.

Billedhuggerinne Tone Thiis Schjetne for fortjenester gjennom mange år av vårt selskap. Stortingsmann og gårdbruker Jon Leirfall, Hegra, og gårdbruker Nils Trøyte, Hegra, begge for fortjenester i anledning utforskning av trønderske jordbruksristninger. Lærer Hans Kosberg, Reitan, for fortjenestefullt arbeide gjennom mange år for Museets botaniske avdeling.

NB! Styremøte 11. mars 1958

Refereres takkebrev fra herr F. Vogt, fru Ragnhild Vogt Hauge og professor Johan Vogt for minnesjetongen i sølv (Johan Herman Lie Vogts barn)

42. Jakob Rudolf Keyser, 1959

Advers: Omskrift JAKOB RUDOLF KEYSER 1803 – 1864 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Jakob Rudolf Keyser. Nederst på portrettet initialene KL, nede til høyre H. Rui 1959.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Kristofer Leirdal.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, forgylt tambak 70.

Jakob Rudolf Keyser

Historiker

★ 1. januar 1803 i Christiania

† 9. oktober 1864 i Christiania

Innvalgt i DKNVS 29. desember 1830

Jakob Rudolf Keyser tok examen artium i 1820. Han begynte deretter på teologistudiet ved universitetet i Christiania. I 1825 ble han tildelt stipend fra Selskabet for Norges Vel for å foreta en toårig studiereise til Island hvor han lærte både gammelt og moderne islandsk språk. Ved tilbakekomsten til Christiania ble han ansatt som dosent i historie og statistikk ved universitetet. Han ble her den første som underviste i norrønt språk. I 1829 ble han utnevnt til lektor og 8 år senere til professor i historie.

Keyser første avhandling var *Nordmændenes Herkomst og Folkeslægtskab*. Her utviklet han en teori, som var fremsatt av Gerhard Schøningh i 1770, om at den nordiske stamme er innvandret fra nord.

I 1847 holdt Keyser forelesninger om *Nordmændenes Videnskabelighed og Litteratur i Middelalderen*. Han hevdet her at hele den norrøne litteraturen var norsk, ikke fellesnordisk.

Keyser innledet den kildeorienterte, vitenskapelige historieforskningen i Norge. Sammen med sin elev, Peter Andreas Munch, skapte han *den norske historiske skole*.

Keyser hadde fra 1829 også ansvaret for Universitetets oldsaksamling som han åpnet for studenter og publikum.

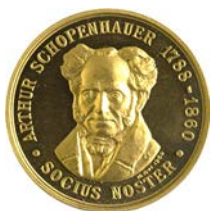
Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Arne Odd Johnsen.

Høytidsforedrag Olav Gjærevoll
Overvintringsteoriens stilling i dag.

Gårdbruker Agvald Fiskum, Harran, for mangeårig arbeide med undersøkelser og registreringer av bygdens fortidsminner. Sjøfører Alfred Karlstrøm, Rindal, for fortjeneste av Museets zoologiske avdeling.

43. Arthur Schopenhauer, 1960

Advers: Omskrift ARTHUR SCHOPENHAUER 1788 – 1860 / ★ SOCIUS NOSTER ★
I feltet portrett av Arthur Schopenhauer. Nederst på portrettet initialene KL, nede til høyre H. Rui 1960.
Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★
I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.
Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Kristofer Leirdal.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 20, forgylt tambak 90.

Arthur Schopenhauer

Filosof

★ 22. februar 1788 i Danzig

† 21. september 1860 i Frankfurt am Main

Innvalgt i DKNVS 1. november 1839

Arthur Schopenhauer ble født i Danzig, men som 5 åring flyttet hele familien til Hamburg. Etter at faren begikk selvmord i 1805 flyttet familien til Weimar. Schopenhauer ble student i Göttingen i 1809 hvor han studerte metafysikk og psykologi.

I 1811 flyttet han til Berlin. Han ble i 1820 foreleser ved universitetet i Berlin. Han var så selvsikker at han la forelesningene sine på samme tid som den kjente filosofen Hegel, og ble så skuffet at han sluttet da bare 5 studenter møtte opp på forelesningene hans. Ved utbruddet av en koleraepidemi i Berlin i 1831 forlot han byen og slo seg etter hvert ned i Frankfurt.

Schopenhauers filosofi tar utgangspunkt i Kants filosofi og viderefører den i retning av østlige tankeganger. Han er kjent som pessimismens og meningsløshetens filosof. Han så ingen annen mening med tilværelsen enn den nakne livsdrift og blind

vilje til eksistens. Som Kant mente han at vi bare kan oppfatte tingene som fenomener, ikke som de egentlig er, men gjennom viljen kan mennesket li-kevel nærme seg deres innerste vesen,

Først på sine eldre dager ble Schopenhauer berømt særlig med verket *Parerga und Paralipomena* fra 1851.

Schopenhauer mottok selskapets større gullmedalje i 1839 for avhandlingen med motto *La Liberté est un mystère* (Menneskets frihed er et mysterium).

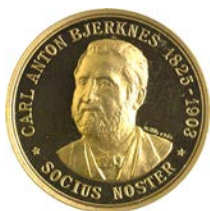
Utdelte sølvmedaljer

Minnetale herr Asbjørn Øverås.

Høytidsforedrag Erling Sivertsen
Johan Ernst Gunnerus som zoolog.

Lektor Jon Gjerstad og lærer Einar Fondal for fortjenester av Museets botaniske avdeling
Kunstmaler Arnold Trygve Gisvold for fortjeneste av Museets zoologiske avdeling.

44. Carl Anton Bjerknes, 1961

Advers: Omskrift CARL ANTON BJERKNES 1825 – 1903 / * SOCIUS NOSTER *

I feltet portrett av Carl Anton Bjerknes. Nede til høyre H. Rui 1961.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / * 1760 *

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Kristofer Leirdal.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 20, forgyldt tambak 90.

Carl Anton Bjerknes

Matematiker og fysiker

★ 24. oktober 1825 i Christiania

† 20. mars 1903 i Kristiania

Innvalgt i DKNVS 25. april 1870

Carl Anton Bjerknes ble uteksaminert fra bergstudiet ved universitetet i Christiania, i 1848. Han begynte å arbeide som nattstiger ved sølvgruvene på Kongsberg. Ved siden av underviste han ved Kongsberg middelskole samtidig som han studerte matematikk på egen hånd.

I 1852 ble Bjerknes tildelt kronprinsens gullmedalje for et arbeid om trigonometriske funksjoner. To år senere vendte han tilbake til Christiania som universitetsstipendiat. Bjerknes ble ansatt som lektor i anvendt matematikk ved universitetet i 1863 og som professor 1866. Tre år senere ble han flyttet til professoratet i ren matematikk for å gi plass for Cato Maximillian Guldberg.

Hans viktigste arbeider gjaldt en teori for pulserende kuler i en væske; der han påviste sterke analogier til elektromagnetiske fenomener og gravitasjon. Disse arbeidene vakte den gang stor oppmerksom-

het fordi man så på disse fenomenene som et mulig utgangspunkt for en forbedret teori for gravitasjon og elektromagnetisme.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Olaf Devik.

Høytidsforedrag Magne Skodvin
Til diskusjonen om bakgrunnen for 9. april.

Oberstløytnant Gustaf Lund, Østersund, for fortjeneste av den lokalhistoriske forskning i Trøndelag.

Fil. Dr. Herman Persson, Stockholm, for fortjeneste av Museets botaniske avdeling.
Brukseier Trygve Haabeth, Trondheim, og gårdbruker Ole Moe, Skjefstad, Leinstrand, for fortjeneste av Museets zoologiske avdeling.

NB! Styremøte 6. april 1961

Man besluttet å sende årets minnesjetong i sølv til herr Bjerknes, arkitekt Kristian Bjerknes og fru Aslaug Bjerknes, f. Gregersen.

45. Christian Krohg, 1962

Advers: Omskrift CHRISTIAN KROHG • 1777 – 1828 / ★ SOCIUS NOSTER ★
I feltet portrett av Christian Krohg. Nede til venstre H. Rui 1962.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★
I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Kristofer Leirdal.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, forgylt tambak 80.

Christian Krohg

Jurist og politiker

★ 15. januar 1777 i Gjerdrum, Akershus

† 10. november 1828 i Christiania

Innvalgt i DKNVS 19. februar 1805.

Christian Krohg avla juridisk embetseksamen ved universitetet København i 1797. Tre år senere ble han adjunkt samme sted og fra 1803 professor.

Krohg ble assessor ved Trondheims stiftsloverrett i 1804. Han ble utnevnt til professor i rettsvitenskap ved universitetet i Christiania i 1814 men tiltrådte aldri stillingen.

Han møtte som 1. representant for Søndre Trondheims amt på det overordentlige Storting høsten 1814. Senere samme høst ble han utnevnt til statsråd. Fra 1815 var han statsråd i Stockholm og fra 1816 bestyrte han en rekke departementer før han gikk ut av regjeringen i januar 1819.

Han flyttet så til Trondheim for å lede arbeidet med å utarbeide en ny norsk lovbok for kriminal- og siviletten. Krohg måtte flere ganger be Stortinget om utsettelse på arbeidet. Han fikk frist for innlevering

av utkastet til kriminallov 30. september 1828. Heller ikke denne fristen klarte Krohg å overholde, og regjeringen forslø derfor å la en ny kommisjon overta arbeidet. Dette var ydmykende for Krohg og antagelig grunnen til at han valgte å ta sitt eget liv.

Krohg var preses i vitenskapsselskapet fra 1820 til han døde i 1828.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Frede Castberg.

Høytidsforedrag Gerd Høst
Et språkhistorisk bidrag til Roms historie.

Carl Schare, Trondheim, for fortjenester av Bibliotekets billedsamling.
Lærer Kristen Grøttum, Kvam, for fortjenester av Museets botaniske avdeling.

46. Michael Sars, 1963

Advers: Omskrift MICHAEL SARS • 1805 – 1869 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Michael Sars. Nederst på portrettet initialene KL, under portrettet H. Rui 1963.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Kristofer Leirdal.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 27 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, forgylt tambak 80.

Michael Sars

Prest, zoolog og havforsker

★ 30. august 1805 i Bergen

† 22. oktober 1869 i Christiania

Innvalgt i DKNVS 28. desember 1835

Michael Sars vokste opp i beskjedne kår og fikk fri-plass på Bergen katedralskole. I skoleårene var han en ivrig samler av insekter, skjell og stein. Han begynte på teologistudiet ved universitetet i Christiania og ble cand.theol. i 1828, men det var stadig naturvitenskapen som var hovedinteressen.

Etter å ha arbeidet som lærer i Bergen fikk han i 1837 et stipend for å reise i Europa og møtte da mange av samtidens store naturforskere. I flere større avhandlinger og en rekke artikler i norske og utenlandske tidsskrifter beskrev han det rike mangfoldet av virvelløse dyr langs norskekysten.

I 1864 fisket sønnen Ossian opp en levende sjøilje. Sars beskrivelse av dette sjeldne funnet – et levende fossil – ble en internasjonal sensasjon og bidro til fornyet interesse for dyrelivet i havet.

Sars var en av Norges mest betydelige naturforskere i første halvdel av 1800-tallet. Han grunnla vår sterke tradisjon innen havforskning med en rekke viktige arbeider om de marine, invertebratenes (virvelløse dyrs) systematikk, morfologi, livssyklus og geografiske utbredelse gjennom ulike klimatiske perioder.

I 1854 ble Sars utnevnt til ekstraordinær professor i zoologi ved universitetet i Christiania, en ren forskerstilling med anledning til å holde forelesninger etter eget ønske. Hans store samling av invertebrater ble solgt til universitetet og befinner seg i dag i Zoologisk museum på Tøyen.

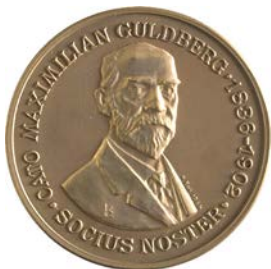
Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Erling Sivertsen.

Høytidsforedrag Ralph Kronig, Delft,
Prospects and dangers in an age of science.

Arne Randers Heen, Åndalsnes, for de store fortjenester han gjennom mange år har innlagt seg som tillitsmann for Antikvarisk avdeling.

47. Cato Maximilian Guldberg, 1964

Advers: Omskrift CATO MAXIMILIAN GULDBERG • 1836 – 1902 / • SOCIUS NOSTER •
I feltet portrett av Cato Maximilian Guldberg. Nederst på portrettet initialene KL, nede til høyre H. Rui 1964.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devisen tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Kristofer Leirdal.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, bronse 80.

Cato Maximilian Guldberg

Matematiker og fysiker

★ 11. august 1836 i Christiania

† 14. februar 1902 i Kristiania

Innvalgt i DKNVS 25. april 1870

Cato Maximilian Guldberg tok examen artium i 1854 og begynte deretter å studere realfag ved universitetet i Christiania. Han tok embetseksamen i 1859. Samme år ble han tildelt kronprinsens gullmedalje for sitt eneste renmatematiske arbeid, *Om Cirklers Berøring*.

Etter å ha undervist ved den Militære Høyskole ble Guldberg i 1867 ansatt som universitetsstipendiat. Da Ole Jacob Broch søkte avskjed fra sitt profesorat i ren matematikk i 1869, søkte professor i anvendt matematikk Carl Anton Bjercknes denne stillingen. Guldberg ble da ansatt som professor i anvendt matematikk.

Guldberg var en pioner innen fysisk kjemi. Sammen med sin svoger Peter Waage utarbeidet han massevirkningsloven som er helt sentral i kjemisk reaksjonslære.

Sammen med Henrik Mohn utarbeidet Guldberg en matematisk modell for sykkloner (stormsentra), der de beskrev den geostrofiske balansen mellom trykk, Coriolis-kraft og friksjon i vindfeltet.

Guldberg var også praktisk orientert. Han var medlem av styret for Statens Jernbaneanlegg og direktør for Hovedbanen. I noen år satt han i styret for Norges Geografiske Oppmåling og han var medlem av komiteen som sto for overgangen til metrisk mål og vekt i Norge.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Njål Hole.

Høytidsforedrag Per Tylden
Fleirtalsform i høfleg tiltale (pluralis reverentiæ).

Generalmajor Leif C. Rolstad for fortjenester av Museets zoologiske avdeling.

48. Waldemar Herman von Schmettow, 1965

Advers: Omskrift W. H. VON SCHMETTOW • 1719 – 1785 / ★ SOCIUS NOSTER ★

I feltet portrett av W. H. von Schmettov. Nederst på portrettet initialene KS. under portrettet H. Rui 1965.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Knut Skinnarland.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, bronse 80.

Waldemar Herman von Schmettow

Offiser

★ 26. mai 1719 i Dresden

† 24. oktober 1785 i Pløn, Holsten

Innvalgt i DKNVS november 1766

Waldemar Herman von Schmettow vokste opp ved det saksiske hoff. Han fikk sin militære utdannelse i den bayerske og østerrikske hær, og senere i den franske.

Etter at Frederik V ble kronet til konge i 1746 ble han utnevnt til oberst og sjef for et rytterregiment i Danmark. Han ble utnevnt til kammerherre i 1748, generalmajor i 1753 og generalløytnant i 1759.

I 1764 ble Schmettow utnevnt til kommanderende general i Norge. Han var samtidig sjef for Den matematiske Skole (Krigskolen) i Christiania.

Han kom på kant med Det danske Kanselli og grev Saint-Germain, dette førte til at han ble avskjediget i 1767 med en pensjon på 3000 riksdaler årlig. Han trakk seg tilbake til en rolig tilværelse i Pløn, Holsten.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Olaus Schmidt.

Høytidsforedrag Gunnar Bø
Handelsteori og handelspolitikk.

Direktør for den zoologiske have i København
Svend Andersen for fortjeneste av Museets zoologiske avdeling.

Museumsbestyrer Ola Grotnes, Mo i Rana, for de fortjenester han gjennom mange års interessert arbeide har innlagt seg i det antikvariske arbeide på Helgeland.
Billedhuggeren Kristofer Leirdal for fortjenester av vårt Selskap.

NB! Styremøte 30. mars 1965

Generalsekretæren meddelte at årets minnesjetong i sølv var blitt sendt til Dr. Graf v. Schmettow, Büderich, og til advokat Cecil Collin-Hansen, Trondheim. Disse herrer har mottatt sjetongen som representanter for general Waldemar v. Schmettows henholdsvis tyske og norske ætlinger.

49. Georg Sverdrup, 1966

Advers: Omskrift GEORG SVERDRUP 1770 – 1850 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Georg Sverdrup. Nederst på portrettet initialen K, under portrettet H. Rui 1966.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Knut Skinnarland.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, bronse 80.

Georg Sverdrup

Filolog og politiker

★ 25. april 1770 på Nærøy, Nord-Trøndelag

† 8. desember 1850 i Aker (nå Oslo)

Innvalgt i DKNVS 2. april 1812 og 26. juni 1820

Georg Sverdrup tok filologisk embetseksamen ved universitetet i København i 1798. Etter studier i Göttingen og noen år som lærer ved Christiania katedralskole ble han ansatt som adjunkt i gresk ved universitetet i København.

Da universitetet i Christiania ble etablert tok han imot tilbudet om å bli professor i gresk språk og litteratur. Han påtok seg også å lede universitetsbiblioteket og bygge opp dets boksamling. Det var Sverdrup som sørget for opprettelsen av et myntkabinett i 1817.

Sverdrup ble innkalt til notabelmøtet på Eidsvoll Verk i 1814, og det var han som skal ha fortalt prins Christian Frederik at det norske folk sto fritt til å velge sin konge. Under Riksforsamlingen på Eidsvoll møtte han for Christiania by og var med i redaksjonskomiteen som ga grunnloven sin endelige form. Han ble valgt til president av forsamlingen og dirigerte derfor kongevalget 17. mai.

Sverdrup ble valgt inn i vitenskapsselskapet første gang som professor i gresk ved universitetet i København, andre gang som professor i klassisk filologi ved universitetet i Oslo. De to innvalgene har nok ikke noe med overflyttingen å gjøre, men skyldes nok heller mangelfullt førte medlemslister.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Asbjørn Øverås.

Høytidsforedrag Tord Godal

Teknikkens vesen – en idéhistorisk skisse.

Generalsekretær i l'Académie Royale de Belgique, professor dr. Ch. Manneback for fortjeneste av vårt selskap.

Fru Gunvor Rønning, Trondheim, for fortjeneste av vårt selskap.

Statsadvokat Nils Parelius og lektor Otto Randolph Grüner, begge Molde, og begge for deres store innsats i kulturvernets tjeneste i Romsdal.

50. Lauritz Smith, 1967

Advers: Omskrift LAURITZ SMITH 1754 – 1794 / ★ SOCIUS NOSTER ★

I feltet portrett av Lauritz Smith. Nederst på portrettet initialene EA, under til høyre HR.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Edith Aas.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, bronse 80.

Lauritz Smith

Skolemann og prest

★ 12. april 1754 i København

† 22. mars 1794 i København

Innvalgt i DKNVS 1. oktober 1781

Lauritz Smith ble student ved universitetet i København i 1772 uten å avlegge embetseksamen. I 1776 ble han lærer i filosofi og de skjønne videnskaper ved Kadetakademiet. Tre år senere fikk han tittelen professor philosophiæ.

I 1780 ble Smith rektor ved katedralskolen i Trondheim. Katedralskolen fikk i ham en god leder, noe den trengte etter flere år med svak ledelse. Smith forsøkte å bedre lærernes vilkår og tok seg også av endringer på selve skolen.

Etter bare 5 år i Trondheim ble han prest i Vejle. Han flyttet raskt videre til embeter som sogneprest i Fredensborg, sogneprest i Asminderød og slottsprest på Fredensborg. Smith fikk den teologiske doktorgraden i 1879 med avhandlingen *De libertate humana atque divina*.

Smith ble kjent som en av Skandinavias første dyre-

venner via uttalelser som at uttrykket elske sin neste også skal omfatte dyr. Han argumenterte med at siden vi hadde berøvet dyrene deres frihet hadde vi plikt til å behandle dem godt. Han var også en av de første som brukte ordet *rettigheter* i forbindelse med dyr.

Smith var sekretær i vitenskapsselskapet i perioden 1784-86.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Hans Midbøe.

Høytidsforedrag Hans W. Giertz
Människan och papper.

Rektor Gunnar Groven, Overhalla, for de store fortjenester han har innlagt seg i arbeidet med registrering og vern av fortidsminner i Overhalla.

Faktor Tor Hagen, Trondheim, for fortjeneste av selskapet.

Skolestyrer Oskar Steinvik, Dyrvik, Nord-Frøya, for fortjenester av den zoologiske avdeling ved DKNVS, Museet.

51. Matthias Wilhelm Sinding, 1968

Advers: Omskrift MATTHIAS WILH. SINDING • 1811 – 1860 / • SOCIUS NOSTER •
I feltet portrett av Matthias Wilhelm Sinding. Nederst på portrettet initialene TS, under H. Rui 1968.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • 1760 •
I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Tore Bjørn Skjølvsvik.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, bronse 80.

Matthias Wilhelm Sinding

Bergmester

★ 18. juli 1811 i Fredrikstad

† 11. februar 1860 på Lillehammer

Innvalgt i DKNVS 4. juli 1845

Matthias Wilhelm Sinding tok bergeksamen ved universitetet i Christiania i 1835. Han ble etterpå ansatt som *myntguardein* ved den Kongelige Mynt på Kongsberg. En myntguardein var en embetsmann som skulle påse at utmyntningen var i overensstemmelse med myntordningen, arbeidet besto i å bestemme finvekten av myntene.

I 1838 fikk han utenlandsstipend for å studere praktisk bergverksdrift, spesielt hyttedriften. I 1841 ble Sinding utnevnt til bergmester i det Nordensfjeldske distrikt. Han fortsatte imidlertid som hyttmester på Kongsberg for å kunne gjennomføre sine metallurgiske eksperimenter.

Sinding var en pioner for omlegging av bergverksdriften fra kobber til kis-kobber drift. Prisen på sovel ble i 1838 tredoblet, noe som gjorde at sovel-syrefabrikkene gikk over til å bruke sovelkis som råstoff. De gamle kobberverkene kunne dermed

utnytte sine kisforråd til eksport.

Sinding anla i 1859 Lysaker Kemiske Fabrik som fremstilte sovel-syre av kis fra Ølve Kisgruber i Hardanger.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale M. Mortenson.

Høytidsforedrag Bjørn Trumpy
Naturvitenskapen som kulturfaktor.

Stipendiat Imm. Vigeland, Oslo, for fortjeneste av den zoologiske avdeling ved DKNVS, Museet.

Verneinspektør Olaf A. Digre for fortjeneste av det antikvariske arbeid i Trondheim og Trøndelag gjennom en lang årrekke.

Dirigent Finn Audun Oftedal for fortjeneste av selskapet.

52. Jean le Rond d'Alembert, 1969

Advers: Omskrift JEAN D'ALAMBERT 1717 – 1783 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Jean le Rond d'Alembert. Nederst på portrettet initialene TS, under portrettet H. Rui 1969.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø.

Devisen tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Tore Bjørn Skjølvvik.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, bronse 80.

Jean le Rond d'Alembert

Matematiker, fysiker og filosof

★ 16. november 1717 i Paris

† 29. oktober 1783 i Paris

Innvalgt i DKNVS 16. mai 1768

Jean le Rond d'Alembert var uekte sønn av en fransk forfatterinne og en artillerioffiser. Han ble kort etter fødselen satt på trappen til kirken St Jean le Rond i Paris. Han ble tatt hånd om av et barnehjem og kalt opp etter kirken han var funnet ved.

D'Alembert studerte ved Collège des Quatre Nations. Etter eksamen i 1735 begynte han å studere jus, men fortsatte med matematikk på fritiden. I 1738 var han ferdig utdannet advokat, men bestemte seg for ikke å praktisere. Han begynte isteden å publisere artikler i matematikk og fluidmekanikk, han ble på bakgrunn av dette valgt inn i akademiet i Paris i 1741.

Da arbeidet med *Encyclopédie* ble startet på slutten av 1740-tallet ble d'Alembert ansatt som medforfatter med ansvar for matematikk og astrofysikk. Det endte med at han skrev de fleste av artiklene i det 28 bind store verket.

Han fortsatte sine matematiske arbeider, og ble i 1754 valgt inn i det franske akademiet, hvor han senere også ble sekretær.

I Frankrike blir algebraens fundamentalteorem kalt d'Alembert-Gauss teorem.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Ole Peder Arvesen.

Høytidsforedrag Edvard Bull
*Swabilikulturens opphav: Problemer i
østafrikansk historie for Vasco da Gama.*

Dr. Walter H. Adey, Smithsonian Institution,
Washington D.C., for fortjenester av den
botaniske avdeling ved DKNVS, Museet.

53. Rasmus Kristian Rask, 1970

Advers: Omskrift RASMUS K. RASK 1787 – 1832 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Rasmus Kristian Rask. Nederst på portrettet initialene EA, under portrettet H. Rui 1970.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø.

Devisen tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Edith Aas.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, bronse 80.

Rasmus Kristian Rask

Lingvist

★ 22. november 1787 i Brændekilde på Fyn

† 14. november 1832 i København

Innvalgt i DKNVS 31. desember 1821

Rasmus Kristian Rask begynte å studere ved universitetet i København i 1807. Planen var å studere teologi og bli prest, men dette ga han opp og fikk aldri noen avsluttende eksamen.

Rask hadde allerede før han begynte å studere lært seg islandsk på egen hånd, og utga i 1811 sitt første selvstendige verk *Vejledning til det islandske eller gamle nordiske Sprog*. I et utførlig forord omtaler han viktigheten av islandsk, som han anser for identisk med oldnordisk.

Det danske vitenskapsselskapet lyste ut en prisoppgave som gikk ut på *at oplyse, af hvilken kilde det gamle nordiske sprog sikrest kan udledes*. Rask skriver her at man ved språksammenligninger ikke, som man hittil har gjort, kun må se på ordlikheter, men at hovedvekten må legges på den grammatiske oppbygning.

Rask skrev flere grammatikker og arbeidet med sammenlignende fonologi og morfologi. Han foretok også en reise gjennom Russland til India for å studere og sammenligne språk. Kort tid før sin død ble han utnevnt til professor ved universitetet i København.

Rask er særlig kjent for å ha formulert det som senere har blitt hetende *Grimms lov* som var den første ikke-trivielle, systematiske lydforskyvning som ble oppdaget.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Olav Næs.

Høytidsforedrag Viggo Brun
Studiet av sirkelen gjennom tidene.

Johannes Furre, Leka, for fortjeneste av Antikvarisk avdeling ved DKNVS, Museet
Lærer Erling Skjølberg, Trondheim, for fortjeneste av DKNVS, Museet.

54. Jens Rathke, 1971

Advers: Omskrift JENS RATHKE 1769 – 1855 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Jens Rathke. Under portrettet H. Rui 1971.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Edita Aas.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, bronse 80.

Jens Rathke

Zoolog

★ 14. november 1769 i Christiania

† 28. februar 1855 i Christiania

Innvalgt i DKNVS 12. oktober 1796

Jens Rathke avla teologisk embetseksamen ved universitetet i København i 1792. Det var allikevel naturvitenskapen som opptok ham mest, og i 1794 presenterte han sitt første arbeid *Om Dam-Muslingen*.

Rathke ble sendt på mange reiser både i Norge, Frankrike Spania og Portugal for å studere fiskerierne. I sine rapporter påpekte han at svikten i utbytte ofte skyldtes overfiske og dårlig forvaltning. Fiske etter sild og torsk foregikk ofte i kystnære farvann. Rathke mente det var nødvendig å utvikle et havfiske med store fartøyer for å sikre et mer stabilt utbytte.

Rathke engasjerte seg også i tilvirkningen av fiskeprodukter, blant annet påpekte han at kvaliteten ble bedre ved bløgging noe som ble påbudt 150 år senere. Han beskrev også naturen og unnlot ikke å nevne de primitive levevilkår og sosiale forhold i sine rapporter.

I 1813 ble han utnevnt til professor i zoologi ved det nyopprettede universitetet i Christiania. Han påtok seg også undervisning i botanikk og mineralogi i tillegg til at var bestyrer ved Botanisk hage på Tøyen.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Erling Sivertsen.

Høytidsforedrag Eiliv Skard
Nyvurdering av romernes kulturinnsats.

Rektor Arne Grønlie, Mo i Rana, for fortjeneste av Antikvarisk avdeling ved DKNVS, Museet.

Halvor og Anne Svinvik, Todalen, for fortjeneste av DKNVS, Museet (en medalje).

55. Johan Daniel Landmark, 1972

Advers: Omskrift JOH. D. LANDMARK 1876 – 1938 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Johan Daniel Landmark. Under portrettet H. Rui 1972.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Edith Aas.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, bronse 80.

Johan Daniel Landmark

Filosof og biblioteksmann

★ 11. juni 1876 i Beitstad, Nord-Trøndelag

† 4. mars 1938 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 17. april 1926

Johan Daniel Landmark ble i 1892 sendt som elev til Vilvorde Havebrugskole i Danmark av sin far. Etter endt gartnerutdannelse og tre år som gartner og lærer ved Bodø landbruksskole ønsket han mer utdannelse. Etter farens bestemmelse begynte han å studere teologi ved universitetet i Christiania. Han skiftet etter hvert over til filosofi og ble i 1909 dr. philos på grunnlag av avhandlingen *Erkjendelsesteoretisk religionsfilosofi*, der han angrep og fullstendig avviste kristendommen. Landmark fortsatte filosofistudiene i Leipzig og Heidelberg.

I 1915 ble han bibliotekar ved vitenskapsselskapet i Trondheim. I kraft av denne stillingen var han en pådriver for bygging av nytt bibliotek med tilhørende lesesal. Han var i tillegg medlem av den departementale biblioteksnemnd til revisjon av loven om pliktavlevering av trykksaker til offentlige biblioteker.

Landmark utga en rekke religionsvitenskapelige og filosofiske arbeider. Han var også forfatter av flere biblioteks- og litterærhistoriske artikler. Han var et interessert og aktivt medlem av Studentersamfundet i Trondheim og var innvalgt som livsvarig medlem.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Ingemund Gullvåg.

Høytidsforedrag Sverre Marstrander
Trekk av jernets historie.

Lærer Sigurd Halmøy, Oslo, for fortjeneste av Antikvarisk avdeling ved DKNVS, Museet.
Rektor Paulus Loe, Trondheim, for fortjeneste av DKNVS, Museet.

Fru Ingeborg Stensrud, Trondheim, for fortjenester av DKNVS.

56. Sophus Bugge, 1973

Advers: Omskrift SOPHUS BUGGE 1833 – 1907 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Sophus Bugge. Under portrettet H. Rui 1973.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • 1760 •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Edith Aas Meisel.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, bronse 80.

Sophus Bugge

Filolog og lingvist

★ 5. januar 1833 i Larvik

† 8. juli 1907 på Tynset

Innvalgt i DKNVS 26. mai 1865

Sophus Bugge begynte som student ved universitetet i Christiania i 1848 hvor han fikk P. A. Munch som foreleser. Han avla filologisk embetseksamen i 1857 og foretok de følgende år studiereiser i utlandet.

I 1860 ble Bugge universitetsstipendiat, senere lektor og professor i sammenlignende indoeuropeisk språkforskning og gammelnorsk ved universitetet i Christiania.

Allerede som student dro Bugge til Telemark for å samle norske folkeviser. Hans utgivelse av norske middelalderballader, *Gamle norske Folkeviser*, i 1858 regnes som en forbilledlig vitenskapelig utgave. Meningen var at boka skulle følges opp med flere bind, men dette ble det aldri noe av,

Bugge nedla hoveddelen av sitt arbeid i behandlingen av den nordiske kulturutvikling, men han fant

også tid til betydningsfulle arbeider på den sammenlignende lingvistikkenes område. I 1867 utga han den første kritiske utgaven av Eddadiktene, som fremdeles er et uunnværlig hjelpemiddel for Eddaforskere.

Ved siden av dette arbeidet han med eldre runeinnskrifter. Han skrev en rekke artikler om innskrifter i både eldre og yngre runer.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Alfred Jakobsen.

Høytidsforedrag Aksel Lydersen
Luftforurensninger, et nasjonalt eller et globalt problem?

Gårdbruker Oskar N. Alstad, Skatval, for fortjeneste i det antikvariske arbeide gjennom en lang årrekke.

Journalist Ulf Moen, Trondheim for fortjeneste av selskapet.

Mr. Axel O, Winje, Brooklyn, USA, for fortjeneste av DKNVS, Museet.

57. Henrik Wergeland, 1974

Advers: Omskrift HENRIK WERGELAND 1808 – 1845 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Henrik Wergeland. Nederst på portrettet MEISEL, under portrettet H. Rui 1974.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • 1760 •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Edith Aas Meisel.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, bronse 80.

Henrik Wergeland

Dikter

★ 17. juni 1808 i Kristiansand

† 12. juli 1845 i Christiania

Innvalgt i DKNVS 7. januar 1843

Henrik Wergeland avla teologisk embetseksamen ved universitetet i Christiania i 1829. Han påbegynte allerede i studietiden arbeidet med det som skulle bli hans litterære hovedverk *Skabelsen, Mennesket og Messias*. Samtidig skrev han og publiserte også innenfor helt andre sjangere.

Wergeland ble gående uten et prestekall og så nå for seg et liv som folkeopplyser. Han grunnla en folkeboksamling for Eidsvoll og nabobygdene. Med støtte fra Selskabet for Norges Vel ga han ut ni numre av skriftserien *For Almuen*. Han skrev folkeopplysende og -oppdragende artikler om betydningen av husflid, landbruk og sogneselskaper samt krav om eget norsk flagg og norsk mynt. Han skrev også lærebøker i historie og botanikk samt lesebok for ungdommen.

I 1833 holdt han den første offentlige 17. mai talen i forbindelse med avdukingen av Krohgstøtten.

Først i 1836 fikk han fast arbeid da som amanuensis på universitetsbiblioteket, en stilling han satt i frem til han ble landets første riksarkivar i 1841.

Wergeland var en av landets største lyrikere. Han skrev også en lang rekke skuespill, tragedier og farser i tillegg til et innflytelsesrikt historisk forfatter-skap. Wergelands bidro sterkt til norsk nasjonsbygging og til vår oppfatning av norsk identitet.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Paulus Svendsen.

Høytidsforedrag Olav Gjærevoll
Landsplaner for vern av norske biotoper.

Sivilingeniør C. F. Lühr, Vågåmo, for fortjenester av Zoologisk avdeling ved DKNVS, Museet.

Dr. Anton Røstad. Bø i Telemark, for fortjenester av Botanisk avdeling ved DKNVS, Museet.

Håkon O. Wika, Vega, for fortjenester av Antikvarisk avdeling ved DKNVS, Museet.

58. Jens Esmark, 1975

Advers: Omskrift JENS ESMARK 1763 – 1839 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Jens Esmark. Nederst på portrettet initialene KL, under portrettet H. Rui 1974.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devisen tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Kristofer Leirdal.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, bronse 80.

Jens Esmark

Geolog og mineralog

★ 31. januar 1763 i Houlbjerg, Danmark

† 26. januar 1839 i Christiania

Innvalgt i DKNVS 28. mars 1825

Jens Esmark studerte medisin og naturvitenskap ved universitetet i København. I 1789 ble han sendt til Kongsberg for å studere ved Bergseminaret, og avla eksamen der i 1791. Deretter fullførte han studiene i København og ble antatt som landmåler.

Etter en lengre studiereise i Europa vendte han tilbake til København i 1797 der han ble utnevnt til assessor i Overbergamtet på Kongsberg. Han ble også utnevnt til lektor i mineralogi, fysikk og kjemi ved Bergseminaret.

Esmark var en dyktig mineralog og kjemiker, han oppdaget to nye mineraler, *tellurvismutitt* og *datolitt*.

I 1814 ble Esmark utnevnt til professor i bergvitenskap ved det nyopprettede universitetet i Christiania. Han tok med seg samlingene til Bergseminaret, som nå var nedlagt.

Selv om han gjorde sin fremste innsats innen mineralogi, bidro han også med høydemålinger av fjelltopper og meteorologiske observasjoner. Hans observasjoner fra Christiania for årene 1816-38 er den eldste komplette serien meteorologiske observasjoner fra vår hovedstad. Han var den første som påviste at det har vært istid i Norge, selv om han plasserte den for langt tilbake i tid.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Christoffer Oftedahl.

Høytidsforedrag Reidar Djupedal
Vinje og Dølen.

Gårdbruker Ole Brosveet, Røra, for fortjeneste av Zoologisk avdeling og Biologisk stasjon ved DKNVS, Museet.

Tekniker Einar Johnsen, Sunndalsøra, for fortjeneste av Botanisk avdeling ved DKNVS, Museet.

59. Sigval Schmidt-Nielsen, 1976

Advers: Omskrift SIGVAL SCHMIDT-NIELSEN 1877 – 1956 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Sigval Schmidt-Nielsen. Nederst på portrettet initialene TBS, under portrettet H. Rui 1976.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Tore Bjørn Skjølvvik.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, bronse 80.

Sigval Schmidt-Nielsen

Kjemiker

★ 17. november 1877 på Røros

† 25. mai 1956 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 17. april 1926

Æresmedlem 1954

Sigval Schmidt-Nielsen tok eksamen ved Trondhjems Tekniske Lærestalt. Han fortsatte studiene i Tyskland, Belgia og Sveits. Han avla doktorgraden ved universitetet i Basel på en avhandling om enzymerets betydning ved modning av saltet sild.

Etter å ha arbeidet ved Stockholms Högskola og universitetet i Kristiania ble han i 1913 utnevnt til professor i teknisk organisk kjemi ved Norges tekniske høyskole i Trondheim. Han fikk her oppgaven med å bygge opp undervisning og forskning ved det nyopprettede Institutt for teknisk organisk kjemi og næringsmiddelkjemi.

Schmidt-Nielsen var en av de som tok initiativ til å revitalisere vitenskapsselskapet i 1926 og nedla et stort arbeid i dette. Han ble valgt til generalsekretær i det omorganiserte selskapet og var den drivende kraften i mange år. Han var svært opptatt av tradi-

sjoner og fikk gjeninnført en årlig høytidsdag samt både den årlige minnemedaljen og Gunnerusmedaljen.

Sigval Schmidt-Nielsen ble tildelt Gunnerusmedaljen i sølv i 1931 og utnevnt til æresmedlem av vitenskapsselskapet i 1954.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Generalsekretær Thv. Krohn-Hansen leste Aage W. Owes biografi over *Sigval Schmidt-Nielsen*.

Høytidsforedrag Gerd Høst Heyerdahl
Om runer og hedenskap i gamle Norge.

Gårdbruker Jo Skarland, Høylandet i Namdalen, for fortjenester av Antikvarisk avdeling ved DKNVS, Muséet.

60. Anders J. Nummedal, 1977

Advers: Omskrift ANDERS J. NUMMEDAL 1867 – 1944 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Anders J. Nummedal. Nederst på portrettet initialene KL, under portrettet H. Rui 1977.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Kristofer Leirdal.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, bronse 80.

Anders J. Nummedal

Lærer og konservator

★ 27. januar 1867 i Vik, Sogn og Fjordane

† 6. mars 1944 i Oslo

Innvalgt i DKNVS 5. desember 1927

Anders J. Nummedal begynte å studere realfag ved universitetet i Kristiania i 1889. På grunn av flere avbrudd for å tjene til livets opphold avla han først graden cand. real. i 1900. Han ble ansatt som adjunkt ved Kristiansunds offentlige høyere almen-skole. Det ble opprettet en konservatorstilling for ham ved Universitetets Oldsaksamling i Oslo i 1922.

Nummedal fant noen bearbejdede flintstykker da han kartla en strandterrasse utenfor Kristiansund. Han sendte disse til vitenskapselskapet. Funnene ble publisert av Karl Rygh og viste seg å være de første funn fra eldre steinalder i Norge.

I 1925 reiste Nummedal til Finnmark for å lete etter kulturminner fra steinalderen. Inntil da var det bare funnet noen få flint- og skiferredskaper, og oppfatningen var at det hadde bodd mennesker i Finnmark i høyst 4000 år. Nummedal fant boplas-

ser fra den eldre steinalder umiddelbart, og i løpet av de neste årene kartla han mer enn 60 boplasser fra eldre steinalder langs hele Finnmarkskysten.

Nummedal fant også boplasser fra den eldre steinalder på Østlandet.

Nummedal ble tildelt Gunnerusmedaljen i sølv 1929.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Kristen R. Møllenus.

Høytidsforedrag Knut Fægri
Den røde flekk i hestekastanjeblomsten – en bestøvningsøkologisk ekskursjon.

Carl W. Gotaas, Trondheim, for sin utrettelige innsats for vern av norsk natur.
Karl Børseth, Drammen, for fortjeneste av Zoologisk avdeling ved DKNVS, Muséet.

61. Axel Thue, 1978

Advers: Omskrift AXEL THUE 1863 – 1922 / ★ SOCIUS NOSTER ★

I feltet portrett av Axel Thue. Nederst på portrettet initialene GS, under portrettet H. Rui 78.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Geir Stormoen.

Gravør: H. Rui.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 15, bronse 80.

Axel Thue

Matematiker

★ 19. februar 1863 i Tønsberg

† 7. mars 1922 i Kristiania

Innvalgt i DKNVS 11. mars 1895

Axel Thue avla cand. real. graden ved universitetet i Kristiania i 1889. Han studerte deretter i Leipzig og Berlin før han vendte tilbake til Norge som universitetsstipendiat. I 1894 ble Thue overlærer i mekanikk ved Trondhjems Tekniske Læreanstalt, før han i 1903 ble utnevnt til professor i anvendt matematikk ved universitetet i Kristiania,

Selv om Thue var professor i anvendt matematikk er det han huskes internasjonalt for nye, uortodokse og fruktbare ideer i tallteori og kombinatorikk. Han leste helst ikke andres arbeider, men bygget opp sine egne tankebygninger fra grunnen av. Dette førte ofte til at han gjenoppdaget kjente resultater, men også til at han åpnet nye veier.

Thue er særlig kjent for tre resultater. Det første er et bevis for at visse algebraiske likninger i to variable ikke kan ha uendelig mange heltallige løsninger. Det andre er hans resultat om hvordan algebraiske

tall kan tilnærmes med rasjonale tall. Den moderne versjonen har fått navnet *Thue-Siegel-Roths teorem*. Det tredje er en serie undersøkelser om uendelig lange tegnsekvenser som har fått ny aktualitet med datateknologiens interesse for naturlige språk.

Han reformerte de mekaniske forelesninger fra grunnen av. Han laget og foreleste sin egen versjon av vektorregning, i form av en *pilteori*, oppbygget etter mønster av Euklid, meget detaljert og intrikat.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Sigmund Selberg.

Høytidsforedrag herr Jacob B. Natvig
Immunitet – venn eller fiende?

Kaptein Rolf Dahlby, Ørland Flystasjon, Brekstad, for fortjenestefullt arbeid med utforskningen av Trøndelags insektfauna. Fylkesskogmester Oddvar Mørkved, Skage i Namdalen, for fortjenestefullt arbeid for bevaring av våre fortidsminner i Namdalen.

62. Magnus Olsen, 1979

Advers: Omskrift MAGNUS OLSEN 1878 – 1963 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Magnus Olsen. Nede til høyre initialene YT.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Yngvar Thoresen.

Gravør: Yngvar Thoresen.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, bronse 80.

Magnus Olsen

Filolog

★ 28. november 1878 i Arendal

† 16. januar 1963 i Oslo

Innvalgt i DKNVS 5. desember 1927

Magnus Olsen studerte filologi ved universitetet i Kristiania og tok graden cand. philol. i 1903. Han var assistent for Sophus Bugge og ble universitetsstipendiat i 1904. Fire år senere ble han utnevnt til Bugges etterfølger som professor i gammalnorsk og islandsk språk og litteratur.

Da Olsen ble Bugges assistent arbeidet Bugge med en utgave med Norges eldre og yngre runeinnskrifter. Olsen fullførte arbeidet med de eldre runeinnskriftene og ga deretter ut fem store bind med yngre runeinnskrifter.

Olsen er også kjent for sine avhandlinger om hva norske stedsnavn sier om religion og samfunnsforhold i førkristen tid, spesielt gjennom verkene *Hendenske kultminder i norske stedsnavne* og *Ættegård og helligdom*.

I 1909 grunnla han tidsskriftet *Maal og Minne* som han selv redigerte i 40 år. I 1941 ble han valgt til dekanus etter at Francis Bull var arrestert.

Olsen skapte gjennom sitt banebrytende arbeid om runer og stedsnavn en ny forståelse av religion og samfunnsliv i førkristen tid i Norge.

Magnus Olsen ble tildelt Gunnerusmedaljen i 1946.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Jørn Sandnes.

Høytidsforedrag Carl-Göran Hedén
Mot bioteknikens sekel.

Journalist Thoralf Johnsen, Namdal
Arbeiderblad, Namsos, for hans
fortjenestefulle arbeid ved å formidle
arkeologisk nyhetsstoff fra Namdals-distriktet.

63. Matthias Numsen Blytt, 1980

Advers: Omskrift MATTHIAS N. BLYTT 1789 – 1862 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Matthias Numsen Blytt. Nederst på portrettet initialene GS, nede til høyre Y. T. 80.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Geir Stormoen.

Gravør: Yngvar Thoresen.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, bronse 80.

Matthias Numsen Blytt

Botaniker

★ 26. april 1789 i Overhalla

† 26. juni 1862 i Christiania

Innvalgt i DKNVS 6. mai 1857

Matthias Numsen Blytt startet sine studier ved universitetet i København, men grunnet dårlig økonomi måtte han gi opp dette. Han fikk stipend av kronprins Karl Johan og begynte å studere jus ved universitetet i Christiania. Imidlertid var det botanikken som ble hans hovedstudium.

Hver sommer foretok Blytt botaniske innsamlingsreiser til forskjellige deler av landet. I årene 1829-32 studerte han utenlands med offentlig stipend. I tillegg til studier ved universiteter og botaniske samlinger samlet han selv et omfangsrikt materiale, særlig fra Alpene og Pyreneene.

Blytt ble lektor i botanikk i 1828. Ni år senere ble han utnevnt til og professor i botanikk og bestyrer av Botanisk hage ved universitetet i Christiania.

Blytts mål var å skaffe oversikt over plantenes geografiske fordeling. Allerede i 1847 forsøkte han å

gi en landsdekkende oversikt, men prosjektet var for stort og det stoppet opp etter første hefte. I 1861-76 utkom Blytts *Norges Flora* i tre bind, to av dem posthumt bearbejdet av hans sønn Axel Blytt.

Hans private botaniske samling ble kjøpt av Staten og innlemmet i universitetets herbarium.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Olav Gjærevoll.

Høytidsforedrag herr Peter F. Hjort
Helse – en rett og et ansvar.

Løytnant Kristen Bjerkhol, Bruhagen, for hans fortjenestefulle arbeid for bevaring av våre fortidsminner på Averøya.

64. Gerhard H. Armauer Hansen, 1981

Advers: Omskrift G. H. ARMAUER HANSEN 1841 – 1912 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Gerhard H. Armauer Hansen. Nederst på portrettet initialene HW.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / * 1760 *

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Yngvar Thoresen.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, bronse 80.

Gerhard Henrik Armauer Hansen

Lege

★ 29. juli 1841 i Bergen

† 12. februar 1912 i Florø

Innvalgt i DKNVS 21. januar 1901

Gerhard Armauer Hansen tok medisinsk embets-eksamen ved universitetet i Christiania i 1866. Han ble ansatt som lege ved Pleiestiftelsen nr. 1 og St. Jørgens hospital i 1868. Pleiestiftelsen var et nystartet hospital for å ta seg av spedalske.

Armauer Hansen mottok i 1869 Skjelderups gullmedalje for avhandlingen *Bidrag til Lymfhe-kjertlernes normale og pathologiske Anatomi*.

Armauer Hansen kunne etter hvert fastslå at leprapasientene på et eller annet tidspunkt hadde vært i kontakt med andre leprapasienter. Han observerte også bakterier i pasientenes blodprøver. I et forsøk på å bevise at sykdommen smittet podet han materiale fra en leprapasient på en 17 år gammel kvinnelig pasient på Pleiestiftelsen. Selv om forsøket ikke forårsaket noen skade ble han fradømt stillingen som lege ved Pleiestiftelsen.

Armauer Hansen mottok en rekke internasjonale æresbevisninger for sin oppdagelse av leprabasillen.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Jon O. Lamvik.

Høytidsforedrag Hans Midbøe
De store følelsers tid – Wergeland, friheten, Norge og teateret.

Naturverninspektør Kristen Krogh, Trondheim, for mangeårig samarbeid med Zoologisk avdeling og spesielt for arbeidet innen ornitologisk forskning og for verdifulle bidrag til fuglesamlingen ved DKNVS, Muséet.

Konservator Anders Bernhoft-Osa, Stavanger, for samarbeid og verdifulle gaver til Zoologisk avdeling ved DKNVS, Muséet.

Kantilal Jivan Shah, Mahe på Seychellene, for uvurderlig hjelp i forbindelse med en Zoologisk ekspedisjon til Seychellene i 1979.

65. Peter Andreas Munch, 1982

Advers: Omskrift P. A. MUNCH 1810 – 1863 / SOCIUS NOSTER

I feltet portrett av P. A. MUNCH. Under initialene H. W.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / * 1760 *

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Yngvar Thoresen.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, bronse 80.

Peter Andreas Munch

Historiker

★ 15. desember 1810 i Christiania

† 25. mai 1863 i Roma

Innvalgt i DKNVS 13. november 1849

Peter Andreas Munch avla juridisk embetseksamen ved universitetet i Christiania i 1834. Han ble utnevnt til lektor i historie ved universitetet i 1837 og professor fire år senere.

Det var hovedsakelig ved sitt omfattende og mangfoldige vitenskapelige forfatterskap og sin innsats i kildegranskingen Munch sikret seg en plass i norsk vitenskapshistorie.

Hans hovedverk *Det norske Folks Historie* kom ut i 1851-63 i 8 store bind. Arbeidet bygde på en grunnleggende ny kritisk gjennomgang av kilde-materialet.

I 1859 reiste Munch til Italia for å skrive av kilde-materiale med tilknytning til Norge i Vatikanets arkiv. Materialet i Vatikanets arkiv dokumenterte Pave-stolens kontakt med Norge under middelalderen. Disse avskriftene ble en vesentlig del av kildesamlingen *Diplomatarium Norvegicum*.

Peter Andreas Munch var en av de fremste norske forskerpersonlighetene innenfor den generasjonen som la grunnlaget for den moderne norsk historieforskningen.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Grethe Authén Blom.

Høytidsforedrag Tor Brustad
Stråleterapi, utviklingstendenser, innpassing i landets helsetjeneste.

Kontorsjef Mads Almaas, Vegkontoret i Nord-Trøndelag, som gjennom mange år har vært en verdifull støtte for Arkeologisk avdeling ved DKNVS, Muséet i fornminnevernet i Steinkjerområdet.

66. Ole Jacob Broch, 1983

Advers: Omskrift OLE JACOB BROCH 1818 – 1889 / SOCIUS NOSTER

I feltet portrett av Ole Jacob Broch. Nede til høyre initialene H.W.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / * 1760 *

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Yngvar Thoresen.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, bronse 80.

Ole Jacob Broch

Matematiker og politiker

★ 14. januar 1818 i Fredrikstad

† 5. februar 1889 i Sèvres, Frankrike

Innvalgt i DKNVS 13. november 1849

Ole Jacob Broch begynte sine studier i 1835 ved universitetet i Christiania. videre studier i Paris ble han i 1842 universitetsstipendiat i matematikk. Han sluttet imidlertid året etter for å være med å starte Nissens Latin- og Realskole, men vendte tilbake til stillingen etter å ha avlagt doktorgraden i 1847. Han ble året etter utnevnt til ekstraordinær lektor i matematikk.

Da Bernt Michael Holmboe brått og uventet døde i 1850 overtok Broch læreposten i ren matematikk. Han ble i 1858 utnevnt til professor.

Broch stiftet 1847 *Christiania almindelige gjensidige Forsørgelsesanstalt*, Skandinavias første livsforsikringsselskap.

Som medlem av den nordiske myntkommisjonen gikk han i 1872 imot at den svenske kronemynten skulle gjelde for alle tre riker, men foreslo isteden å innføre den tyske mark som valuta.

I 1879 ble han ansatt ved Det internasjonale byrå for mål og vekt i Sèvres, med den oppgave å grunnlegge et internasjonalt mål- og vektsystem. Broch var fra 1883 direktør samme sted. Dette viktige standardiseringsarbeidet var så godt som fullført ved hans død.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Sverre Westin.

Høytidsforedrag Sven G. Terjesen
Grunnforskning og industriell utvikling.

Sjefsredaktør Per-Kristian Paulsboe for hans mangeårige arbeid med Selskapets Skrifter.

67. Eilert Lund Sundt, 1984

Advers: Omskrift EILERT LUND SUNDT 1827 – 1875 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Eilert Lund Sundt.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø. Devisen tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Devisen tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Yngvar Thoresen.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, bronse 80.

Eilert Lund Sundt

Samfunnsforsker og teolog

★ 8. august 1817¹ i Farsund

† 13. juni 1875 på Eidsvoll

Innvalgt i DKNVS 30. november 1858

Eilert Lund Sundt avla teologisk embetseksamen ved universitetet i Christiania i 1846. På slutten av studiene var han også lærer ved Christiania tukthus. Der møtte han flere fanger av romanifolket. Sundt ble kjent med noen av dem, lærte seg språket og forsøkte å følge noen av dem rundt i landet. Dette resulterte i hans første avhandling, *Beretning om Fante- eller Landstrygerfolket i Norge*.

Sundt ble engasjert i arbeidsforhold og sosiale problemer i Norge. Han mottok i perioden 1851-69 stipend fra Stortinget til sitt studium av *almuesfolk og den fattigste og ræste klasse*.

Sundt påviste at det store fødselstallet i 1840-årene ikke skyldtes lettsinn blant ungdommen, som var den vanlige oppfatningen, men at det en generasjon tidligere også hadde vært store fødselstall. Denne oppdagelsen av generasjonsbølgene har fått navnet *Eilert Sundts lov*.

¹ Fødselsåret på minnemedaljen er feil.

Da Stortinget stanset stipendet, ble han utnevnt til sogneprest på Eidsvoll.

Sundt var en pioner innen demografi og etnologi i Norge og regnes som samfunnsvitenskapens far. Han hadde ingen formell utdannelse innenfor disse fagene, men bygde i all hovedsak på egne observasjoner og intervjuer fra reiser rundt i landet.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Tore Lindbekk.

Høytidsforedrag Åge Holter *Religion og politikk. Det islamske eksperiment i Iran*.

Dr. Lúðvík Kristjánsson, Hafnarfirði, Island for hans fremragende vitenskapelige arbeid, særlig med det store historiske verk *Íslenzkir Sjárvarhættir* (Islands kystkultur).

Skoleinspektør Ivar Berre, Skogn, for hans arbeid med utgarving av jernvinneanlegg på Heglervollen i Levanger i samarbeid med DKNVS, Muséet.

68. Christopher Hansteen, 1985

Advers: Omskrift CHRISTOPHER HANSTEEN 1784 – 1873 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Christopher Hansteen. Under til venstre initialene Y. T.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Yngvar Thoresen.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, bronse 80.

Christopher Hansteen

Anvendt matematiker

★ 26. september 1784 i Christiania

† 15. april 1873 i Christiania

Innvalgt i DKNVS 28. september 1818

Christopher Hansteen begynte å studere jus ved universitetet i København i 1803. Han fant ikke jus spesielt interessant og fulgte heller de offentlige forelesningene til bl.a. fysikeren Hans Christian Ørsted. Hansteen fullførte aldri studiene. I 1811 vant han en prisoppgave utstedt av det danske vitenskapselskapet med tittelen *Kan man forklare alle Jordens magnetiske Særsyn af en enkelt Magnetaxe eller nødes man til at antage flere.*

I 1814 tiltrådte Hansteen som lektor i anvendt matematikk ved universitetet i Christiania, den faglige legitimiteten var begrunnet i prisoppgaven. To år senere ble han utnevnt til professor.

Han ble allerede i 1815 redaktør for den offisielle norske almanakken, en oppgave han skjøttet i nesten 50 år.

Universitetet bygget på 1830-tallet et astronomisk observatorium der Hansteen ble bestyrer. Herfra

kunne han bestemme hovedstadens beliggenhet og korrekte tid.

I 1828 la Hansteen ut på en to år lang reise for å finne den *annen* magnetiske nordpol som han mente måtte ligge i Sibir.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Ivar Svare.

Høytidsforedrag Trygve Lysaker *Biskop Peter Olivarius Bugge og Kronprins Christian Fredrik.*

Avdelingsbibliotekar Harald Nissen for hans fortjenestefulle arbeid for Selskabet gjennom mange år og interesse for Selskabets historie og tradisjon.

Journalist Ulf Moen for hans store interesse for Selskabet og særlig det viktige arbeid med informasjon om Selskabets virksomhet han har nedlagt i sitt virke i Adresseavisen.

69. Lyder Must Borthen, 1986

Advers: Omskrift LYDER MUST BORTHEN 1849 – 1924 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Lyder Must Borten. Under initialene Y. T. og H. W.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Yngvar Thoresen.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, bronse 80.

Lyder Must Borten

Lege

★ 4. mai 1849 i Trondheim

† 8. desember 1924 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 28. september 1877

Lyder Must Borthen ble cand. med. ved universitetet i Christiania i 1875. Etter studiene åpnet han privat legepraksis i Trondheim, før han i 1886 ble lege ved byens blindeskole. Han avla doktorgraden i 1885.

Borthen ble tidlig interessert i øyesykdommer og ble særlig kjent for sin forskning rundt fargeblindhet og øyelidelser hos spedalske. I 1900 mottok han gullmedalje ved verdensutstillingen i Paris for avhandlingen *Die Lepra des Auges*.

Borthen laget en samling med 74 fotografier av øynene til spedalske med utfyllende informasjon. Disse ble trykket i kun fire eksemplarer. Et mer særpreget arbeid er hans akvareller av spedalskes øyne som ble trykket i ett eksemplar og gitt til universitetet i Kristiania.

Borthen hadde også kulturelle og samfunnsmessige interesser. Han var en av Trondheims mest fremtredende kulturpersonligheter.

I 1883 grunnla han selskaps- og foredragsklubben U.C.D. (Utile cum dulci). Han var formann i Trondhjems Kunstforening og i Trondhjems Forsvarsforening.

Han var formann i jubileumskomiteen ved feiringen av Trondheims 900-årsjubileum i 1897. Han var også med å stifte Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Håkon Leira.

Høytidsforedrag Finn-Erik Vinje *Den norske språksituasjon – status og framtidssikter*.

70. Jon Erichsen, 1987

Advers: Omskrift JON ERICHSEN 1728 – 1787 / SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Jon Erichsen. Under initialene H. W. og Y. T.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • 1760 •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Yngvar Thoresen.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, bronse 80.

Jon Erichsen

Embetsmann, bibliotekar og forfatter

★ 31. august 1728 Island

† 29. mars 1787 i København

Innvalgt i DKNVS 4. desember 1769

Jon Erichsen (is. Jón Eiríksson) var elev ved Skalholt lærde skole da han kom i kontakt med teologen Ludvig Harboe. Harboe oppholdt seg på Island i årene 1741-45 for å inaspisere kirke- og skolevesenet. Erichsen fulgte med Harboe først til København og etterpå til Trondheim hvor han var blitt utnevnt til biskop. Her ble Erichsen elev ved katedralskolen før han ble dimittert til universitetet i København, der han avla juridisk attestas i 1758. Han ble året etter utnevnt til professor ved Sorø Akademi.

I 1771 flyttet Erichsen til København som medlem av det nyopprettede Norske Kammer. Han gjorde karriere som embetsmann og hadde bl.a. stillinger som Assessor i Høyesterett, Konferanseråd, bibliotekar ved det kongelige Bibliotek og medlem av direksjonen ved Sorø Akademi.

Da han startet som bibliotekar var det Kongelige Biblioteks boksamling i dårlig forfatning. Han ordnet samlingen, fikk bundet inn bøker og fikk tettet hull i samlingen. Han fikk påbegynt katalogiseringen og ga selv ut en oversikt over den gamle kongelige samlingshåndskrifter i 1786.

Som islending interesserte Erichsen seg for norrøn litteratur, og skrev en rekke avhandlinger om nordiske forhold som om de gamle nordboeres egenavn, om deres utenlandsreiser og forkjærlighet for hester, om barneutsettelse, om berserker, om drømmer og ånder. Han bidro også til offentliggjørelse av norrøne tekster. Fra 1779 til sin død var han formann i det nystiftede islandske litteraturselskapet.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Alfred Jakobsen.

Høytidsforedrag Kjell Kleppe *Molekyler biologi. Tilbakeblikk og fremtidsperspektiver.*

71. Georg Ossian Sars, 1988

Advers: Omskrift GEORG OSSIAN SARS 1837 – 1927 / SOCIUS NOSTER

I feltet portrett av Georg Ossian Sars. Under portrettet 88 T.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / * 1760 *

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Yngvar Thoresen.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, bronse 80.

Georg Ossian Sars

Zoolog

★ 24. april 1837 i Kinn (nå Flora)

† 9. april 1927 i Aker (nå Oslo)

Innvalgt i DKNVS 25. april 1870

Georg Ossian Sars begynte å studere medisin ved universitetet i Christiania, men byttet snart studium til zoologi. Han var gjennom hele karrieren opptatt av krepssdyrenes mangfold og systematikk. I 1863 ble han belønnet med Kronprinsens gullmedalje for avhandlingen *Norges Ferskvannskrepssdyr*.

Fra 1864 var Sars stipendiat for å drive praktisk-vitenskapelige undersøkelser om Norges fiskerier. Målet var å få bedre forståelse og forvaltning av de økonomiske og næringsmessige viktige ressursene fiskeriene representerte.

Sars ble i 1870 universitetsstipendiat og bare fire år senere professor i zoologi ved universitetet i Christiania. Han hadde i en lang periode ansvaret for alle praktisk-vitenskapelige fiskeriundersøkelser langs hele norskekysten.

Sammen med Henrik Mohn tok Sars initiativet til Den Norske Nordhavs-Expedition i årene 1876-78. De samlet inn et rikt materiale av invertebrater (virvelløse dyr) i tillegg til å samle data om vær, havstrømmer, sjøtemperaturer og dybdeforhold.

Sars var den første nordmann som ga offentlige forelesninger om evolusjonsteorien.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Marit E. Christiansen.

Høytidsforedrag Jan Magnerud
Norge gjennom istider og mellomistider.

Gårdbruker Ole E. Folden, Beistad, for sitt store arbeid med å avdekke og verne en rekke helleristningsfelt på Hammer i Beistad.
Cand. philol. Monica Aase for det betydelige arbeid som er lagt ned i det vitenskapelige arbeid *Patrioter og bønder. Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs arbeid med landbrukspremier 1772-1806.*

72. Hans Michelsen, 1989

Advers: Omskrift HANS MICHELSEN 1789 – 1859 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Hans Michelsen.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Yngvar Thoresen.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Sølv 10, bronse 80.

Hans Michelsen

Billedhugger

★ 1789 (døpt 30. august) på Leinstrand

† 20. juni 1859 i Christiania

Innvalgt i DKNVS 9. april 1844

Hans Michelsen begynte tidlig med treskjæring uten noen form for veiledning. Hans kunstneriske evner ble først lagt merke til i voksenalder. Med hjelp fra den norske statsministeren i Stockholm, Peder Anker, begynte han i 1815 på *Kungliga Akademien för de fria konsterna* i Stockholm. Han var den første norske kunstner som fikk statsstipend.

Etter fem år i Stockholm fortsatte han utdannelsen ved Bertel Thorvaldsens atelier i Roma. I 1829 vendte han tilbake til Stockholm. Blant hans viktigste verker fra denne tiden er portrettbystene av Carl XIII og kronprins Oscar (senere Oscar I) som ble gitt til vitenskapsselskapet i 1835. Fra 1838 hadde han tittelen Kgl. Hof- og statybildhuggare.

Michelsens hovedverk var de tolv apostlene i legemsstørrelse til domkirken i Trondheim. Dette var det største skulpturarbeidet i Norge på 1800-tallet. De gikk tapt ved brannen i Erkebispegården i 1983.

Sine siste 15 år bodde Michelsen i Christiania. Blant hans mest kjente arbeider fra denne tiden er marmorbystene av Thomas Angell og Ludvig Holberg og evangelistmedaljongene i Slottskapellet.

Michelsen etterlot seg en stor samling tegninger.

Utdelte sølvmedaljer

Minnetale Arne E. Holm.

Høytidsforedrag Arne Skjølsvold
Påskeøya i fortid og nåtid.

Sverre A. Ødegaard, Røros, for hans store kulturhistoriske innsats gjennom mange år.

73. Kristine Bonnevie, 1990

Advers: Omskrift KRISTINE BONNEVIE • 1872 • 1948 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Kristine Bonnevie.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • 1760 •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Den Kongelige Mynt.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 5, sølv 10, bronse 90.

Stempelnr: R81/R82.

Kristine Bonnevie

Zoolog

★ 8. oktober 1872 i Trondheim

† 30. august 1948 i Oslo

Innvalgt i DKNVS 1. desember 1928

Kristine Bonnevie startet med medisinstudier ved universitet i Kristiania, men skiftet snart over til zoologi. I 1900 ble hun ansatt som konservator ved universitetets zootomiske museum. I 1906 avla hun doktorgraden med avhandlingen *Undersøgelser over kimcellerne hos Enteroxenos østergreni*.

I 1912 vedtok Stortinget at kvinner kunne inneha embetsstillinger og allerede samme år ble Bonnevie utnevnt til ekstraordinær professor i zoologi, som den første kvinnen i landet. I 1919 etterfulgte hun G. O. Sars i det ordinære professoratet i zoologi.

I 1914 begynte hun på et nytt forskningsfelt – arvelighetsundersøkelser hos mennesker. Hun visste at befolkningen i våre fjellbygder fremdeles var nokså isolert og derfor var et egnet materiale for studier av forhold som arvelig disposisjon for tvillingfødsler og enkelte abnormiteter. For å gi undersøkelsene en institusjonell forankring opprettet universitetet

to år senere institutt for arvelighetsforskning, hvor hun ble bestyrer.

Hun igangsatte en stor undersøkelse av genetiske abnormiteter, som dvergvekst, polydactyli (forekomst av unormalt mange fingre og tær), tvillingfødsler og blødersyke.

Bonnevie gjennomførte også detaljerte studier av fingeravtrykk, *papillarmønstre*, fra tusenvis av mennesker. Hun viste at hver person har et unikt mønster bestående av tre uavhengig nedarvende tema som kommer til uttrykk under fosterutviklingen.

Kristine Bonnevie var det første kvinnelige medlem av *Det Norske Videnskaps-Akademi*. I 1935 ble hun tildelt *Fridtjof Nansens belønning for fremragende forskning*.

Utdelte gullmedaljer

Knut B. Aarseth, Volda, for hans arbeid for norsk astronomi.

Tore Kuløy, Innsmøla, for sitt arbeid for norsk arkeologi.

74. Just Knud Qvigstad, 1991

Advers: Omskrift JUST K. QVIGSTAD • 1853 – 1957 / • SOCIUS NOSTER •
I feltet portrett av Just Knud Qvigstad.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★
I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Den Kongelige Mynt.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 5, sølv 10, bronse 90.

Stempelnr: R103/R82.

Just Knud Qvigstad

Språkforsker

★ 4. april 1853 i Lyngen

† 15. mars 1957 i Tromsø

Innvalgt i DKNVS 22. oktober 1894

Just Knud Qvigstad tok filologisk embetseksamen ved universitetet i Christiania i 1874. Deretter returnerte han til Tromsø hvor han ble lærer, senere adjunkt, ved latinskolen.

Etter et års permisjon avla Qvigstad i 1881 cand. theol. graden ved universitetet. To år senere ble han bestyrer ved lærerskolen i Tromsø.

I tillegg til sin yrkeskarriere som pedagog markerte Qvigstad seg som en sentral innsamler og formidler av samisk språk- og kulturstoff. Han hadde en omfattende produksjon av artikler og bøker over en periode på 74 år. De fleste av publikasjonene kom til etter at han gikk av med pensjon, og den siste da han var 101 år gammel.

Blant hans viktigste arbeider er firebindsverket *Lappiske eventyr og sagn* og trebindsverket om samiske stedsnavn i Nord-Norge.

Qvigstad gjennomførte banebrytende studier av samiske dialekter, som til da hadde vært ofret liten oppmerksomhet i Norge.

Da Qvigstad fylte 90 år innstiftet Tromsø Museum *Rektor Qvigstads gullmedalje*, som skulle deles ut hvert femte år til innen- eller utenlandske forskere som hadde levert fremragende arbeider innen samisk forskning.

Qvigstad ble tildelt Gunnerusmedaljen i gull i 1930.

Utdelte gullmedaljer

Tore Fossum, Elverum og Jostein K. Nysæther, Ottestad for deres mangeårige arbeid med å planlegge og bygge opp Norsk Skogbruksmuseum på Elverum til en vitenskapelig og kulturell institusjon.

75. Sophus Lie, 1992

Advers: Omskrift SOPHUS LIE 1842 1899 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Sophus Lie.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Den Kongelige Mynt.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 5, sølv 10, bronse 90.

Stempelnr: R150/R82.

Sophus Lie

Matematiker

★ 17. desember 1842 i Eid

† 18. februar 1899 i Kristiania

Ikke medlem av DKNVS

Sophus Lie begynte å studere realfag ved universitetet i Christiania i 1859, og avla embetseksamen i 1865. Under det nordiske naturforsker møtet i 1868 møtte han de danske matematikerne Adolf Steen og Hieronymus Zeuthen og ble inspirert i retning av den moderne geometrien. Han mottok året etter et stipend for å fortsette studiene i Berlin, Göttingen og Paris. I Berlin møtte han Felix Klein og de skrev tre artikler sammen.

Sophus Lie disputerte for doktorgraden i 1871 med avhandlingen *Over en Classe geometriske Transformationer*. Elling Holst sa om disputasen at *Ingen mors sjæl hadde begrepet et ord af det hele*. Avhandlingen ble imidlertid lagt merke til i Europa, og Lie fulgte opp med en rekke artikler.

Da et professorat ved universitetet i Lund ble ledig vurderte Lie å søke. I radikale kretser ble det oppfattet som et nederlag om landets store matematiker

måtte forlate fedrelandet. Det ble derfor i 1872 fremmet et forslag i Stortinget om å opprette et ekstraordinært professorat for Lie. Dette ble vedtatt og han ble landets første såkalte *Stortingsprofessor*.

I 1886 aksepterte Lie et tilbud om et professorat i Leipzig, en ærefull stilling i et aktivt vitenskapelig miljø. I 1894 vedtok Stortinget å tilby Lie tittelen *Professor i Transformationsgruppenes Teori* med en årlig gasje på 10.000 kroner, det dobbelte av en ordinær professorlønn. Han tok imot tilbudet, men vendte ikke tilbake til Norge før fire år senere.

Sophus Lie blir regnet som en av de største og mest innflytelsesrike matematikere i nyere tid.

Utdelte gullmedaljer

Kjell Arve Isbrekken, Driva, for funnet av et hittil ukjent mineral *Isbrekkenitt*.

76. Abraham Pihl, 1993

Advers: Omskrift ABRAHAM PIHL · 1756 1821 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Abraham Pihl. Nederst på portrettet initialene HW.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Den Kongelige Mynt.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 5, sølv 10, bronse 90

Stempelnr: R175/R82.

Abraham Pihl

Prest, astronom og mekaniker

★ 3. oktober 1756 i Gausdal

† 20. mai 1821 i Vang (nå Hamar)

Innvalgt i DKNVS 11. april 1792

Abraham Pihl avla graden cand.theol. ved universitetet i København i 1783. Han studerte ikke bare teologi, men også matematikk, mekanikk og astronomi.

Etter eksamen ble han utnevnt til sogneprest i Lund og Flekkefjord. To år senere fikk han dessuten stillingen som astronomisk observatør i Norge. Oppgaven var å fastsette nøyaktige målepunkter for utarbeidelse av kart. Han lagde selv de instrumentene han trengte som astronomiske kikkerter, ur og sekstant.

I 1789 ble han utnevnt til sogneprest på Vang i Hedmark. På prestegården bygde Pihl opp en stor samling astronomiske instrumenter. Han utførte alt arbeidet selv. Fra sliping av linser til fremstilling av fatningene. Han laget også instrumenter for bl.a. Christopher Hansteen.

Phil lærte opp ungdommer i urmakeri, tredreining, møbelsnekkeri og pottemakeri. Han regnes som grunnlegger av den betydelige urindustrien på Hedemarken på 1800-tallet.

Fra Sverige bestilte Phil ploger som han forbedret i smia på prestegården slik at de kunne pløye dypere. Han konstruerte også en treskemaskin, noe som på den tiden var ukjent.

Phil skrev flere avhandlinger. Hans viktigste astronomiske avhandling, *Om Chronometrets Anvendelse til at finde den geographiske Længde paa det faste Land*, ble trykket i skriftene til vitenskapselskapet i København.

Utdelte gullmedaljer

Oskar Mendelsohn, Oslo, for hans omfattende vitenskapelige arbeid i utforskningen av den jødiske minoritets historie i Norge.

77. Sigrid Undset, 1994

Advers: Omskrift SIGRID UNDSET 1882 1949 / • SOCIA NOSTRA •

I feltet portrett av Sigrid Undset. Nederst på portrettet initialene HW.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Den Kongelige Mynt.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 5, sølv 10, bronse 90.

Stempelnr: R219/R82.

Sigrid Undset

Forfatter

★ 20. mai 1882 i Kallundborg, Danmark

† 10. juni 1949 på Lillehammer

Ikke medlem av DKNVS

Sigrid Undsets far var arkeolog og gjennom ham ble hun tidlig introdusert for eddadiktingen og de islandske sagaer. Hun tok middelskoleeksamen ved Ragna Nielsens radikale fellesskole i Kristiania. Hun avsto et tilbud om friplass i gymnaset og tok i stedet handelsskoleeksamen med påfølgende kontorstilling i et ingeniørfirma.

Hennes første litterære forsøk ble refusert av forleggeren, men i 1907 ble romanen *Fru Martha Oulie* antatt hos Aschehoug.

I 1909 fikk Undset et utenlandsstipend og bosatte seg en tid i Roma. Kunstnerlivet i Roma ga stoff til samtidsromanen *Jenny* som kom i 1911 og som ble hennes gjennombrudd som forfatter.

I 1919 flyttet Undset til Lillehammer. Forfatterskapet vendte tilbake til middelalderen med trilogien *Kristin Lavransdatter*. Trilogien ble en stor suksess og den ble oversatt til en lang rekke språk.

Trilogien ble fulgt opp med tobindsverket *Olav Audunssøn i Hestviken* og *Olav Audunssøn og hans børn*. Det var for disse middelalderromanene Undset i 1928 ble tildelt Nobels litteraturpris, *förnämligast för hennes mäktiga skildringar ur Nordens medeltida liv* som det het i Nobelkomiteens begrunnelse.

Sigrid Undset er blant de fremste og internasjonalt meste kjente norske forfattere på 1900-tallet. Hennes skjønnlitterære forfatterskap omfatter i hovedsak romaner og noveller med emner fra samtiden og historiske romaner med emner fra middelalderen.

Utdelte gullmedaljer

Jon Bojer Godal for hans store innsats for å ta vare på viktige tradisjoner innenfor norsk sjøfarts- og kystkultur.

78. Carl von Linné, 1995

Advers: Omskrift CARL VON LINNÉ • 1707 1778 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Carl von Linné.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • 1760 •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Den Kongelige Mynt.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 5, sølv 10, bronse 90.

Stempelnr: R255/R82.

Carl von Linné

Botaniker

★ 13. mai¹ 1707 i Stenbrohult, Sverige

† 10. januar 1778 i Uppsala, Sverige

Innvalgt i DKNVS før 1766

Carl von Linné studerte medisin ved universitetene i Lund og Uppsala. Han gjorde på egen hånd botaniske studier og begynte å forelese om botanikk.

Linné foretok mange ekspedisjoner i Sverige. Disse ekspedisjonene resulterte i botaniske avhandlinger på latin, og populære reiseskildringer på svensk. Ekspedisjonene omfattet Lappland, Dalarna, Øland, Gotland og Skåne.

I perioden 1735-38 oppholdt Linné seg i flere europeiske land, men hovedsaklig i Nederland. Han avla her sin doktorgrad i medisin ved universitetet i Harderwijk. Han ble ansatt som livlege og botaniker på George Cliffords private sommerresidens. Linné beskrev den store plantesamlingen i boken *Hortus Cliffortianus* i 1738.

Tilbake i Sverige praktiserte han som lege i Stockholm før han i 1741 ble utnevnt til professor i botanikk, medisin og kjemi.

Linné er mest kjent for å være den moderne taksonomien far. Han klassifiserte alle dyre- og plantearter som var kjent på hans tid, og innførte nomenklaturreglene; med forholdsvis få modifikasjoner er de fremdeles i bruk i biologien.

Førsteutgaven av *Systema Naturae* som ble trykket i 1735 var på 11 sider. Innen den nådde sin 10. utgave i 1758 var det klassifisert 4400 dyrearter og 7700 forskjellige planter.

Ved siden av systematikk lå Linnés viktigste bidrag spesielt i botanikken. Nesten samtlige botaniske fagbegreper går tilbake til Linné.

Utdelte gullmedaljer

Kåre Opdal for hans store innsats i norsk kulturliv gjennom administrativt, kunstnerisk og pedagogisk arbeid i musikk.

¹ Etter den svenske kalenderen. Dette tilsvarer 23. mai etter den gregorianske kalenderen.

79. Johan Peter Holtsmark, 1996

Advers: Omskrift JOHAN PETER HOLTSMARK / • SOCIUS NOSTER • 1894 1975 •

I feltet portrett av Johan Peter Holtsmark.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / * 1760 *

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Den Kongelige Mynt.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 5, sølv 10, bronse 90.

Stempelnr: R294/R82.

Johan Peter Holtsmark

Fysiker

★ 13. februar 1894 i Kristiania

† 10. desember 1975 i Bærum

Innvalgt i DKNVS 17. april 1926

Johan Peter Holtsmark startet studiene ved universitetet i Kristiania, men allerede etter et år reiste han til Würzburg for å arbeide hos den tyske fysikeren Wilhelm Wien. Etter et kort opphold i Norge i 1914-16 reiste han til Göttingen for å gjennomføre eksperimenter for doktoravhandling. Avhandlingen ble godkjent ved universitetet i Kristiania selv uten forutgående embetseksamen.

I 1923 ble Holtsmark utnevnt til professor ved NTH i Trondheim. Han var opptatt av de nye utviklingen i teoretisk fysikk, spesielt Schrödingers bølge- og kvantemekanikk. Han arbeidet også med spredning av elektroner i gasser.

Holtsmark ble utnevnt til professor ved universitetet i Oslo i 1942. Han fikk med seg Helmut Ormestad til å bygge opp en ny akustikkavdeling. Han fikk i 1950-årene i gang forskningen i det nye feltet faststoff-fysikk.

Holtsmark er kjent for sine tidlige arbeider innen røntgenspektroskopi, bølge- og kvantemekanikk, som akustiker og for oppbygging av forsknings og undervisning i eksperimentell elektronikk, kjernefysikk og faststoff-fysikk.

I 1969 ble han tildelt *Fridtjof Nansens belønning for fremragende forskning*.

Utdelte gullmedaljer

Hildur og Torbjørn Tilrem for deres store innsats med oppbygging av Hildurs Urterarium i Brønnysund.

80. Fridtjof Nansen, 1997

Advers: Omskrift FRIDTJOF NANSEN • 1861 1930 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Fridtjof Nansen. Nederst på portrettet initialene HW.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / * 1760 *

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Harald Wårvik.

Gravør: Den Kongelige Mynt.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgyt sølv 5, sølv 10, bronse 250.

Stempelnr: R347/R82.

Fridtjof Nansen

Naturforsker, polarfarer, humanist og diplomat

★ 10. oktober 1861 i Aker (nå Oslo)

† 13. mai 1930 i Bærum

Innvalgt i DKNVS 23. mars 1900

Fridtjof Nansen begynte å studere zoologi ved universitetet i Kristiania i 1880. To år senere fikk han stilling som konservator ved Bergens Museum der han skrev avhandlingen om slimålens nervesystem. Han avla doktorgraden i 1888 ved universitetet i Kristiania..

Bare fire dager etter at Nansen hadde forsvart doktorgraden sin reiste han på sin første store ekspedisjon. Inspirert av Nordenskiöld ønsket han å gå på ski over Grønland. Han gjennomførte den første dokumenterte kryssingen av Grønland, og boken fra turen ble straks en bestselger.

I 1893 startet kryssingen av polhavet med skuta Fram. Planen om å la Fram drive over polpunktet slo feil. Nansen og Hjalmar Johansen gjorde da et forsøk på å nå polpunktet på ski. De nådde 86°04' nordlig bredde, det nordligste punkt til da noe menneske hadde vært. Nansen publiserte flere

vitenskapelige avhandlinger på bakgrunn av sine ekspedisjoner.

Etter første verdenskrig arbeidet Nansen for hjelp til flyktninger og repatriering av krigsfanger. I 1921 ble han Folkeforbundets første høykommissær. Han fikk laget det såkalte Nansenpasset for å hjelpe statsløse flyktninger. Nansen organiserte også nødhjelp til de millioner av russere som var rammet av hungersnød.

For sitt humanitære arbeid mottok Nansen i 1922 Nobels fredspris.

Utdelte gullmedaljer

Martin Schøyen, Spikkestad, for sitt store arbeide med oppbyggingen av en samling manuskripter som dekker 5000 år av menneskehetens historie.

NB! Det unormalt høye opplaget av bronsemedaljen skyldes Trondheims 1000 års jubileum i 1997 og kongebesøk på høytidsdagen.

81. Johan Falkberget, 1998

Advers: Omskrift JOHAN FALKBERGET · 1879 1967 / · SOCIUS NOSTER ·

I feltet portrett av Johan Falkberget. Til venstre for portrettet initialene IAR.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Den Kongelige Mynt.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 5, sølv 10, bronse 90.

Stempelnr: R419/R82.

Johan Falkberget

Forfatter

★ 30. september 1879 på Røros

† 5. april 1967 på Røros

Innvalgt i DKNVS 10. desember 1951

Johan Falkberget begynte sin karriere i gruvene på Røros da han var 7 år gammel. Ved siden av arbeidet begynte han å skrive avisinnlegg og små fortellinger som ble trykt i lokalavisen *Fjeld-Ljom*.

Debutboken, *Naar livskvelden kjem*, kom ut i 1902. Falkberget fikk ikke noe honorar, men noen frieksemplarer av boken. Han jobbet store deler av sitt liv som journalist og redaktør. Han var en kort periode redaktør i avisen *Nybrott* i Ålesund og Smaalenenes Social-Demokrat i Fredrikstad. I alt produserte han mer enn 8000 bidrag fordelt på aviser, tidsskrifter, julehefter og vittighetsblader.

I 1923 kom boken *Den fjerde nattevakt* som regnes som Falkbergets gjennombrudd som forfatter. Handlingen er lagt til nødsårene omkring 1807.

I romanen *Christianus Sextus* som utkom i tre bind i perioden 1927-35 går Falkberget tilbake til 1730,

rett etter den store nordiske krig. Sentralt står spillet om makt og penger i motsetning til gruvarbeiderenes sult og slit.

I perioden 1940-59 avslutter han sin forfatterkarriere med firebindsromanen *Nattens Brød*. Fortellingen foregår i et isolert gruvesamfunn på slutten av 1600-tallet. Hovedpersonen An-Margritt måtte slite i et hardt og barskt mannsdominert gruvesamfunn. An-Margritt ble et forbilde for mange andre norske kvinner. Hun blir selve symbolet på mennesket som aldri gir opp.

Falkberget ble tildelt Gunnerusmedaljen i 1960 og Borgerdådsmedaljen i gull i 1964.

Utdelte gullmedaljer

Ivar B. Evjemo, Stjørdal, for hans store innsats med oppbyggingen av museet i Stjørdal.

82. Niels Bohr, 1999

Advers: Omskrift NIELS BOHR • 1885 1962 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Niels Bohr.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ashot Tonoian.

Gravør: Den Kongelige Mynt.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 5, sølv 10, bronse 90.

Stempelnr: R500/R82.

Niels Bohr

Fysiker

★ 7. oktober 1885 i København

† 18. november 1962 i København

Innvalgt i DKNVS 5. desember 1927

Niels Bohr avla doktorgraden ved universitetet i København i 1911 med en avhandling om metallenes elektronteori. Etter studiene reiste han til England der han samarbeidet med fysikeren Ernest Rutherford.

Han arbeidet her med en beskrivelse av atomets struktur, senere kjent som *Bohr-modellen*. Hans første arbeider om atomenes og molekylenes struktur kom i 1913. De inneholdt to postulater hvor han i strid med klassiske forestillinger antok at elektronene i et atom beveger seg i faste eller stasjonære baner uten å sende ut stråling, og at spektrallinjene oppstår ved at elektronene utfører såkalte kvantesprang fra en bane og over i en annen

Bohr ble i 1916 utnevnt til professor ved Københavns Universitet og fem år senere leder av det nyopprettede Institut for teoretisk fysik. Instituttet ble et tilholdssted for unge fysikere, og preget

utviklingen av fysikken i de kommende år. Under Bohrs ledelse arbeidet disse bl.a. med å gi kvantefysikken et fastere fundament.

Bohr kom fra begynnelsen av 1930-årene til å befatte seg mer og mer med kjernefysikk. I 1943 flyktet han av rasemessige grunner til Sverige og kom snart til England og USA, hvor han deltok i utviklingen av den kjernefysiske bomben. Etter krigen arbeidet han aktivt for opprettelsen av det intereuropeiske forskningsinstituttet CERN,

Bohr mottok i 1922 Nobelprisen i fysikk for sitt arbeid over atomenes struktur.

Utdelte gullmedaljer

Prosjektleder Bjørn Sæther for sitt store arbeid med gjennomføringen av prosjektet *Byen, elven og kunnskapen*.

83. Hans Jacob Wille, 2000

Advers: Omskrift HANS JACOB WILLE • 1756 1808 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Hans Jacob Wille. Nederst på portrettet initialene IK.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingeborg Korvald.

Gravør: Den Kongelige Mynt.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 5, sølv 10, bronse 90.

Stempelnr: R580/R82.

Hans Jacob Wille

Prest og lokalhistoriker

★ 11. oktober 1756 i Seljord

† 22. april 1808 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 11. oktober 1791

Hans Jacob Wille avla teologisk embetseksamen ved universitetet i København i 1779. Han ble samme år personellkapellan hos sin far som var sogneprest i Seljord.

Etter oppfordring fra amtmann Moltke samlet han stoff og skrev bok om sin hjembygd. *Beskrivelse over Sillejords Præstegield* ble utgitt i 1786 og omtaler fire forhold: geografisk-historiske, fysiske (jord, planter, dyr), økonomiske (jordbruk og livsopphold) og politiske (om folket).

Wille var korresponderende medlem av Det topographiske Selskab for Norge, og i *Topographisk Journal* 1792 ble boken omtalt: *fortjener at bruges som Regel, hvorefter saadane Beskrivelser indrettes.*

I 1786 ble han kapellan hos Hans Strøm som var sogneprest i Eiker. Han foretok uten offentlig støtte en reise gjennom hele Telemark for å samle stoff til en topografisk beskrivelse av fylket.

Samtidig arbeidet Wille med en ordbok basert på ordforrådet i Seljord. Den ble aldri utgitt, men avskrifter er ble benyttet både av Hallager og Aasen i deres ordbøker.

I 1788 ble han utnevnt til sogneprest i Grytten i Romsdal og i 1794 til Vår Frue kirke i Trondheim. Samme år overtok han som sekretær og bibliotekar i vitenskapsselskapet

Utdelte gullmedaljer

Folke Englund, Östersund, for hans sterke initiativ til samarbeidet om St. Olavsleden og Naboer AB.

84. Christopher Blix Hammer, 2001

Advers: Omskrift CHRISTOPHER HAMMER • 1720 • 1804 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Christopher Blix Hammer. Nederst på portrettet initialene RMT.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Rune Myklebust Tofte.

Gravør: Den Kongelige Mynt.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 10, bronse 100.

Stempelnr: R664/R82.

Christopher Blix Hammer

Embedsmann, naturgransker og forfatter

★ 26. august 1702 på Gran, Oppland

† 23. juni 1804 på Gran, Oppland

Innvalgt i DKNVS 7. desember 1772

Christopher Blix Hammer avla juridisk eksamen ved universitetet i København i 1747. I 1750 ble han ansatt for å tegne kart over grevskapet Ledreborg. To år senere ble han utnevnt til generalkonduktør (sjef for landmålingsvesenet) i Akershus stift. Han fikk utarbeidet kart over Kristiansands, Bergens og Trondheims stift.

I 1758 ble han utnevnt til virkelig kanselliråd og i 1778 til virkelig justisråd.

Hammer ble dog mest kjent for å være folkeopplyser og akevittens far gjennom hans virke på gården, og hans forfatterskap som omfattet kokebøker og almanakker med råd til bonden. Disse gjenspeilet Hammers engasjement for selvberging, kvalitetsheving og nasjonal selvfølelse. Hammer var også erklært avholdsmann.

Hammer var en av de første som kjempet for et universitet i Norge. Han hadde ingen livsarvinger og testamenterte derfor sin formue på 20.000 riksdaler, et bibliotek på 4.000 bind og sin naturaliesamling til vitenskapsselskapet. Han håpet at boksamlingen kunne inngå i et fremtidig universitet. Betingelsen var at hans upubliserte manuskripter skulle bli utgitt. Det siste ble imidlertid sabotert av vitenskapsselskapet da man mente at tiden hadde løpt fra disse verkene.

Midlene fra Hammers legat gjorde det mulig for vitenskapsselskapet å dele ut stipender gjennom store deler av 1800-tallet.

Utdelte gullmedaljer

Harry Kvebæk, Fetsund, for sitt mangeårige arbeid for bevaring av fløteranlegget i Fetsund.

85. Niels Henrik Abel, 2002

Advers: Omskrift NIELS HENRIK ABEL • 1802 • 1829 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Niels Henrik Abel. Nederst på portrettet initialene IAR.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • 1760 •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Den Kongelige Mynt.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, bronse 150.

Stempelnr: R775/R82.

Niels Henrik Abel

Matematiker

★ 5. august 1802 på Finnøy, Rogaland

† 6. april 1829 på Froland, Aust-Agder

Innvalgt i DKNVS 24. september 1827

Niels Henrik Abel begynte på katedralskolen i Christiania i 1815. Tre år senere fikk han en ny matematikklærer, Bernt Michael Holmboe, som oppdaget hans spesielle talent.

Abel begynte ved universitetet i 1821. Det eksisterte ikke noe realfaglig studium så han måtte i all hovedsak studere på egen hånd. Sine første artikler fikk han trykket i det nystartede *Magazin for Naturvidenskabene*. I 1824 trykket han for egen regning beviset for at den generelle femtegradslikningen ikke kan løses ved algebraiske operasjoner.

I 1825 ble Abel innvilget et stipend for å besøke matematikeren Gauss i Göttingen og deretter reise til Paris for å studere matematikk. Han hadde spart sitt beste arbeid til det prestisjetunge Akademiet i Paris. Avhandlingen ble levert akademiet, men ble lagt til side og kom ikke frem i offentligheten før etter hans død.

Han returnerte til Norge og ble i 1928 vikar for professor Christopher Hansteen som da skulle på en ekspedisjon til Sibir.

Abel døde av tuberkulose bare 26 år gammel.

Abel er den første som har blitt avbildet på vitenskapsselskapets minnemedalje to ganger.

I forbindelse med tohundreårsmarkeringen for Abels fødsel i 2002 ble det etablert en matematikkpris på nivå med Nobelprisen. *Abelprisen* ble utdelt første gang i 2003.

Utdelte gullmedaljer

Ola Storhaugen, Lundamo, for sin sterke lokalhistoriske interesse og sitt engasjement i kulturlivet i Gauldalen.

86. Lars Onsager, 2003

Advers: Omskrift LARS ONSAGER · 1903 · 1976 / · SOCIUS NOSTER ·

I feltet portrett av Lars Onsager. Nede til venstre initialene IAR.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / * 1760 *

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Den Kongelige Mynt.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, bronse 120.

Stempelnr: R867/R82.

Lars Onsager

Kjemiker og fysiker

★ 27. november 1903 i Kristiania

† 5. oktober 1976 i Miami, USA

Innvalgt i DKNVS 11. april 1953

Lars Onsager ble uteksaminert som sivilingeniør i kjemi fra NTH i 1925. Etter et kort opphold i Zürich flyttet han til USA. Etter et år ved Johns Hopkins University ble han ansatt som lektor ved Brown University i Rhode Island. Han ble sagt opp fra denne stillingen fordi han var umulig som foreleser. Fagene hans ble omtalt som *Norwegian I and II* eller *Sadistical Mechanics*.

I 1933 ble han ansatt ved Yale University. Onsager avla doktorgraden ved Yale i 1935 på et arbeid om Mathieu-funksjoner.

Onsager ble tildelt Nobelprisen i kjemi i 1968 for å ha utledet resiprositetsrelasjonene (Onsager-relasjonene). Nobelprisarbeidet, som bare er på 37 sider, ble levert inn til bedømmelse for doktorgraden ved NTH allerede i 1932. De mente imidlertid at en mer utførlig beskrivelse ville gavne både ham og NTH. Dette tok ikke Onsager seg tid til.

Onsager ble også nominert til Nobelprisen i fysikk for sin løsning av den todimensjonale Ising-modellen.

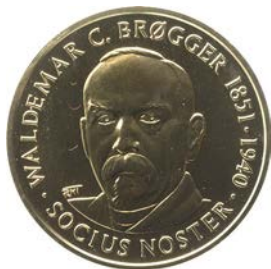
Onsager bidro med fundamentale bidrag innen teorien for elektrolytter, kolloider, superfluider og superledere, turbulens, stokastisk analyse, metallers elektroniske egenskaper og dielektriske materialer.

Ved NTNU holdes hvert år en Onsager-forelesning, der den utvalgte foreleseren får Onsager-medaljen.

Utdelte gullmedaljer

Arnt O. Åsvang, Vevelstad i Sør-Helgeland, som helt fra ungdomstiden har vist et usedvanlig stort kulturhistorisk engasjement.

87. Waldemar Christopher Brøgger, 2004

Advers: Omskrift WALDEMAR C. BRØGGER • 1851 • 1940 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Waldemar Christopher Brøgger. Nede til venstre initialene RMT.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / * 1760 *

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Rune Myklebust Tofte.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, bronse 120.

Stempelnr: R936/R82.

Waldemar Christopher Brøgger

Geolog

★ 10. november 1851 i Christiania

† 17. februar 1940 i Aker (nå Oslo)

Innvalgt i DKNVS 29. september 1893

Waldemar Christopher Brøgger begynte med studier innen realfag og zoologi ved universitetet i Christiania. Under innflytelse av professor Theodor Kjerulf dreide han studiene mot geologi. Etter å ha arbeidet ved Norges geologiske undersøkelse i 1876 ble han amanuensis ved Universitetets mineralkabinett og universitetsstipendiat to år senere.

I 1882 begynte Brøgger som professor i geologi og mineralogi ved Stockholms Högskola. Han bygde her opp et moderne og velutstyrt mineralogisk institutt. I 1890 ble han utnevnt til professor i geologi ved universitetet i Kristiania. Han måtte også her bruke mye tid på å bygge opp instituttet og organisere undervisningen.

Brøgger ble regnet blant de fremste av samtidens mineraloger. Han publiserte i 1890 et arbeid på over 600 sider der han redegjør for rekkefølgen av dypbergarter i Kristianiafeltet. Avhandlingen ble

omtalt som *det vakreste som kunne oppvises i den geologiske litteratur*. Kristianiafeltets magmatiske provins ble ved dette et av de best undersøkte i hele verden.

I tillegg til en stor vitenskapelig produksjon var han også en flittig bidragsyter i aviser og populærvitenskapelige tidsskrifter.

Ved siden av de faglige gjøremålene hadde Brøgger mange verv ved universitetet som dekanus, formann i Det akademiske kollegium og som universitetets første rektor fra 1907.

Brøgger ble tildelt Gunnerusmedaljen i gull i 1927.

Utdelte gullmedaljer

Johan Anton Wikander, Trondheim, for hans omfattende og betydningsfulle kulturhistoriske arbeider.

88. Eric Gerhard Schytte, 2005

Advers: Omskrift ERIC GERHARD SCHYTTE 1729 • 1808 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet Eric Gerhard Schyttes signet (forenklet utgave). Nede til venstre initialene ETH.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Elin Thonhaugen Håndstad.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, bronse 120.

Stempelnr: R1036/R82.

Eric Gerhard Schytte

Lege, prest og naturforsker

★ 30. juni 1729 på Vega

† 26. juli 1808 i Bodø

Innvalgt i DKNVS før 1766

Eric Gerhard Schytte begynte å studere medisin ved universitetet i København i 1742 under professor Georg Detharding. I 1746 ble han studiosi medicinæ ved Borchs kollegium. Borchs Kollegium (lat: *Collegium Mediceum*) ble grunnlagt i 1691 av Ole Borch for å huse 16 fattige, gudfryktige og lærde studiosi. Da professor Detharding døde i 1747 nektet Schyttes far å støtte ham økonomisk og han måtte avslutte studiene.

I 1749 flyttet Schytte til Bergen som huslærer, han var også en kort tid konstituert som stadslege i byen. Etter anmodning fra sin far flyttet han i 1752 til Lødingen og startet å studere teologi med faren som lærer. Han avla allerede to år senere teologisk embetseksamen. Han blir i 1755 utnevnt til misjonær i Lyngen og deretter til sogneprest i Buksnes i 1761.

Det er allikevel som medisiner at Schytte huskes best. Han drev egne studier og legepraksis ved siden av prestejerningen. Ved et kopperbrudd i Buksnes gjennomførte han, som en av de første i Norge, inokulasjon (immunisering mot sykdom) av hele sognets befolkning. Han tok i bruk presteboligen som hospital og delte ut medisiner uten vederlag.

Schytte publiserte også en artikkel med tittelen *Miscellan-Observationer (naturhistoriske, meteorologiske og statistiske)* i første del av vitenskapsselskapets skrifter i 1761.

Utdelte gullmedaljer

Kjell Minsaas, Verdal, for hans omfattende og betydningsfulle arbeider knyttet til Verdal med omegn.

89. Signe Schmidt-Nielsen, 2006

Advers: Omskrift SIGNE SCHMIDT-NIELSEN • 1878 – 1959 / • SOCIA NOSTRA •

I feltet portrett av Signe Schmidt-Nielsen. Nederst på portrettet initialene IAR/SF.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • 1760 •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, bronse 120.

Stempelnr: R1163/R82.

Signe Schmidt-Nielsen

Kjemiker

★ 1. desember 1878 i Stockholm

† 2. desember 1959 i Stockholm

Innvalgt i DKNVS 17. april 1926

Signe Schmidt-Nielsen (f. Sturzen-Becker) hadde lyst til å studere medisin, dette fant hennes far upassende for en kvinne og hun startet derfor på fysikkstudier ved Stockholms Högskola. Hun ble amanuensis hos den svenske Nobelprisvinneren Svante Arrhenius og avla i 1907 doktorgraden på en avhandling med tittelen *Die Gasentladung und ihre Abhängigkeit von der Temperatur*. Hun var den første kvinnen i Sverige som avla en doktorgrad i fysikk, og den tredje kvinnen i Sverige som avla en doktorgrad overhodet.

I 1907 giftet hun seg med nordmannen Sigval Schmidt-Nielsen og de flyttet til Kristiania. I 1913 ble mannen utnevnt til professor i teknisk organisk kjemi og næringsmiddelkjemi ved NTH og de flyttet til Trondheim. Signe Schmidt-Nielsen skiftet etter doktorgraden fagområde, av hennes 32 publikasjoner er bare en innen fysikk, de andre er innen områdene ernæringsfysiologi og kjemi.

Signe Schmidt-Nielsen hadde aldri noen ansettelse ved NTH men arbeidet gratis eller med honorar fra forskningsprosjekter.

Da mannen, Sigval Schmidt-Nielsen, døde i 1956 flyttet hun tilbake til Stockholm.

Signe Schmidt-Nielsen ble det første kvinnelige medlemmet i vitenskapselskapet i 1926.

Utdelte gullmedaljer

Otto Frengen for hans utrettelige og betydningsfulle arbeid med å spre og formidle biologisk kunnskap til allmenheten.

90. Robert Stephan Henrici, 2007

Advers: Omskrift ROBERT STEPHAN HENRICI • 1715 • 1781 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet Robert Stephan Henricis våpenskjold.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • 1760 •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Berit Viken.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, bronse 100.

Stempelnr: R1295/R82.

Robert Stephan Henrici

Lege

★ 20. februar 1715 i Helsingør

† 26. juli 1781 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS før 1766

Robert Stephan Henrici studerte teologi og filosofi ved universitetet i København. I 1736 begynte han som alumnus ved Borchs kollegium. Borchs Kollegium (lat: *Collegium Mediceum*) ble grunnlagt i 1691 av Ole Borch for å huse 16 fattige, gudfryktige og lærde studiosi. I 1748 avla han doktorgraden i medisin på en avhandling om anatomi.

I 1749 tiltrådte Henrici embetet som stadsfysikus i Trondheim. Han var svært aktiv som stadsfysikus og sørget for at byen fikk sin egen jordmor. Han tok også på seg ansvaret for Trondhjems hospital. Det blir etter at han overtar for første gang registrert utgifter til kjøp av medisiner ved hospitalet. I 1766 blir Henrici innvilget en årlig tilleggslønn på 200 riksdaler for sine legetjenester ved hospitalet og andre *gudelige stiftelser* i Trondheim.

Henrici hadde en ukuelig tro på de legemidler som fantes på hans tid. Han var også opptatt av å be-

grense spredning av epidemiske sykdommer gjennom blant annet bedret hygiene. Henrici støttet inokulasjon (vaksinasjon) mot småkopper ved å la sine egne barn bli vaksinert.

Henrici var også en dyktig botaniker og underviste i noen år i naturfag ved Katedralskolen. Han foretok botaniske ekskursjoner med elevene om sommeren, og geologiske om vinteren.

Han fungerte også som lærer ved tukthuset, waisenhuset, fattighuset, hospitalet og St. Jørgens hus. Da han var eneste lege i området måtte han dessuten påta seg å fungere som landfysikus i distriktene omkring Trondheim.

Utdelte gullmedaljer

Asbjørn Eidnes for omfattende og betydningsfullt kulturarbeid, særlig lokalhistorisk virksomhet knyttet til Hålogaland.

91. Axel Gudbrand Blytt, 2008

Advers: Omskrift AXEL GUDBRAND BLYTT 1843 • 1898 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Axel Gudbrand Blytt. Nede til vestre initialene RMT

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Rune Myklebust Tofte.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, bronse 100.

Stempelnr: R1403/R82.

Axel Gudbrand Blytt

Botaniker

★ 19. mai 1843 i Christiania

† 18. juli 1898 i Kristiania

Innvalgt i DKNVS 4. desember 1874

Axel Gudbrand Blytt var sønn av Matthias Numsen Blytt. Han startet med medisinstudier ved universitetet i Christiania, men skiftet snart til botanikk. Han ble universitetsstipendiat i 1873 og ekstraordinær professor i 1880.

Blytt fulgte opp tradisjonen fra sin far med lange ekspedisjoner hver sommer. Etter en svært omfattende revisjon og innføring av eget materiale utga han i 1874 og 76 bind 2 og 3 av farens *Norges Flora*.

Som botaniker var Blytt opptatt av hvorfor de forskjellige plantene vokste der de vokste. I 1876 publiserte han sitt mest kjente arbeid *Forsøg til en Theorie om Indvandringen af Norges Flora under veksellende regnfulde og tørre Tider*. Han lanserte her en teori om sammenhengen mellom de ulike plantetypers utbredelse i ulike deler av landet og klimavekslinger etter istiden.

Artikkelen vakte stor oppsikt og ble allerede samme år oversatt til engelsk. En rekke av datidens kjente naturforskere anmeldte, kommenterte og diskuterte artikkelen. Resten av sin karriere arbeidet Blytt med å alminneliggjøre sin teori.

Bakgrunnen for avhandlingen var plantenes utbredelse i Norge. Det som ble diskutert internasjonalt var Blytts teori om at det hadde vært et vekslende klima siden istiden, ikke en jevn klimaforbedring.

Utdelte gullmedaljer

Kristine Kaasa Moe for hennes omfattende og betydningsfulle kulturarbeid.

92. Maximilian Hell, 2009

Advers: Omskrift MAXIMILIAN HELL · 1720 · 1792 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Maximilian Hell. Nederst på portrettet initialene IAR.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, bronse 100.

Stempelnr: R1561/R82.

Maximilian Hell

Astronom

★ 15. mai 1720 i Ungarn

† 14. april 1792 i Wien

Innvalgt i DKNVS 16. mai 1768

Maximilian Hell studerte filosofi, matematikk, astronomi og teologi i Wien. Under studiene var han assistent for pater Joseph Franz (1704-1776), direktøren for det keiserlige stjerneobservatoriet i Wien.

I 1752 ble han utnevnt til professor i matematikk i Klausenberg. Han var her også med å etablere et stjerneobservatorium. I 1755 ble han kalt til direktør for det keiserlige observatorium i Wien.

I 1767 spurte kong Christian VII om Hell kunne foreta observasjoner av planeten Venus' passasje foran solskiven 3. juni 1769. Keiserinne Maria-Theresa godkjente dette og Hell startet reisen til Vardø året etter. Vardø ble valgt fordi midnattssolen burde gi ekstra lang observasjonstid. I Vardø fikk Hell oppført et observatorium.

Hells observasjoner muliggjorde en beregning av den såkalte solparallaksen, hvorved middellavstan-

den fra jorden til solen kunne utregnes. Hell beregnet verdiene til henholdsvis 8°8' og 149,5 mill. km., forbløffende presist (i dag angis verdiene til 8°79'15" og 149.450.000 km.).

Hell var sen med å publisere sine observasjoner. Årsaken var at han først ville offentliggjøre dem for kong Christian VII i en privat audiens. Grunnet forsinkelsen ble Hell utsatt for mistanker om at han hadde manipulert sine data for å få dem til å harmonere med observasjoner av Venuspassasjen foretatt andre steder i verden. Sannheten var at Hell hadde gjort usedvanlig gode observasjoner i Vardø. Været hadde vært gunstig på de avgjørende tidspunktene, utstyret pålitelig og hans bestemmelser av lengde- og breddegrad presise.

Utdelte gullmedaljer

Leif Galten, for hans mer enn femti år lange og betydningsfulle arbeid med kartlegging av botanikken i Engerdalen og produksjonen av livsverket Karplantefloraen i Engerdal, publisert i 2008.

93. Olav Gjærevoll, 2010

Advers: Omskrift OLAV GJÆREVOLL • 1916 • 1994 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Olav Gjærevoll. Nede til venstre for portrettet initialene RMT.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / * 1760 *

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Rune Myklebust Tofte.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, bronse 150.

Stempelnr: R1740/R82.

Olav Gjærevoll

Botaniker og politiker

★ 24. september 1916 på Tynset

† 30. august 1994 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 7. mai 1951

Olav Gjærevoll begynte på universitetet i Oslo for å studere realfag i 1939. Han ble raskt leder i Sosialistisk Studentlag. Han var aktiv i motstandskampen etter Tysklands invasjon og måtte i 1941 rømme til Sverige.

I Sverige havnet han i det botaniske miljøet ved universitetet i Uppsala og begynte arbeidet med sin hovedoppgave. Han avla hovedfagseksamen ved universitetet i Oslo i 1946. Ti år senere avla han doktorgraden med en avhandling der han analyserte snøleie-vegetasjonen i hele fjellkjeden fra Voss til Varangerhalvøya.

Gjærevoll ble i 1947 avdelingsbestyrer ved Viten-skapsmuseet i Trondheim. Han skrev over 150 artikler om botanikk.

Det er allikevel som natur- og miljøvernpolitiker han huskes. Han var i tre tiår det faglige midtpunkt

et og den politiske drivkraften i Statens miljøvern-råd. Han ledet en rekke offentlige komiteer som trakk opp planer for etablering av naturreservater, nasjonalparker, våtmarksområder og vern av vassdrag.

Gjærevoll ble i 1972 vår første miljøvernminister da Bratteli-regjeringen opprettet et eget miljøvern-departement.

Olav Gjærevoll ble tildelt Gunnerusmedaljen i 1986.

Utdelte gullmedaljer

Jon Østeng Hov for formidling av natur- og kulturhistorie.

NB! Det store opplaget på bronsemedaljen skyldes 250-års jubileet.

94. Nicolai Wergeland, 2011

Advers: Omskrift NICOLAI WERGELAND • 1780 • 1848 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Olav Gjærevoll. Nede til venstre på portrettet initialene IAR.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / * 1760 *

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, bronse 100.

Stempelnr: R1984/R82.

Nicolai Wergeland

Teolog, skribent og politiker

★ 9. november 1780 på Osterøy

† 25. mars 1848 på Eidsvoll

Innvalgt i DKNVS 6. september 1811

Nicolai Wergeland (døpt Niels Vergeland Lassesen) var elev ved Bergen katedralskole før han i 1799 ble dimittert til studier ved universitetet i København. Han avla der teologisk embetseksamen med utmerkelse.

I 1806 ble Wergeland utnevnt til adjunkt ved Katedralskolen i Kristiansand, hvor han underviste i religion, hebraisk, fransk og dansk. I 1809 ble det kunngjort en premie for beste skrift til fordel for et norsk universitet. Wergeland avhandling *Mnemosyne* ble vurdert som det beste av de ni innsendte bidragene.

I 1812 ble Wergeland utnevnt til residerende kapellan i Kristiansand. Han ble valgt til å representere Kristiansand ved Riksforsamlingen på Eidsvoll i 1814. Han ble her oppfattet som for svenskvennlig, noe som førte til at han i etterkant ble presset ut av videre politisk arbeid.

Nicolai Wergeland drev omfattende skribentvirksomhet og utga i 1816 skriftet *En sandfærdig Beretning om Danmarks politiske Forbrydelser imod Kongeriget Norge*. Fremstillingen var svært dømmende og reaksjonene sterke. Wergeland ble beskyldt for fanatisme, danskehat og at han gikk Carl Johans ærend.

Han vendte tilbake til Eidsvoll i 1816 som sogneprest, og fra 1822 som prost. Han ble tross klare kvalifikasjoner aldri utnevnt til biskop.

Nicolai Wergeland er best kjent i ettertiden som far til Henrik Wergeland og Camilla Collett.

Utdelte gullmedaljer

Åse Berg og Jon Ryen for deres brede virksomhet rundt kulturbevaring og kulturskaping, særlig knyttet til Falkberget-museet på Ratvoldden og i Nordgruvefeltet i Røros kommune.

95. John Ugelstad, 2012

Advers: Omskrift JOHN UGELSTAD • 1916 • 1994 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Olav Gjærevoll. Nede til høyre på portrettet initialene IARise.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / * 1760 *

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, bronse 100.

Stempelnr: R2166/R82.

John Ugelstad

Kjemiker

★ 31. mars 1921 i Trondheim

† 3. april 1994 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 14. februar 1966

John Ugelstad avla examen artium i 1941 og begynte deretter som student på kjemilinjens ved NTH. Studiene ble forsinket av krigen og han avla sivilingeniøreksamen først i 1948. Han ble dr. philos. ved universitetet i Leiden i Nederland i 1955.

Forskere hadde i mange år forsøkt å fremstille monodisperse kuler, men de mente at det bare var mulig å fremstille slike partikler i vektløs tilstand i rommet. Ugelstad fikk i 1977 patent på fremstilling av monodisperse plastkuler, *Ugelstad-kuler*.

Kulene viste seg å være svært nyttige i biomedisinsk bruk, blant annet til å separere biologisk materiale. I magnetiserbar form kunne de brukes til å diagnostisere beinmargkreft, og fjerne kreftceller fra beinmargen. De har også funnet andre anvendelser innenfor molekylære systemer, immunologi og mikrobiologi. Ved transplantasjon er de et viktig verktøy i vevsklassifisering.

Allerede før sitt arbeid innen polymerkjemi var Ugelstad en internasjonalt anerkjent forsker. Under et sabbatsår i Norsk Hydros forskningavdeling 1964–65 var han hjernen bak en ny og epokegjørende teori om emulsjonspolymerisasjon. Den avløste de tidligere og veletablerte teoriene og ble enerådende på feltet.

John Ugelstad mottok Gunnerusmedaljen i 1987, og ble utnevnt til kommandør av St. Olavs Orden i 1990.

Utdelte gullmedaljer

Arvid Petterson for kulturhistorisk formidlingsvirksomhet og forfatterskap.

96. Hans von Aphelen, 2013

Advers: Omskrift HANS VON APHELEN • 1719 • 1779 / • SOCIUS NOSTER •
I feltet portrett av Hans von Aphelen. Nede til høyre på portrettet initialene I.A.RISE.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★
I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, bronse 100.

Stempelnr: R2293/R82.

Hans von Aphelen

Leksikograf

★ 27. oktober 1719 på Nærøy

† 31. juli 1779 i København

Innvalgt i DKNVS 5. oktober 1772

Frem til han var 22 år arbeidet han på gården og leste på egen hånd. Han reiste da til Bergen og tok styrmannseksamen og dro til sjøs i to år. Etter å ha sluttet som styrmann reiste han til Frankrike og oppholdt seg der frem til 1749.

Den 17. januar 1749 ble han skrevet inn ved universitetet i Leiden som juridisk student. Han fullførte ingen studier der og ankom København senere samme år. Der livnærte han seg som språklærer. I 1754 utga han en mindre fransk ordbok og ble samme år adjunkt ved det filosofiske fakultet. I 1759 utga han *Grand Dictionnaire Royal Danois et François* i to bind. Denne dannet grunnlaget for de neste århundrenes fransk-danske ordboksarbeid.

Aphelen ble i 1759 utnevnt til ulønnet professor ved fakultetet. Utnevnelsen var en diplomatisk gest til Frankrike som Danmarks allierte.

I 1764 utga han *Kongelig Dansk Ordbog* som er den første tysk-danske ordbok.

Aphelen bidro også til utvikling av dansk fagspråk. I perioden 1767-70 utga han sin bearbejdede oversettelse av Valmont de Bomares naturhistoriske ordbok i 8 bind og i 1771 en *Chymisk Dictionnaire*. Han supplerte ofte med opplysninger om nordiske forhold og skrev ofte «kaldes i Norge ...» der han gjenga særnorske og trønderske ord.

Han var fra 1774 fransklærer for kronprinsen, den senere Fredrik VI. I perioden 1759-69 var han sorenskriver i Idd og Marker, et embete som ble skjjøttet av hans bror Paul von Aphelen.

Utdelte gullmedaljer

Einar Ivar Holen for hans innsats innen bygningsvern.

97. Andreas Faye, 2014

Advers: Omskrift ANDREAS FAYE • 1802 • 1869 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Andreas Faye. Nede til høyre på portrettet initialene IAR.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, bronse 100.

Stempelnr: R2419/R82.

Andreas Faye

Prest, historiker og folkeminnesamler

★ 5. oktober 1802 på Bragernes

† 5. mai 1869 i Sande, Vestfold

Innvalgt i DKNVS 29. mars 1832

Andreas Faye fikk privatundervisning før han i 1817 begynte på den nyopprettede Drammen lærde skole. I 1823 startet han med teologistudier ved universitetet i Christiania og ble cand. theol. i 1828. Han begynte allikevel ikke som prest, men tok imot en lærerstilling ved Arendal borgerskole der han ble til 1833.

I 1832 utga han *Norges Historie til Brug ved Ungdommens Underviisning*, vår første historiebok til bruk i skolen. Samme år var han på en lengre utenlandsreise til Tyskland, Sveits, Italia og Frankrike for å studere historie og skolevesen. Etter hjemkomsten var han med å grunnlegge Arendals skoles offentlige bibliotek og museum.

Faye samlet folkeminner og systematiserte folkloristisk materiale. Arbeidet resulterte i boken *Norske Sagn* i 1833.

Han ble utnevnt til sogneprest i Holt ved Tvedestrand i 1833, og fra 1839 var han også bestyrer av lærerseminaret for Kristiansand stift.

Han var politisk engasjert som medlem av formannskapet i Holt fra 1839 og ordfører 1842-44. Han ble valgt som 3. representant fra Nedenes og Råbyggelagets amt på Stortinget i 1842.

Fra 1861 var Faye sogneprest i Sande i Vestfold, der han døde i 1869.

Utdelte gullmedaljer

Geirmund Vik for hans arbeid med bevaring av Lynghesten.

98. Broder Lysholm Knudtzon, 2015

Advers: Omskrift BRODER LYSHOLM KNUDTZON • 1788 • 1864 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Broder Lysholm Knudtzon. Nede til venstre på portrettet initialene IAR.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, bronse 100.

Stempelnr: R2506/R82.

Broder Lysholm Knudtzon

Kjøpmann, politiker og mesen

★ 5. oktober 1788 i Trondheim

† 20. mars 1864 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 31. desember 1821

Fra 1796 bodde Broder Knudtzon og broren Christian hos sin grandonkel, Christian Clausen, i nærheten av Flensburg. Da begge brødrene var konfirmert i 1802, reiste de til Trondheim hvor de ble lærlinger og kjøpsvenner i farens handelshus, Hans Knudtzon & Co.

I perioden 1807-14 ble han sendt på en dannelsesreise til utlandet, hovedsakelig i Storbritannia. Etter farens død i 1823 overtok de to brødrene handelshuset sammen med deres svoger Lorentz Johannsen. Broder var ansvarlig for handelshusets utenlandske korrespondanse, men hadde minimal interesse for de daglige forretninger.

Størstedelen av tiden brukte han til litterære, kunstneriske, og særlig i yngre år, politiske interesser. Han ble valgt inn i vitenskapsselskapet i 1821 og var selskapets sekretær 1825-31. Her arbeidet han for å fremme vitenskap, opplysning og kultur. I

Norge fantes det på denne tiden ikke noe bibliotek som kunne tilfredsstillte hans interesser. Han ba derfor sine britiske venner om å skaffe bøker han brukte til å spre opplysning.

Broder Knudtzon døde i Trondheim i 1864 og testamenterte sitt bibliotek samt kunstverker til vitenskapsselskapet i Trondheim.

Utdelte gullmedaljer

Dag Skogheim for hans forfatterskap.

99. Bjarne Lysholm, 2016

Advers: Omskrift BJARNE LYSHOLM • 1861 • 1939 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Bjarne Lysholm. Nede til høyre på portrettet initialene IAR.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1766 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantrø.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, bronse 100.

Stempelnr: R2681/R82.

Bjarne Lysholm

Lege, entomolog og industrimann

★ 26. april 1861 i Trondheim

† 12. mai 1939 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 22. januar 1894

Bjarne Lysholm vokste opp i Trondheim hvor han tok examen artium i 1879. Han avla embetseksamen i medisin ved universitetet i Kristiania i 1887. Etter kandidattjeneste og et kort opphold i USA ble han kommunelege i Verdal og senere reservelege ved det kommunale sykehuset i Trondheim.

Da faren døde i 1894, overtok han som sjef i brenneri- og destillasjonsfirmaet, Jørgen B. Lysholm. Ved siden av dyrket han sin zoologiske og entomologiske interesse. Lysholm samlet inn biller (Coleoptera) over hele landsdelen og helt til Finnmark. Han utga sitt første arbeid i vitenskapsselskapets skrifter i 1896.

Firmaet ble solgt i 1912 og Lysholm var nå økonomisk uavhengig. Han kunne derfor tiltre som bestyrer ved Vitenskapsmuseet i Trondheim. I 1937 utga han sitt hovedverk, *Coleopterfaunen i Trøndelag*.

Lysholms billesamling, på rundt ti tusen individer, befinner seg i dag på Vitenskapsmuseet.

Bjarne Lysholm var med å stifte Norsk entomologisk forening i 1904 og satt i styret i mange år. Han var preses i vitenskapsselskapet i perioden 1906-16 og æresmedlem fra 1916.

Utdelte gullmedaljer

Astrid Aasen for hennes innsats for norsk landbruk og bygdeutvikling.

100. Atle Selberg, 2017

Advers: Omskrift ATLE SELBERG · 1917 – 2017 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Atle Selberg. Nede til vestre for portrettet initialene IAR.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 4, sølv 15, bronse 100.

Stempelnr: R2857/R82.

Atle Selberg

Matematiker

★ 14. juni 1917 i Langesund

† 6. august 2007 i Princeton, USA

Innvalgt i DKNVS 9. mai 1977

Selberg avla examen artium ved Gjøvik skole i 1935 og begynte deretter på realfagsstudier ved Universitetet i Oslo. Han ble cand. real. med hovedfag i matematikk i 1939. Han avla doktorgraden samme sted i 1943 med avhandlingen *On the zeros of Riemann's zeta-function*.

Etter andre verdenskrig reiste han til USA. Han ble her medlem av School of Mathematics ved The Institute for Advanced Study i Princeton fra 1947. Etter et kort opphold som professor ved Syracuse University i 1948-1949 vendte han tilbake til en fast stilling i Princeton. I 1951 ble han utnevnt til professor samme sted.

I 1948 ga Selberg det første elementære beviset for primtallssetningen. Han utviklet også generaliseringer av soldmetodene til Viggo Brun til bruk i primtallsteorien. For disse resultatene ble han tildelt Fieldsmedaljen i 1950.

I 1956 publiserte Selberg sin sporformel som har anvendelser innen aritmetisk geometri, tallteori og differensialgeometri.

Selberg ble tildelt Wolf-prisen i 1986 for hans dype og originale arbeid med tallteori og om diskrete grupper og automorfe former.

I 1987 ble han utnevnt til Kommandør med stjerne av Den Kongelige Norske St. Olavs Orden, og han mottok Gunnerusmedaljen fra DKNVS i 2002. Han ble æresdoktor ved Universitetet i Trondheim (NTNU) i 1972 og ved Universitetet i Oslo i 1994. Selberg mottok en spesiell Abels ærepris i 2002, året før den første offisielle Abelprisen ble utdelt i 2003.

Atle Selberg var den fremste norske matematikeren i det 20. århundre.

Utdelte gullmedaljer

Jan Ivar Sjømark og Tor Hynne for sitt arbeid med å skaffe marinbiologisk kunnskap om Trondheimsfjorden.

101. Johan Ernst Gunnerus, 2018

Advers: Omskrift J. E. GUNNERUS • 26 • 2 • 1718 – 25 • 9 • 1773 / • FUNDATOR SOCIETATIS •
I feltet portrett av Johan Ernst Gunnerus mot høyre. Under portrettet signaturen H. RUI F.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★
I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: H. Rui.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, patinert bronse 40.

Stempelnr: R383/R82.

Johan Ernst Gunnerus

Biskop

★ 26. februar 1718 i Christiania

† 25. september 1773 i Kristiansund

En av grunnleggerene av DKNVS

Johan Ernst Gunnerus ble dimittert fra katedralskolen i Christiania i 1737 for å fortsette studiene ved universitetet i København. I 1742 ble han tildelt et kongelig stipend for å reise til universitetet i Halle. Etter to år reiste han videre til universitetet i Jena hvor han i 1745 tok magistergraden.

I 1745 ble Gunnerus kalt hjem til Danmark, her overtok han embetet som prost ved Kommunitetet (universitetets stiftelse for fattige studenter).

Gunnerus ble utnevnt til biskop i Trondheim i 1758. Her var han med å stifte Det Trondheimske Selskab i 1760. Selskapet ble organisert med bibliotek og naturaliekabinett, og utga allerede i 1761 første del av sine skrifter. I 1767 fikk selskapet sine statutter konfirmert av kongen og tok navnet Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab.

Under visitasreisene samlet Gunnerus planter, fugler, fisker og mineraler. Han oppfordret også pre-

stene til å sende ham materialer til hans studier. De fleste av hans publiserte avhandlinger omhandler zoologi eller botanikk. Hovedverket hans ble *Flora Norvegica* i to bind som inneholder beskrivelser av i alt 1118 ulike arter.

I 1771 ble Gunnerus tilkalt til Danmark av Struensee for å reformere det danske universitetssystemet. I desember samme år presenterte Gunnerus sitt reformforslag sammen med et forslag om opprettelse av et norsk universitet i Kristiansand. Til det siste forslaget skal Struensee ha uttalt *Herved er intet, at gjøre.*

Gunnerus var også avbildet på den første minne-medaljen til DKNVS i 1927.

Utdelte gullmedaljer

Kai Berggren for hans livslange innsats innen registrering og kartlegging av sommerfugler, og for dette arbeidets bidrag til kunnskapsbasert naturforvaltning og formidling.

102. Gerd Høst, 2019

Advers: Omskrift GERD HØST • 1915 – 2007 / • SOCIA NOSTRA •

I feltet portrett av Gerd Høst.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, bronse 30.

Stempelnr: R3242/R82.

Gerd Høst

Språkforsker, forfatter og skuespiller

★ 28. mars 1915 i Kristiania

† 1. mars 2007 i Oslo

Innvalgt i DKNVS 8. mai 1961

Gerd Høst tok examen artium på latinlinjen ved Stabekk skole i 1933. Hun startet deretter på språkstudier men ble overbevist at teatersjef ved Det Norske Teateret, Hans Jacob Nilsen, om å gå til scenen.

I 1937 spilte hun Solveig i Peer Gynt ved Nationaltheateret i Oslo. En tysk regissør overvar en av forestillingene og dette resulterte i treårig opphold i Berlin med filmroller og suksess ved Deutsches Theater.

I Berlin bodde hun i et jødisk miljø og fikk på nært hold oppleve den trakassering, ydmykkelser og farer tyske jøder ble utsatt for. Dette skildret hun senere i boken *Det var i Berlin* fra 1998. Selv bidro hun med å smugle penger over grensen til Sveits for jødiske venner som ville emigrere.

Høst vendte tilbake til Norge og Centralteateret i 1940. Etter hvert opplevde hun livet på scenen som meningsløst og tok opp igjen studiene. Hun tok magistergrad i germansk språkvitenskap i 1949. Deretter var hun stipendiat ved Universitetet i Oslo frem til 1960 da hun ble dosent ved Norges Lærerhøgskole i Trondheim. I perioden 1959-1969 var hun leder for tyskundervisningen i NRK med «tysktime» hver søndag morgen.

Høst ble professor i germansk filologi ved Universitetet i Oslo i 1969. Hovedverket hennes *Runer – våre eldste norske runeinnskrifter* kom ut i 1976. Hun var en kort periode (1971-1973) bestyrer for Institutt for teatervitenskap ved Universitetet i Oslo.

Utdelte gullmedaljer

Terje Bodin Larsen for sin langvarige innsats med å samle originaleksemplarer av produksjonen fra Halds trykkeri i Arendal.

103. Theodor Frølich, 2020

Advers: Omskrift THEODOR FRØLICH · 1870 – 1947 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Theodor Frølich. Nede til høyre på portrettet initialene IAR.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 2, sølv 15, patinert bronse 25.

Stempelnr: R3375/R82.

Theodor Frølich

Lege

★ 29. september 1870 i Christiania

† 14. august 1947 i Oslo

Ikke medlem av DKNVS

Theodor Frølich tok examen artium i 1888 og ble cand. med. i 1895. Etter en kort karriere som praktiserende lege ble han ansatt ved barneavdelingen på Rikshospitalet i 1896. Han drev samtidig forskning på diabetes hos barn, og i 1903 avla han doktorgraden med avhandlingen *Studier over diabetes mellitus i barnealderen*.

I 1904 tok han en stilling som assistentlege ved Universitetets hygieniske institutt på betingelse av at han skulle få anledning til å gjøre eksperimentelle undersøkelser over skjørbuk hos barn. Instituttets sjef, Axel Holst, var på den tiden opptatt av forskning på B-vitaminmangelsykdommen beri-beri. Det utviklet seg raskt et nært samarbeid mellom de to som ledet til oppdagelsen av termolabile, antiskorbutiske stoffer (vitamin C). De publiserte en rekke banebrytende artikler om beri-beri og skjørbuk.

I 1912 skrev Frølich en artikkel som har blitt omtalt som det eksperimentelle bevis for at skjørbuk skyldes mangel på antiskorbutiske stoffer. Eksperimentene var utført på marsvin som i likhet med mennesker er avhengig av ekstern tilførsel av C-vitamin.

I 1921 ble Frølich utnevnt til professor i medisin ved universitetet i Kristiania og ansatt som overlege ved Rikshospitalets barneavdeling. Samtidig gjennomførte han, som den første her i landet, en større tuberkulinundersøkelse av skolebarn med etterundersøkelse ti år senere.

Frølich mottok i 1936 Gunnerusmedaljen.

Utdelte gullmedaljer

Ikke delt ut.

104. Eva Sivertsen, 2021

Advers: Omskrift EVA SIVERTSEN · 1922 – 2009 / • SOCIA NOSTRA •

I feltet portrett av Eva Sivertsen.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, patinert bronse 15.

Stempelnr: R3785/R82.

Eva Sivertsen

Lingvist

★ 8. juli 1922 i Trondheim

† 22. november 2009 i Trondheim

Innvalgt i DKNVS 8. mai 1961

Eva Sivertsen startet å studere ved universitetet i Oslo i 1943 og oppnådde graden cand. philol. i 1951 med engelsk som hovedfag. Etter flere opphold i England og USA avla hun doktorgrad i 1961 med arbeidet *Cockney Phonology*.

Hun ble samme år utnevnt som professor ved Norges lærerhøgskole i Trondheim. Hun var dermed den første kvinnelige professor i engelsk språkvitenskap i Norge. Skolen ble i 1968 en del av Universitetet i Trondheim som en autonom høyskole på linje med Norges tekniske høgskole.

Sivertsen var bestyrer ved instituttet i fire omganger, til sammen 15 år. Hun var videre dekan for avdeling for filologiske fag 1963-69, prorektor 1969-72 og rektor 1975-81. Hun hadde også flere sentrale roller i Norges almenvitenskapelige forskningsråd som medlem og ordfører i Rådet for humanistisk forskning, medlem av rådet for sam-

funnsplanlegging, medlem og nestformann i styret og til slutt styreformann 1985-86.

Eva Sivertsen var også aktiv i Trondheim lotteforening og nestformann i styret i Norges Lotteforbund 1977-81.

Sivertsen ble utnevnt til kommandør av Den Kongelige Norske St. Olavs Orden i 1982.

Utdelte gullmedaljer

Jan Faye Braadland for sitt arbeid med å samle, kopiere og systematisere materiale og skrifter etter sin tippoldefar, folke-minnesamleren Andreas Faye.

105. Ole Christian Thistedahl, 2022

Advers: Omskrift OLE CHRISTIAN THISTEDAHL • 1813 • 1876 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet en lærer som står foran to pulter med elever, over er det et par hender som holder en bibel. Nede til venstre initialene IAR.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 2, sølv 15, bronse 15.

Stempelnr: R4187/R82.

Ole Christian Thistedahl

Teolog og bibeloversetter

★ 15. august 1813 i Kristiansand

† 2. juli 1875 i Kristiansand

Innvalgt i DKNVS 7. januar 1843

Ole Christian Thistedahl ble innskrevet ved Katedralskolen i Kristiansand allerede som ti-åring. Han ble raskt kjent som den faglig dyktigste eleven. I 1830 ble han dimittert fra Katedralskolen til teologistudier ved Universitetet i Kristiania. Thistedahl var også interessert i språk og etter studiene behersket han en lang rekke arkaiske såvel som moderne språk.

Thistedahl avla teologisk embetseksamen i 1834. Han var den siste kandidaten i Norge som gjennomførte den teologiske embetseksamen både de skriftlige og muntlige prøvene på latin. Han var også den første teologen som tok eksamen med innstilling til kongen med beste karakter.

Allerede året etter fikk han tilbud om fast stilling ved det teologiske fakultet, men takket nei. da han heller ville hjem til fødebyen Kristiansand. Han livnærte seg ved å gi privatundervisning til teologi-

studenter. Han hadde i flere omganger midlertidige stillinger ved Katedralskolen i Kristiansand.

På slutten av 1840-tallet takket han ja til et tilbud fra Det Norske Bibelselskap om å oversette Det gamle Testamentet fra grunntekstene på hebraisk. Fra 1848 til 1855 bodde han i Christiania og arbeidet med oversettelsen.

I 1855 flyttet han tilbake til Kristiansand. Han levde på oppsparte midler mens han arbeidet med en oversettelse av Det nye Testamentet.

I 1860 fikk Thistedahl fast stilling som adjunkt ved Katedralskolen i Kristiansand, en stilling han beholdt fram til han måtte søke avskjed i 1874 av helsemessige årsaker.

Utdelte gullmedaljer

Ikke delt ut.

106. Lars Christensen, 2023

Advers: Omskrift LARS CHRISTENSEN • 1884 • 1965 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Lars Christensen. Nede til venstre på portrettet initialene IAR.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / ★ 1760 ★

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 2, sølv 15, bronse 15.

Stempelnr: R4514/R82.

Lars Christensen

Hvalfangstreder

★ 6. april 1884 i Sandefjord

† 10. desember 1965 i New York, USA

Donerende medlem i DKNVS fra 1927

Som sønn av hvalfangstreder Christian Christensen var karrieren på mange vis bestemt ved fødselen. Etter skolegang i Norge og Tyskland samt praksisopphold i Tyskland og Storbritannia gikk han inn i farens virksomheter i Sandefjord.

Christensen var aktiv i utforskningen av Antarktis. Fra 1926 finansierte han hele ni forskningsekspedisjoner og var selv med på flere av dem. Hovedformålet var å finne nye hvalfelt samt kartlegge bestander og trekkmonstre. Han ønsket også å utforske og kartlegge ukjent land rundt Antarktis. Ekspedisjonene fikk stor og varig betydning for Norge gjennom annekteringen av Bouvetøya, Peter I Øy og Dronning Maud Land.

Christensen oppholdt seg i USA under den annen verdenskrig. Han var formann i Nortraships hvalfangstkomité. Han nedla et betydelig arbeide for norske interesser.

Christensen var ridder av 1. klasse og kommandør med stjerne av Den Kongelige Norske St. Olavs Orden. Han var også kommandør av Dannebrogordenen, Vasaorden og den franske Æreslegion.

I 1926 ønsket vitenskapsselskapets sekretær, Sigval Schmidt-Nielsen, å ta opp tradisjonen med utdeling av medaljer. Han tok da kontakt med Christensen om finansiering. Selskapet mottok kort tid etter en anonym gave på 1000 kroner. Det var en forutsetning fra giveren om at det skulle preges stanser til en Gunnerusmedalje samt til mindre medaljer som skulle utdeles til medlemmer på høytidsdagen.

Christensen ble tildelt Gunnerusmedaljen i sølv i 1927.

Utdelte gullmedaljer

Ikke delt ut.

107. Nicolai Henrich Jæger, 2024

Advers: Omskrift NICOLAI HENRICH JÆGER • 1780 • 1846 / • SOCIUS NOSTER •

I feltet portrett av Nicolai Henrich Jæger. Nede til venstre på portrettet initialene IAR.

Revers: Omskrift DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB / • 1760 •

I feltet selskapets lille segl, en liggende løve med hellebard foran et grantré.

Devise tvers over feltet: ÆMULA LAURI.

Kunstner: Ingrid Austlid Rise.

Gravør: Det Norske Myntverket.

Diameter: 35 mm.

Metall og opplag: Forgylt sølv 3, sølv 15, patinert bronse 15.

Stempelnr: R4810/R82.

Nicolai Henrich Jæger

Jurist og filolog

★ 28. januar 1780 i Danmark

† 13. juli 1846 i Arendal

Innvalgt i DKNVS 21. desember 1831

Etter farens død i 1793 emigrerte hans storebror, Adam Gottlob, til Arendal. Jæger selv fulgte etter i 1794. Han startet skolegangen på byens borgerskole og fortsatte på Københavns Universitet. I 1803 avla han «juridisk Examen for Ustuderede», som var for den gruppen av studenter som ikke behersket latin.

Tilbake i Arendal blir han byfogdens fullmektig og senere svigersønn. I 1813 blir han konstituert byfogd og tre år senere byfogd, en stilling han hadde frem til sin død.

I motsetning til flertallet av sine kolleger behersket han ikke latin. Han var opptatt av moderne språk og behersket engelsk, tysk og nederlandsk. I 1826 kom første del av hans ordboksverk ut: *Hollandsk Lexikon for Norske og Danske*. Andre del (norsk/dansk – nederlandsk) kom ut fem år senere.

I 1835 ga Jæger ut *Hollands Grammatik eller Vejledning til med Lethed at lære sig selv det Hollandske Sprog* samt *Hollandsk Læsebog* i ett bind. Ordbøkene og grammatikken ble mye benyttet av norske forretningsfolk, spesielt innen trelasthandelen, som korresponderte med sine forbindelser i Nederland.

Jæger var også aktiv på andre områder. I 1825 skrev han en populærvitenskapelig artikkel med tittelen *Opdagelse af vor Jordklodes tredie Bevægelse om Magnetpolerne i Syd og Nord*.

Han skrev også lyriske dikt og skrev blant annet *Sang og Cantate* i forbindelse med feiringen for at Norge fikk sitt første universitet i 1811. Han var aktiv i Arendals Dramatiske Selskab fra stiftelsen i 1810 og opptrådte ofte som skuespiller.

Utdelte gullmedaljer

Yann de Caprona for verkene *Norsk etymologisk ordbok* og *Kjærlighetens etymologi: en etymologisk ordbok med ord knyttet til kjærlighet*.

Arveprinsens belønningsmedalje, 1776, til å eie

År	Navn	Bosted	Virksomhet
1776 ¹	Peder Larsen Nordre Bjørchum	Lærdal, Sogn og Fjordane	Jordforbedring
	Sivert Johansen Gieldsaasen	Inderøy, Nord-Trøndelag	Husmannsplass/jordforbedring
	Helge Matthisen Kjøberg	Borre, Vestfold	Jordforbedring
	Hans Goudsen Sandrib	Oddernes, Vest-Agder	Stengjerde/Utmark
	Matthias Christensen Bache	Botne, Vestfold	Jordforbedring
	Skibsbygmester Tønnes Rolfsen	Tveit og Birkenes, Vest-Agder	Stengjerde/Jordforbedring
	Ole Torkildsen Nord-Rustad	Vinger, Hedmark	Jordforbedring S/Lindyrking
	Lars Larsen Huusbye	Sunnadal, Møre og Romsdal	Kjøkkenhave
	Engel Gundersen Wisæt	Sunnadal, Møre og Romsdal	Husmannsplass
	1777 ²	Arnt Olsen Wøhlen	Verdal, Nord-Trøndelag
Isaach Aasoldsen Rendesund		Solum, Telemark	Jordforbedring
Jochum Monrad		Gjerpen, Telemark	Jordforbedring
Peder Tolfssøn Tuftø		Gjerpen, Telemark	Odelsgård
Niels Simonsen Nørstevold		Gausdal, Oppland	Stengjerde
Mons Olsen Mølingen		Hamre, Hordaland	Stengjerde/Jordforbedring
Anders Larsen Nøchlegaard	Eidanger, Telemark	Jordforbedring	

¹ DKNVS protokoll 4. mars 1776 og Adressaavisa 22. mars 1776.

² Brev fra Arveprinsens Frederderik til DKNVS, 1. mars 1777, VS III j. nr. 1777-03-01 og Adressaavisa 11. april 1777.

År	Navn	Bosted	Virksomhet
1777	Jens Johansen Berntum Hans Carlsen Brede Johan Cornelius Extorm Michel Olsen Østre-Dolven Lars Staalesen Kiørre Peder Paulsen Houg Ole Gulbrandsen Ballishoel Erich Christophersen Skinstarud Jens Gundersen Kulaas Amund Ellevsen Toft Ole Bøe Iver Pedersen Bøe Henrich Ellingsen Løndal Andreas Snøberg Jørgen Poulsen Schandsgaarden Amund Olsen Østerlie Torgjer Svendsen Opsal (Opsahl) Christian Jensen Lofthuus Anders Nielsen Galtvigen Didrich Hiort Ole Hansen Nordre-Rud Isaak Svendsen Wammenæs Jens Jensen Wangen Amund Myrsloen Hendrich Kieldsen Schøyen Jon Torgersen Engeland Ole Olsen Nyesæter Peder Egedalen Knud Johansen Lovre Gunder Olsen Homme	Overhalla, Nord-Trøndelag Snåsa, Nord-Trøndelag Lyngdal, Vest-Agder Solum, Telemark Bjerkreim, Rogaland Gran, Oppland Nes, Hedmark Fåberg, Oppland Skogn, Nord-Trøndelag Gausdal, Oppland Gausdal, Oppland Gausdal, Oppland Volda, Møre og Romsdal Trondheim, Sør-Trøndelag Vinger, Hedmark Gausdal, Oppland Gausdal, Oppland Moland, Aust-Agder Frosta, Nord-Trøndelag Busknes, Nordland Eidsberg, Østfold Skiptvet, Østfold Stadsbygd, Sør-Trøndelag Sparbu, Nord-Trøndelag Løren, Hedmark Gausdal, Oppland Oppdal, Sør-Trøndelag Os, Hordaland Jelsa, Rogaland Oddernes, Vest-Agder	Jordforbedring Jordforbedring Poteter Odelsgård Stenfehus Stenfehus Stenfehus Stenfehus Rovdyr Jordforbedring Demning og Får Jordforbedring Metall Lindyrking Lindyrking Stenfehus/Jordforbedring Stengjerde/Jordforbedring Jordforbedring Jordforbedring Jordforbedring Stenfehus/Jordforbedring Stenfehus Stenfehus/Jordforbedring/Rovdyr Jordforbedring Stengjerde/Stenfehus/Jordforbedring Stengjerde/Jordforbedring Jordforbedring Stenfehus/Jordforbedring Stenfehus Stengjerde/Stenfehus
1778 ³			

³ Brev fra Høegh-Guldberg til DKNVS, 28. februar 1778, VS III j. nr. 1778-02-28 samt Adresseavisa 20. og 27 mars 1778.

År	Navn	Bosted	Virksomhet
1778	Poul Johansen Houm Bertel Madsen Molstad Ole Olsen Midtfeldsaae (Midtfeldsaae) Niels Grav Ole Steig Peder Olsen Lille-Ruste Johan Garman Henrich Kieldsen Schøyen Niels Olsen Ranem Lars Olsen Gustad Anders Olsen Myhre Corporal Hans Berg Ole Olsen Maalsløen Ole Olsen Røraasen Tord Erichsen Smestad Lars Johansen Moklef Lars Osmundsen Bærreqvam Torgjer Johansen Fatland Niels Anderssen Østre-Skiffenæs Lars Christophersen Svennæs Maria Guldbrandsdatter Leqvam Giertrud Torgersdatter Strubstad Martha Børresdatter Ondsæt Aage Biørnsen Norem Lucia Larsdatter Hammer Erland Erichsen Lysgaard Jon Pedersen Haar Herbrand Svendsen Ihle Lars Pedersen Strengereid Michel Haftorsen Sæterhougen	Gausdal, Oppland Gran, Oppland Lund, Vest-Agder Fron, Oppland Fron, Oppland Lesja, Oppland Haus, Hordaland Løten, Hedmark Strinda, Sør-Trøndelag Skogn, Nord-Trøndelag Ringebu, Oppland Ringsaker, Hedmark Strinda, Sør-Trøndelag Nes, Hedmark Fåberg, Oppland Suldal, Rogaland Jelsa, Rogaland Jelsa, Rogaland Hommedal, Aust-Agder Biri, Oppland Gausdal, Oppland Tingvoll, Møre og Romsdal Ringsaker, Hedmark Nedstrand, Rogaland Frosta, Nord-Trøndelag Fåberg, Oppland Hå, Rogaland Jelsa, Rogaland Holt, Aust-Agder Stadsbygd, Sør-Trøndelag	Stenfehus/Jordforbedring Stengjerde/Stenfehus Stengjerde/Stenfehus Stenfehus Stenfehus/Jordforbedring Stengjerde/Jordforbedring Stenfehus/Jordforbedring Jordforbedring Jordforbedring Jordforbedring Stenfehus/Jordforbedring Jordforbedring Jordforbedring Jordforbedring Jordforbedring Jordforbedring Stengjerde/Jordforbedring Husmannsplass Veving/Jordforbedring Veving Veving Ull Bryllupsklær Stenbrønner Diverse Stenfehus Stengjerde/Jordforbedring/Rovdyr
1779 ⁴			

⁴ DKNVS protokoll 18. mai 1779, avskrift av brev fra Høegh-Guldberg.

År	Navn	Bosted	Virksomhet
1779	Albert Nielsen Tvedestrand Gullich Christophersen Stoum Jon Fundaune Erich Johnsen Tømmeraaen Niels Svendsen Kinding Otto Knoph Niels Nielsen Langsæt Halvor Olsen Sundbye Christopher Michelsen Vetreland Ole Nielsen Bierke Christian Petersen Beverstad Lars Christensen Storsætter Asbjørn Pedersen Hammerseng Aanen Tollachsen Birkeland Poul Pedersen Stigene Simen Amundsen Faugnæs Jochum Jonstrup Niels Christensen Smestad Mads Nielsen Nedre-Giestvang Jon Omundsen Stølsmark Lars Thorsen Aschervigen Ole Olsen Sandager Niels Kiølsen Roth Tollef Foldal Halvor Ellingsen Nyehuus Elias Larsen Tiemsland Baard Larsen Wold Anders Jørgensen Vivesøl Thore Olufsen Opdøhl	Holt, Aust-Agder Stadsbygd, Sør-Trøndelag Stjørdal, Nord-Trøndelag Stjørdal, Nord-Trøndelag Finnøy, Rogaland Ringsaker, Hedmark Gausdal, Oppland Hedrum, Vestfold Egersund, Rogaland Fåberg, Oppland Strange, Hedmark Borgund, Møre og Romsdal Fåberg, Oppland Lyngdal, Vest-Agder Borgund, Møre og Romsdal Gausdal, Oppland Eidsberg, Østfold Fåberg, Oppland Nes, Hedmark Vikedal, Rogaland Jelsa, Rogaland Hjelmeland, Rogaland Håland, Rogaland Surnadal, Møre og Romsdal Oppdal, Sør-Trøndelag Hå, Rogaland Sruinda, Sør-Trøndelag Holt, Aust-Agder Sunnal, Møre og Romsdal	Stengjerde Diverse Tjærebrenning Jordforbedring Jordforbedring Jordforbedring Jordforbedring Jordforbedring Jordforbedring Stengjerde/Jordforbedring Stengjerde/Jordforbedring Jordforbedring Jordforbedring Stengjerde/Jordforbedring Stengjerde/Jordforbedring Jordforbedring Stengjerde/Jordforbedring Stengjerde Lerret Fin Rovdyr Rovdyr Stengjerde Stengjerde/Metall/Grøfter/Jordforbedring Stengjerde/Stenbrønn/Jordforbedring Stengjerde/Stenbrønn/Jordforbedring/Rovdyr
1780 ⁵			
1781 ⁶			

⁵ Brev fra Høegh-Guldberg til DKNVS, 11. mai 1780, VS III 1780-05-11 samt Adresseavisa 16. juni 1780.

⁶ Brev fra Høegh-Guldberg til DKNVS, 28. april 1781, VS III j. nr. 1781-04-28 samt Adresseavisa 1. juni 1781.

År	Navn	Bosted	Virksomhet
1781	Friderich Stenersen Næsøen Anders Erichsen Tretten	Stangvik, Møre og Romsdal Stangvik, Møre og Romsdal	Metall Metall
1794 ⁷	Ole Moe	Stjørdal, Nord-Trøndelag	Rovdyr
1795 ⁸	Hans Peter Harder	Ibestad, Troms	Jordforbedring
1796 ⁹	Syver Aslesen Skatved Lars Larsen Forsæt	Sigdal, Buskerud Klæbu, Sør-Trøndelag	Teglverk Kunstflid
1798 ¹⁰	Jon Larsen Fundaunet	Stjørdal, Nord-Trøndelag	Lommeur og signeter
1799 ¹¹	Laers Torjussen Nesset	Oddernes, Vest-Agder	Stengjerde
1801 ¹²	Vagtmester Torkiel Nøstrum	Strinda, Sør-Trøndelag	Jordforbedring
1803 ¹³	Børre Hansen Langland	Holtålen, Sør-Trøndelag	Treur
1805 ¹⁴	Elling Nielsens Walstad Willium Stephanson	Verdal, Nord-Trøndelag Trondheim, Sør-Trøndelag	Jordforbedring Tresko
1806 ¹⁵	Ingebrigt Ingebrigtsen John Stubban Bernt Johanssen Wuldahlen	Selbu, Sør-Trøndelag Oppdal, Sør-Trøndelag Røros, Sør-Trøndelag	Jordforbedring Jordforbedring Stenfchus

7 DKNVS protokoll 15. januar og 18. juni 1794.

8 DKNVS protokoll 14. januar og 25. juni 1795.

9 DKNVS protokoll 13. januar 1796.

10 DKNVS protokoll 17. januar 1798.

11 DKNVS protokoll 9. januar 1799.

12 DKNVS protokoll 12. januar 1801.

13 DKNVS protokoll 12. januar 1803.

14 DKNVS protokoll 11. januar 1805 samt Adresseavisa 18. januar 1805.

15 DKNVS protokoll 14. mars 1806.

Arveprinsens belønningsmedalje, 1776, til å bære

År	Navn	Bosted	Virksomhet
1776 ¹⁶	Jon Brandt Halle Svendsen Vibstad	Bud, Møre og Romsdal Overhalla, Nord-Trøndelag Oppdal, Sør-Trøndelag Klæbu, Sør-Trøndelag	Jordforbedring/Strengjerde Jordforbedring Oppdrett av dragonhester Jordforbedring
1777 ¹⁷	Lars Larsen Forsæt		

¹⁶ Brev fra Arveprins Frederik til DKNVS, 2. mars 1776, VS III j. nr. 1776-03-02.

¹⁷ Brev fra Arveprins Frederik til DKNVS, 1. mars 1777, VS III j. nr. 1777-03-01.

Den større sølvmedalje

År	Navn	Bosted	Virksomhet
1834 ¹	Rasmus Nielsen Riisberg Ole Haldorsen Rødde Maren Pedersdatter Sundet	Sparbu, N-Trøndelag Melhus, S-Trøndelag Leinstrand, S-Trøndelag	Myrdyrking Myrdyrking Husflid
1835	Lensmand Kjeldseth Amund Andersen Grav	Inderøy, N-Trøndelag Ytterøy, N-Trøndelag	Jordforbedringer Jordforbedringer
1836	Andreas Ingebrigtsen Svarlieøvnnet	Overhalla N-Trøndelag	Opførelse af et Steenfæhuus Stenfjøs
1837	Anders Olsen Hoffstad Peter P. Lunkan Niels Eriksen Dougstad Lars Eggen Ole Flaatt Steffen Halvorsen Moxnæs	Sparbu, N-Trøndelag Sparbu, N-Trøndelag Vøy, Møre og Romsdal Melhus, S-Trøndelag Grong, N-Trøndelag Frosta, N-Trøndelag Stadsbygd, S-Trøndelag Sparbu, N-Trøndelag Rana, Nordland	Vaanehuus Opførelse i Steen Myrdyrking Anlagt et Potaske-kogerie og for Tilvirkning av Potaske Forfærdigelse av Skyderiffel Opførelse av Fæhuus og Stald i Steen Opførelse av Fæhuus og Stald i Steen Opførelse av Fæhuus og Stald i Steen Opførelse av Fæhuus og Stald i Steen Opførelse av Fæhuus og Stald i Steen samt for at have dræbt 7 Ulve med Gift Opdyrking av myr
1838	Benjamin Benjaminsen Schei F. Brandseg Augustinus Christophersen Niels Nielsen Klugsdal Anne Margrethe Larsdatter Husebybakken	Meråker, N-Trøndelag Kolvereid, N-Trøndelag	Tilvirkning av Lærred, Strie, Bomullslærred, Vadmel, Dynevaar og Stoffer

¹ Årlige premielister fra DKNVVS, Gunnerusbiblioteket.

År	Navn	Bosted	Virksomhet
1838	Johanna Knoff	Orkdal, S-Trøndelag	Tilvirkning av Lærred, Strie, Bomullslærred, Vadmel, Dynevaar og Stoffer
1839	Ingebrigt Eide	Melhus, S-Trøndelag	Anlag av Teglværk, hvor Leermøllen drives ved Vand
	Eiler Hagerup	Frosta, N-Trøndelag	Opførelse av et Fæhuus af Steen samt Dækket en Bygning med Skifer
	Tosten Mornæs	Frosta, N-Trøndelag	Opførelse av et Fæhuus af Steen
	John Andreassen Lille-Lein	Frosta, N-Trøndelag	Opdyrkning af blød Myr
	Ole Pedersen Aspaas	Strjørdal, N-Trøndelag	Opdyrkning af blød Myr
	Ole Baardtsen Henning	Sparbu, N-Trøndelag	Opdyrkning af blød Myr
	E. Dahlum	Sparbu, N-Trøndelag	Opdyrkning af blød Myr
	Lensmand J. Ertsaas	Stod, N-Trøndelag	Opdyrkning af blød Myr
	Sivert Olsen Aspeggen	Sogndal, Sogn og Fj.	Gravet og benyttet 20.800 Stkr. Torv
1840	John Danielsen Stokmyren	Strjørdal, N-Trøndelag	Opdyrkning af blød Myr
	Lensmann Lynnum	Skogn, N-Trøndelag	Opdyrkning af blød Myr
	Hans Pedersen Øveraas	Nesset, Møre og R.	Opdyrkning af blød Myr
	Erik Hansen Eidsvaag	Nesset, Møre og R.	Opdyrkning af blød Myr
	Guttorm Guttormsen Rustad	Meråker, N-Trøndelag	Opdyrkning af blød Myr
	Peder Andersen Grøttem	Stod, N-Trøndelag	Opdyrkning af blød Myr
	Ole Tørresen Halde	Sparbu, N-Trøndelag	Opdyrkning af blød Myr
	John Sivertsen Smistan	Sparbu, N-Trøndelag	Opdyrkning af blød Myr
	Svend Irgens	Trondheim, S-Trøndelag	Tilvirkning av Potaske
1841	Lars Simensen Ydset	Holtålen, S-Trøndelag	Opdyrkning og Tilsaaning av blød Myr
	Peter Mikkelsen Finstadplads	Stod, N-Trøndelag	Opdyrkning og Tilsaaning av blød Myr
	Lars Andreassen	Grong, N-Trøndelag	I en Tid af 11 Aar, skudt 19 Bjørne
1842	Ole Olsen Fyhn Stokvold	Brønnøy, Nordland	Udtørring af Myr
	Søren Amundsen Remmen	Grytten, Møre og R.	Udtørring af Myr
1843	Lieutenant Borch	Hemne, S-Trøndelag	Udtørring af Myr
1844	Sognepræst Jens Rynning	Snåsa, N-Trøndelag	Opdyrkning af Myr
	Gurine Hansen	Trondheim, S-Trøndelag	Vævning
1846	Arnt Olsen Haavien	Støren, S-Trøndelag	Jorddyrkning

Den mindre sølvmedalje

År	Navn	Bosted	Virksomhet
1836 ¹	Peder Olsen Brenne	Skogn, N-Trøndelag	Jordforbedringer
	Hans Pedersen Forberg	Ytterøy, N-Trøndelag	Jordforbedringer
1837	Peter P. Lunkans kone Grethe	Sparbu, N-Trøndelag	Vævning av Uldne og linnede Tøier
1838	Anne Mikkelsdatter Skjærdingstad	Melhus, S-Trøndelag	Tilvirkning av Dreiel
1839	Rasmus Olsen Moxnæsmoen	Frosta, N-Trøndelag	Opførelse av et Fæhuus af Steen
	Ragnild Nilsdatter Dalum	Sparbu, N-Trøndelag	Tilvirkning av forskjellige Slags Tøier
	Inger Marie Einersdatter Oxaalsplads	Stod, N-Trøndelag	Tilvirkning av forskjellige Slags Tøier
	Marit Ingebrigtsdatter	Surnadal, Møre og R.	Tilvirkning av forskjellige Slags Tøier
	Nille Christensdatter Sunde	Skogn, N-Trøndelag	Tilvirkning av forskjellige Slags Tøier
	Kaja Sal. Langeland	Rissa, S-Trøndelag	Tilvirkning av forskjellige Slags Tøier
	Gjertrud Ingebrigtsdatter Stuen	Oppdal, S-Trøndelag	Tilvirkning av forskjellige Slags Tøier
	Siren Størkersdatter Dyrstad	Stod, N-Trøndelag	Tilvirkning av forskjellige Slags Tøier
	Isack Johnsen Moe	Numedal, Buskerud	For at have Skudt 21 voxne Bjørne
1840	Johanne Johnsdatter Værnæsmoen	Strjørdal, N-Trøndelag	Tilvirkning af uldne Tøier og Lærred
	Anne Christophersdatter Nylænden	Grong, N-Trøndelag	Tilvirkning af Lerret af selvavlet Liim og selvspunnet Garn
	Jonette Pedersdatter Skjele	Skogn, N-Trøndelag	Tilvirkning av Dreiel
	Peder Grydnæs	Sunnadal, Møre og R.	Tilvirkning av Potaske
	Haldo Larsen	Sunnadal, Møre og R.	Tilvirkning av Potaske
1841	Niels Andersen Hov	Hoftrålen, S-Trøndelag	Opdyrkning og Tilsaaning av blød Myr
	Mali Olsdatter Bjugum	Strjørdal, N-Trøndelag	Tilvirkning av Strie og fint Liimlærred

¹ Årlige premielister fra DKNVS, Gunnerusbiblioteket.

År	Navn	Bosted	Virksomhet
1841	Kirsti Jensdatter Eggen Berit Ellingsdatter Krogstad Bendikke Østeraas Mette Olsdatter Grinde Elisabet Taraldsdatter Langnæs Lotte Elisabeth Lind	Melhus, S-Trøndelag Støren, S-Trøndelag Sparbu, N-Trøndelag Frosta, N-Trøndelag Snåsa, N-Trøndelag Trondheim, S-Trøndelag Molde, Møre og R. Brønnøy, Nordland	Tilvirkning af Strie, Lærrød og Dreiel Tilvirkning af Lærrød Tilvirkning af Dreiel Tilvirkning af Dreiel Tilvirkning af Stof, Bomuldstøi og Lærrød Tilvirkning af Haandklæder, Uldtøi, Olmerdug og Lærrød Potaskebrænding
1842	Iver Christensen Steenløs Henrik Erlandsen Reensford Huusmand Ingebrigt Hellaugen Magnild Eriksdatter Losaklev	Oppdal, S-Trøndelag Melhus, S-Trøndelag Bjørnør, S-Trøndelag Stjørdal, N-Trøndelag	Opførelse af Steenfæhuus Optagelse og Benyttelse af Skifersteensbrud Tilvirkning af Dreiel Udterrning af Myr Vævning af Dreiler
1843	Christian Mentsen Bjerkan Bereth Olsdatter Alstad		

Den mindre sølvmedalje, ny type

År	Navn	Bosted	Virksomhet
1845 ²	Haldor Johnsen Storlien	Oppdal, S-Trøndelag	Arbeider i Klæbersteen
1846	Johannes Johnsen Vammer Knud Johnsen Gaustadbakken Elias Andersen Gravrok	Oppdal, S-Trøndelag Melhus, S-Trøndelag Melhus, S-Trøndelag	Steenarbeide Steenarbeide Brændetørvilvirkning
1847	Svend Klefstad	Høylandet, N-Trøndelag	Skifersteens Fund

² Årlige premielister fra DKNVS, Gunnerusbiblioteket.

Den større gullmedalje

År	Navn	Bosted	Oppgave
1838 ¹	Arthur Schopenhauer	Frankfurt, Tyskland	Kan Menneskets Frihed udledes af dets Selvbevidsthed?
1841 ²	Harald Wergeland	Ullensaker, Akershus	Hvilke ere de endnu virkende Hindringer for Jordens hensigtsmæssige Dyrkning i Norge, og hvorledes kunne disse hæves?

---

1 Den Norske Rigestidende. 5. februar 1839.

2 Den Norske Rigestidende. 15. mars 1842.

Den mindre gullmedalje

År	Navn	Bosted	Oppgave
1837 ³	Nicolai Lund August Theodor Brömel	Drammen Bergen	Besidder ethvert intelligent Væsen nødvendig Frihed? Hvori bestod den Odel, som Harald Haarfager skal have berøvet, og Hakon Adelsteens Fostre tilbagegivet Nordmændene?
1840 ⁴	Christian Ludvig Børresen	Sjælland, Danmark	Hvorledes bestemmes Begrebet om Almeenoplysning, og hvilken er dens Indflydelse paa Moralitet og Velvære i Almindelighed?
1841 ⁵	Peter Scheitlin	St. Gallen, Sveits	Hvilken Indflydelse har den filosofiske Speculation havt paa Naturvidenskabens Udvikling?

---

3 Den Norske Rigestidende. 6. februar 1838.

4 Den Norske Rigestidende. 21. februar 1841.

5 Den Norske Rigestidende. 15. mars 1842.

Gunnerusmedaljen

År	Navn	Tildelt for
1927	Waldemar C. Brøgger (gull) Lars Christensen (sølv)	fortjenester av norsk videnskap støtte av videnskapelig forskning
1928	Martin Håkonsen-Hansen (sølv)	40-årige opofrende og fortjenestefulle arbeide som meteorolog i Trondhjem
1929	Einar Morterud (sølv) Anders Nummedal (sølv)	arbeide til fremme av celluloseindustri, særlig gjennomførelsen av kalorisorprinsippet banebrytende undersøkelse over stenalderens bosetning i Norge
1930	Just Knud Qvigstad (gull)	arbeider over samenes språk og kultur
1931	Sigurd Einbu (sølv) Sigval Schmidt-Nielsen (sølv)	systematiske undersøkelser over de variable stjerner fortjenester av Videnskapsselskapets omorganisasjon og som Generalsekretær
1932	Theodor Petersen (sølv)	arkeologiske arbeide vedrørende det nordnordfjeldske Norge

År	Navn	Tildelt for
1933 ¹	Nils Pedersen (sølv)	pionerarbeide i celluloseindustrien, særlig gjennom hans teori for sulfitcelluloseprosessen
1934	Jørgen Reitan (sølv)	gjennom en menneskealder drevne utforskning av de nyrøndske folkemål
1935	Theodor Frølich (sølv)	grunnleggende undersøkelser over den eksperimentelle skjørbuk
	Valentin Fürst (sølv)	opdagelse av C-vitaminsyntesen i spirende frø
1938 ²	Vilhelm Bjerknes	hydrodynamiske arbeide og hans fortjenester av værvarslingen
1946	Magnus Olsén	arbeide med kildene til vår eldste historie og mytologi
1948	Bjørn Helland-Hansen	fortjenester av den oseanografiske forskning og for hans innsats for norsk vitenskap overhodet

1 Gunnerusmedaljen deles ut til å bære fra 1933.

2 Gunnerusmedaljen deles bare ut i gull fra 1938.

År	Navn	Tildelt for
1949	Konrad Nielsen	arbeid med utforskningen av de finsk-ugriske språk, særlig for det store verk Lappisk ordbok
1950	Kristian Emil Schreiner	innsats innenfor anatomien og antropologien
1952	Halvdan Koht	mangesidig forsknings- og forfatterarbeide i historie og litteraturhistorie
1955	Olaf Holtedahl	innsats i utforskningen av vårt lands og av arktiske og antarktiske trakters geologi
1957	Ragnvald Iversen	fortjeneste av vårt Selskap gjennom 25 år, og for hans arbeider over det norske språk
1958	Otto Lous Mohr	innsats i den eksperimentelle arvelighetsforskning og for fortjeneste av norsk vitenskap
1959	Viggo Brun	banebrytende innsats på primtallforskningens område
1959	Didrik Arup Seip	den rike og verdifulle granskningen hans når det gjelder norsk språk og språkhistorie
1960	Johan Falkberget	litterært-historiske innsats med verkene Christianus Sextus og Nattens brød
1962	Egil Andersen Hylleraas	banebrytende arbeider i atomfysikken
1962	Thoralf Skolem	matematiske arbeider
1963	Carl Johan Sverdrup Marstrand	arbeider i sammenlignende indo-europeisk sprogvidenskap
1964	Odd Hassel	framerende vitenskapelig innsats på den kjemiske forsknings område
1966	Asbjørn Følling	framerende vitenskapelig innsats på den medisinske forskningens område
1968	Sverre Steen	fortjeneste av norsk historisk forskning og omfattende historisk forfatterskap
1970	Hans Peter L'Orange	fortjeneste av klassisk arkeologi og kunsthistorisk forskning
1970	Harald Wergeland	framerende forskningsvirksomhet på området statistisk mekanikk
1973	Ove Arbo Høeg	innsats for norsk botanisk forskning, spesielt på områdene paleobotanikk og etnobotanikk
1975	Erling Sivertsen	zoologisk forskning, virke ved DKNVS, Museet, oppbygging av det zoologiske miljø ved Univ. i Trondheim
1977	Einar Haugen	fortjenester av norsk og nordisk språkvitenskap
1983	Sverre Westin	overordentlig store fortjenester av norsk vitenskap, vitenskapelig forskning og utvikling i Trondheim
1984	Olav Næs	overordentlig store fortjenester av norsk vitenskap, vitenskapelig forskning og utvikling i Trondheim
1985	Helge Ingstad	betydelig engasjement og forskningsinnsats i nordlige områder
1986	Olav Gjærevoll	overordentlig store fortjenester av norsk vitenskap, og for sin betydelige forskning innen botanikk
1987	John Ugelstad	framerende vitenskapelig innsats innen kjemi og industriell kjemi
1988	Johannes Moe	framerende vitenskapelig innsats innen norsk skipsforskning
1989	Arne E. Holm	stor innsats som arkitekt og kunstner nasjonalt og internasjonalt
1990	Kristen B. Eik-Nes	framerende forskning innen endokrinologi
1991	Katrine Seip Førland	bygge opp høyere undervisning og forskning i kjemi ved Universitetet i Dar es Salaam i Tanzania
1991	Tormod Førland	bygge opp høyere undervisning og forskning i kjemi ved Universitetet i Dar es Salaam i Tanzania
1992	Grethe Authén Blom	faglig innsats innenfor middelalderhistorie

År	Navn	Tildelt for
1994 ³	Gustav Lorentzen	vitenskapelig innsats for norsk kjøleindustri
1996	Magne Skodvin	grunnleggende og allsidige arbeid innen historie
1997	Stig Strömholm (Uppsala)	grunnleggende og allsidige arbeid på rettsvitenskapens område
1998	Olaf I. Rønning	grunnleggende og allsidige faglige arbeid innen et vidt spekter av botaniske tema
1999	Jørn Sandnes	grunnleggende og allsidige faglige arbeid innen historie
2001	Gunnar Sundnes	grunnleggende og allsidige faglige arbeid innen zoofysiologi

---

³ Gunnerusmedaljen deles ut med selskapets lille segl på reversen fra 1994.

År	Navn	Tildelt for
2002	Atle Selberg	fundamentale bidrag til løsningen av Riemannhypotesen
2003	Peder Johan Borgen	omfattende og dyptpløyende nytestamentlige forskning, engasjement i internasjonale teologiske organisasjoner
2004	Harald A. Øye	omfattende og fremragende vitenskapelige virksomhet innen uorganisk kjemi
2006	Jens Glad Balchen	omfattende og banebrytende forskning innen teknisk kybernetikk
2008	Olav Smidsrød	omfattende og banebrytende forskning innen biopolymere og alginater
2010	Ivar Griæver	fremragende forskningsinnsats og forskningskarriere
2011	Karsten Jakobsen	innsats for NTNU og DKNVS
2011	Jon Ofstad Lamvik	innsats for NTNU og DKNVS

År	Navn	Tildelt for
2012	Håkon Bleken	hans store innsats innen norsk billedkunst, og for fortjenstfullt arbeid for Selskabet
2015	Steinar Suphellen	betydelig innsats i forbindelse med Selskabets 250-års jubileum
2015	Kristian Fosshheim	betydelig innsats i forbindelse med Selskabets 250-års jubileum

År	Navn	Tildelt for
2016	Ernst Håkon Jahr	han store innsats som språkforsker og institusjonsbygger
2020	May-Britt Moser	fremragende forskning og resultater innen nevrovitenskap
2020	Edvard Ingjald Moser	fremragende forskning og resultater innen nevrovitenskap
2021	Lars Walløe	fremragende forskning innen medisin
2022	Helge Holden	hans arbeide i matematikk, hans internasjonale engasjement, samt hans innsats for DKNVS
2023	Nils Christian Stenseth	fremragende forskning innen biologi

Gunnerusprisen for bærekraft

År	Navn	Tildelt for
2012	Kamaljit Bawa	pionérarbeid innen populasjonsbiologi i regnskogområder
2017	Carl Folke	sitt vitenskapelige arbeid for å fremme bærekraftig global utvikling
2019	Sandra M. Diaz	hennes utmerkede vitenskapelige arbeid knyttet til bærekraft
2021	Jianguo Liu	hans ekstraordinære vitenskapelige fremskritt innen bærekraft

Litteratur

- Aase, Monica. *Premiesøknader til det Kongelige Norske Videnskabers Selskab 1772-1848*. Trondheim 1988.
- Aase, Monica. *Patrioter og bønder. Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs arbeid med landbrukspremier 1772-1806*. Trondheim 1987.
- Adresseavisen*. 1767-2010.
- Bergsøe, Vilhelm. *Danske Medailler og Jetons fra 1789 – 1891*. København 1893.
- Dansk biografisk Lexikon : tillige omfattende Norge for Tidsrummet 1537-1814*. København 1887-1905.
- Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab. *Forhandlinger 1926-2009*.
- Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab. *Generalforsamlingsprotokoll 1768-1841*.
- Flensborg, Peter. *Numismatisk Leksikon*. Dansk Numismatisk Forening 1996.
- Galster, Georg. *Danske og Norske Medailler og Jetons ca 1533 – ca 1788*. København 1936.
- Midbøe, Hans. *Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs Historie 1760-1960*. Trondheim 1960.
- Nissen, H. og Stavestrand, G. *Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs store og lille segl*. DKNVS forhandlinger 1975.
- Norsk biografisk leksikon*. 16 bd. Oslo 1923-1969.
- Norsk biografisk leksikon*. 10 bd. Oslo 1999-2005.
- Norsk Historisk Leksikon*. Oslo 1999.
- Salmonsens Konversationsleksikon, 2. utgave*. København 1915-1930.
- Schmidt, Olaus. *Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab matrikkel 1760-1960*. Trondheim 1960.
- Schwach, Conrad Nicolai. *Kort Udsigt over Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs Historie fra dets Oprindelse til Udgangen af 1844*. Trondheim 1845.
- Stubhaug, Arild. *Den lange linjen. Historien om Videnskabsselskabet i Trondheim*. Trondheim 2010.
- Svenskt biografiskt lexikon*. Stockholm 1918- .

Billedliste

- side 3** Johan Ernst Gunnerus (1718-73).
- side 4** Selskapets store segl. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie, T19567-01. Foto: Kari Dahl.
- side 5, bilde 1** Selskapets lille segl. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie, T19568-02. Foto: Kari Dahl.
- side 5, bilde 2** Sjetong fra Académie de Nimes.
- side 6** Arveprins Frederik (1753-1805). Det Kongelige Bibliotek, København.
- side 8** Utlysningsplakat 1781. NTNU Universitetsbiblioteket, Gunnerusbiblioteket, Spesialsamlingene.
- side 10** Adversstempelet til arveprinsens belønningsmedalje. Nationalmuseet, Den kgl. Mønt- og Medaillesamling, Stempel C VII nr. 56.
- side 11, bilde 1** Stemplene til arveprinsens belønningsmedalje. Nationalmuseet, Den kgl. Mønt- og Medaillesamling, Stempel C VII nr. 56.
- side 11, bilde 2** Diplom til arveprinsens belønningsmedalje. NTNU Universitetsbiblioteket, Gunnerusbiblioteket, Spesialsamlingene.
- side 14** Arveprinsens belønningsmedalje til å eie. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie. Foto: Per Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.
- side 15** Arveprinsens belønningsmedalje til å bære. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie. Foto: Per Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.
- side 16** Prins Christian Frederik (1786-1848).
- side 20** Det Kongelige Norske Videnskabers Selskabs store sølvmedalje. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie. Foto: Per Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.
- side 21** Kronprins Oscar (1799-1859). Malt av J. K. Stiler i 1821.
- side 22** Utkast til medalje av Lorentz Diderik Klüwer. NTNU Universitetsbiblioteket, Gunnerusbiblioteket, Spesialsamlingene.
- side 23** Utkast til medaljer. NTNU Universitetsbiblioteket, Gunnerusbiblioteket, Spesialsamlingene.
- side 24, bilde 1** Utkast til medaljer. NTNU Universitetsbiblioteket, Gunnerusbiblioteket, Spesialsamlingene.
- side 24, bilde 2** Frederik Gottschalck Haxthausen Due (1796-1873). Statsministerens kontor.
- side 26** Utkast til medaljer. NTNU Universitetsbiblioteket, Gunnerusbiblioteket, Spesialsamlingene.
- side 33 bilde 1** DKNVS større sølvmedalje. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie. Foto: Per Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.
- side 33 bilde 2** DKNVS større sølvmedalje uten hempe. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie. Foto: Per Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.
- side 34, bilde 1** DKNVS mindre sølvmedalje. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie. Foto: Per Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.
- side 34, bilde 2** DKNVS mindre sølvmedalje med hempe. Privat.
- side 37** DKNVS mindre gullmedalje. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie. Foto: Per Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.
- side 38** DKNVS større gullmedalje. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie. Foto: Per Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.
- side 40** DKNVS mindre sølvmedalje, ny type. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie. Foto: Per Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.
- side 41** Sigval Schmidt-Nielsen (1877-1956). Malt av Ocar Sivertzén. NTNU Universitetsbiblioteket, Spesialsamlingene, Billedsamlingen. T 22 962 (FII D 0212).
- side 42** Halfdan Ruis utkast til Gunnerusmedaljen. NTNU Universitetsbiblioteket, Gunnerusbiblioteket, Spesialsamlingene.
- side 43** Halfdan Ruis utkast til minnemedaljen. NTNU Universitetsbiblioteket, Gunnerusbiblioteket, Spesialsamlingene.

- side 44** H. Ruis utkast til agraff til Gunnerusmedaljen. NTNU Universitetsbiblioteket, Gunnerusbiblioteket, Spesialsamlingene.
- side 48** Gunnerusmedaljen med og uten agraff. Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo.
- side 49** Gunnerusmedaljen med selskapets lille segl. Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab.
- side 50** Gunnerusmedaljen med ny revers. Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab.
- side 51** Gunnerusmedaljen, miniatyr. Privat.
- side 52** Gunnerusprisen. Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab.
- side 56, bilde 1** DKNVS minnemedalje revers fram til 1944. Privat.
- side 56, bilde 2** DKNVS minnemedalje revers etter 1944. Privat.
- side 58, bilde 1** DKNVS minnemedalje fra 1933 av H. Rui. Privat.
- side 58, bilde 2** DKNVS minnemedalje fra 1933 prøveutgave av Harald Samuelsen. Privat.
- side 58, bilde 3** DKNVS minnemedalje fra 1979 feilpreg. Privat.
- side 59-144** DKNVS minnemedaljer 1927-2010. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie.
- side 145** Arveprinsens belønningsmedalje til å eie. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie. Foto: Per Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.
- side 150** Arveprinsens belønningsmedalje til å bære. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie. Foto: Per Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.
- side 151** DKNVS større sølvmedalje. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie. Foto: Per Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.
- side 153** DKNVS mindre sølvmedalje. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie. Foto: Per Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.
- side 154** DKNVS mindre sølvmedalje, ny type. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie. Foto: Per Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.
- side 155** DKNVS større gullmedalje. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie. Foto: Per Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.
- side 156** DKNVS mindre gullmedalje. NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie. Foto: Per Fredriksen, NTNU Vitenskapsmuseet.
- side 157** Gunnerusmedaljen uten agraff. Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo.
- side 158** Gunnerusmedaljen med agraff. Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo.
- side 160** Gunnerusmedaljen med selskapets lille segl. Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab.
- side 161** Gunnerusmedaljen med ny revers. Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab.
- side 162** Gunnerusprisen. Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab.

The Royal Norwegian Society of Sciences and Letters' medals

SIC NOS : NON NOBIS

Det Trondhiemske selskab (the Trondheim Society) was founded in 1760 by Bishop Johan Ernst Gunnerus, Gerhard Schøning, a headmaster, and the historian Peter Frederik Suhm. It is thus Norway's oldest scientific society.

The Society published its first papers as early as 1761. The papers were written in Danish, although they were subsequently also published in German. The Society quickly gained great renown in Europe. In 1767, its statutes were affirmed by King Christian VII, and it was renamed Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab (DKNVS) (the Royal Norwegian Society of Sciences and Letters).

In 1771, the head of the Society, Bishop Johan Ernst Gunnerus, was summoned by Struensee in Denmark to draw up a Proposal Concerning Changes to the Society's Statutes. At the same time, Gunnerus submitted a proposal concerning the establishment of a university in Norway. Nothing came of these plans. Instead, DKNVS was assigned with the duties of an agricultural society modelled on the Royal Danish Agricultural Society. Hereditary Prince Frederik became the Society's first praeses and donated an annual sum of 300 Danish rigsdaler for prizes for Norwegian farmers.

In 1775, King Christian VII decided that medals would be awarded in addition to the monetary prizes. The medal was engraved by the medal engraver Daniel Jensen Adzer and minted at the Royal Mint in Copenhagen. The medal bears a portrait of King Christian VII on the obverse and was awarded to both own and wear.

Following the death of the Hereditary Prince in 1805, Prince Christian Frederik assumed the office of praeses. Upon the death of Christian VII in 1808, the Society attempted to institute a new medal, this time for entries to competitions. The dies were engraved and a medal struck with King Frederik VI on the obverse, but because of the circumstances in 1814 the medal was never awarded.

The Society did not successfully institute a new medal until 1834 when they struck no less than four different medals, two in gold and two in silver. Three of the medals bear the portrait of King Carl XIV Johan and one a portrait of Crown Prince Oscar. The gold medals were awarded for entries to announced competitions, while the silver medals were awarded to the farming community as before. This practice continued up until 1848.

In the last half of the 1800s, DKNVS entered a period in which it focused on running a museum. The Society was revitalised in 1926 when the museum became a separate entity and the Society turned its attention back to science. The Gunnerus Medal has been awarded to scientists since 1927 and is a highly respected honour. The Society has also issued annual memorial medals honouring Norwegian and foreign scientists. This is Norway's longest lasting series of medals.

This book looks at DKNVS's 250 year history through the medals it has instituted and awarded. It is the only institution that has awarded medals under the Danish absolute monarchy, the union with Sweden and the Norwegian kingdom.

The book presents new source materials discovered in recent searches of archives in Denmark, Sweden and Norway. The book covers the entire history of the Society and is illustrated with photographs of all the medals and their various designs. It explains who received medals and why, and takes a closer look at some of the medal winners. A brief biography is also provided of each of the more than 90 scientists depicted on the memorial medals.